

**Türkiye Cumhuriyeti
Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**

Giresun University Institute of Social Sciences

Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi

The Black Sea Journal of Social Sciences

Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi yılda iki kez yayınlanan uluslararası hakemli bir dergidir.

The Black Sea Journal of Social Sciences is a peer reviewed international journal published biannually.

İlkbahar / Spring 2012

Yıl / Year: 4 Sayı / Number: 6

KARADENİZ SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ
THE BLACK SEA JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

ISSN: 1309 – 081X

Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi

Sahibi /Owner

Prof. Dr. Metin AKAR

Editör /Editor

Prof. Dr. Metin AKAR

Yayın Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Aygün ATTAR

Prof. Dr. Ünsal BEKDEMİR

Doç. Dr. Mustafa CİN

Yrd. Doç. Dr. Ali Ata YİĞİT

Yrd. Doç. Dr. Yalçın SARIKAYA

Danışma Kurulu / Advisory Board

Prof. Dr. Burcu BOSTANOĞLU

Prof. Dr. Fatih TAYFUR

Prof. Dr. Feridun EMECEN

Prof. Dr. Goran SVENSSON

Prof. Dr. Gökhan ÇAPOĞLU

Prof. Dr. Hayati DOĞANAY

Prof. Dr. Hüseyin BAĞCI

Prof. Dr. Kasım KARAKÜTÜK

Prof. Dr. Muhsin MACİT

Prof. Dr. Mustafa KİBAROĞLU

Prof. Dr. Yaşar ÖZBAY

Yazı İşleri Müdürü ve Sekreter / Editorial Manager and Secreter

Arş. Gör. Mehmet ALVER

Yazışma Adresi / Corrospondence Address

Giresun Üniversitesi

Sosyal Bilimlerler Enstitüsü

Güre Yerleşkesi 28200 / Giresun

Tel: (0454) 310 10 85

e-mail: sosbil@giresun.edu.tr, sosdergi@gmail.com

Basım Tarihi / Printing History: Haziran 2012

Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi
The Black Sea Journal of Social Sciences

Altıncı Sayının Hakemleri
Referees for the Sixth Issue

Prof. Dr. Metin AKAR	Giresun Üniversitesi
Prof. Dr. İsmihan ARTAN	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Haydar ÇAKMAK	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Ramazan SEVER	Giresun Üniversitesi
Doç. Dr. Servet CEYLAN	Giresun Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa CİN	Giresun Üniversitesi
Doç. Dr. Muammer ÇALIK	Karadeniz Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Serkan DOĞANAY	Giresun Üniversitesi
Doç. Dr. Mahmut SELVİ	Gazi Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Şerif Ali DEĞİRMENÇAY	Giresun Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Adem GÜRLER	Giresun Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Oğuz Serdar KESİCİOĞLU	Giresun Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Güven ÖZDEM	Giresun Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Yalçın SARIKAYA	Giresun Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Temel TOPAL	Giresun Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Pınar YÜRÜR	Giresun Üniversitesi

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Ana Sınıfı Öğretmenlerinin Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarına İlişkin Yeterlilik Algılarının Belirlenmesi.....	1
Determining Sufficiency of Kindergarden Teachers Regarding as Preparation Studies of Reading-Writing	
D. Neslihan BAY - Fatma ALİSİNANOĞLU	
Eğitim ve Toplum Olgularının Etkileşimi: Sosyoekonomik ve Sosyopolitik Analiz.....	15
Interaction Between Education and Society: Socio-Economic and Socio-Political Analysis	
Jale AKHUNDOVA	
Türkiye’de Değişen Bölgesel Kalkınma Politikaları.....	29
Changing Regional Development Policies in Turkey	
Rasim AKPINAR	
Giresun Vilâyeti Bilimsel Kaynakçası I (Giresun’a Dair Şura ve Sempozyum Tebliğleri).....	47
Scientific Giresun Province Bibliography I (Sura and Symposium Papers on Giresun)	
Nazım KURUCA - Hüseyin KARA	
Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi Yazım Kuralları.....	83

Ana Sınıfı Öğretmenlerinin Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarına İlişkin Yeterlilik Algılarının Belirlenmesi*

D. Neslihan BAY**
Fatma ALİSİNANOĞLU***

Özet

Okul öncesi eğitimde yer alan okuma yazmaya hazırlık çalışmaları, çocuklarda okuma ve yazma becerilerinin gelişimi açısından önemlidir. Araştırmanın amacı Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim okullarının anasınıflarında görev yapan öğretmenlerin, okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterlilik algılarının belirlenmesidir. Araştırmanın evrenini; Ankara ili merkez ilçelerindeki okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapmakta olan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini Ankara'nın merkez sekiz ilçesindeki 65 ilköğretim okulunda görev yapmakta olan 173 anasınıfı öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri Alisinanoğlu ve Bay (2007) tarafından geliştirilen "Ana Sınıfı Öğretmenlerinin Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarına İlişkin Yeterlilik Algılarını Belirleme Ölçeği" ile toplanmıştır. Araştırmanın sonunda öğretmenlerin yeterlilik algılarında, yaşlarına ve mezun oldukları okul türlerine göre anlamlı farklılık olmadığı ($p>0.05$), öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre ise anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p<0.05$). Araştırmanın sonucuna göre önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okumaya hazırlık, görsel algı, dikkat, bellek.

Determining Sufficiency of Kindergarden Teachers Regarding as Preparation Studies of Reading-Writing

Abstract

The preparatory work for reading and writing in preschool education is significant in terms of the development of children's reading and writing skills. The aim of this research is to identify competence perception about preparatory work for reading and writing preschool teachers of the working in primary schools of Ministry of National Education. The universe of the research is consist of the preschool teachers working in preschools in Central districts of Ankara City. Tha sample of the research is consist of 173 preschool teachers working in 65 primary schools in 8 central districts of Ankara City. The data of the research was collected via "The Scale of Identfyng Preschool Teachers' Competence Perception about Preparatory Works for Reading and Writing" developed by Alisinanoğlu and Bay (2007). According to research results, we conclude that there is no significant difference in their competence perception in terms of their age and the type of the school they graduated from ($p>0.05$), on the other hand, there is significant difference according to their vocational seniority. We have made suggestions according to the research results.

Key Words: Preparatory for Reading, Visual Perception, Precision, Memory

* Bu makale araştırmacı tarafından Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalında Mayıs 2008 tarihinde kabul edilen Yüksek Lisans Tezinden uyarlanmıştır.

** Arş. Gör. Dr. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü.

*** Prof. Dr. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü.

Giriş

Okumayı ve yazmayı öğrenmek, çocuğun okuldaki ve daha sonraki yaşamı için çok önemlidir. Çocuğun okula yetenekli bir biçimde devam edip edemeyeceğinin ve aktif olarak katılıp katılamayacağını en iyi göstergelerinden biri de okuma ve yazmadaki gelişme seviyesidir. Bireylerin okuma ve yazma yetenekleri yaşam boyu gelişme gösterse de, okul öncesi dönem en önemli dönemdir (NAEYC, 1998). Okul öncesi yıllar, çocukların önceden kazanması gereken ve sonraki okuryazarlık gelişimini destekleyen becerilerin edinildiği bir süreç olarak düşünülmektedir (Sayeski vd., 2001).

Morrison (1998)' a göre; okuma ve yazma, çocukların okuryazar olma ve okudukları, yazdıkları, konuştukları ve dinlediklerinden anlam çıkarma süreçlerinde kullandıkları bilişsel ve sosyal becerileri kapsamaktadır. Bu sebeple öğrenmenin merkezinde öğretmen değil çocuk vardır. Okuma ve yazma motivasyonunda çocukların deneyimleri kullanılmaktadır. Bu sayede okuma ve yazma öğretimi çocuklar için anlamlı ve fonksiyonel olmaktadır.

Okul öncesinde okumaya hazırlık çalışmalarında çocuklara hikâye okumak, onların hikâye türüne olan aşinalıklarını arttırmalarını ve hikâyeleri daha iyi kavramalarını sağlamaktadır. Hikâye kitabı okumak, çocukların yazı dilinin kurallarını öğrenebilmelerini ve baskı konusundaki bilgilerini geliştirebilmelerini sağlamaktadır. Ayrıca hikâyeler hakkında tartışmak ve fikir yürütmelerine izin vermek bir hikâyeyi anlamak için kullanılan stratejilere aşinalık kazanmalarına da yardımcı olabilmektedir (Sonnenschein ve Munsterman, 2002).

Bu çalışmaların yanı sıra okunan kitapla ilgili soru sorma, dramatize etme, yarıda keserek anlatma etkinlikleri yapılmalıdır (Kılıçarslan, 1997).

Hikâye kitabı okuyarak, çocukların dikkatinin kelimelerin içindeki seslere çekilmesi, çocukların ses ilişkilerine daha duyarlı hale gelmelerinde yardımcı olmaktadır (Kılıçarslan, 1997).

Çocukların ses bilincini geliştirmek için sesli oyunlar, şarkılar, tekerlemeler vb. öğretilmeli ve sık sık söylenmesi gerekmektedir. Bu amaçla aynı hece ya da seslerle başlayan tekerlemeler bulma, çocukların dikkatini bu seslere ve hecelere çekme, kafiyeli kelimeler bulma oyunu (el, gel, sel, tel) gibi etkinliklerin yapılması ses bilincinin gelişmesinde faydalı olacaktır (Güneş, 2007).

Yazmaya hazırlık için öğretmenler el ve kol kaslarını geliştirici çalışmalar yapmalıdır (Güneş, 2007). Çocukların okula başlamadan önce kalem, boya gibi araçları kullanması onun okuma ve yazmasında, hareket koordinasyonunun gelişimi açısından önemli bir olaydır. Bu nedenle çocukların kalem, kâğıt, boya, makas ve el işi kâğıtları kullanması sağlanmalıdır (Kılıçarslan, 1997).

Erken yaşlarda boyamalar yapan ve çizimler yapan çocuklar çok daha kolay, düzgün ve

kendinden emin bir şekilde yazı yazmayı öğrenebilmektedirler. Çizim yapmak; hareket kontrolünü ve el-göz koordinasyonunu güçlendirmekte, yaratıcılığı arttırmakta ve okuma becerilerinin gelişimini ilerletmektedir (Bennett vd., 1999).

Okuma yazmaya hazırlık çalışmaları çocukların ilköğretime geçişini kolaylaştırmak ve onların hazır bulunuşluluk düzeylerini arttırmak amacıyla yapılan etkinlikleri içermektedir (MEB, 2006). Yapılacak olan bu etkinlikler doğrultusunda hazırlanan “Ana Sınıfı Öğretmenlerinin Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarına İlişkin Yeterlilik Algılarını Belirleme Ölçeği”, öğretmenlerin bu çalışmaları ne kadar yaptıklarını belirlemekte ve bu konudaki algılarını ortaya koymaktadır. Okul öncesi eğitimde ilk okuma – yazmaya yönelik yapılacak olan hazırlık çalışmalarının, çocuğun eğitim hayatındaki öneminden ve çocuklara bu yeterliliği kazandıracak olan okul öncesi öğretmeni olduğundan dolayı okul öncesi öğretmenlerinin ilkökuma – yazmaya hazırlık çalışmalarına yönelik yeterlilik algılarının belirlenmesinin çok önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın amacı, Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı ilköğretim okullarının anasınıflarında görev yapan öğretmenlerin, okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterlilik algılarının belirlenmesidir. Bu amaçla şu sorulara cevap aranmaktadır.

1. Öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterlilik algıları ne düzeydedir?
2. Öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterlilik algıları,
 - a) Öğretmenin yaşına,
 - b) Öğretmenin meslekî kıdem durumuna,
 - c) Öğretmenin mezun olduğu okul türüne göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırmada betimleme (survey) yöntemi kullanılmıştır. Betimleme araştırmalarında söz konusu olayın ya da durumun ne olduğu, ne yapılmak istendiği ve çözümleme yolları ortaya koyulur. Betimleme yönteminde bir grupta ilgili gelişmesine çalışmalar yapılır (Kaptan, 1998).

Bu yöntem doğrultusunda okuma yazmaya hazırlık çalışmalarında öğretmen yeterliliklerini ölçmeye yönelik ölçek geliştirilmiştir. Araştırmanın bağımlı değişkeni öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterlik algılarıdır. Bağımsız değişkenler ise öğretmenlerin yaşı, kıdem durumu ve mezun oldukları okul türüdür.

Çalışma Grubu

Araştırmada Ankara ili merkez sekiz ilçesindeki (Yenimahalle, Çankaya, Mamak, Keçiören, Gölbaşı, Etimesgut, Sincan, Altındağ) 65 ilköğretim okulunda görev yapmakta olan 173 anasınıfı öğretmeni ile çalışılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, 2006–2007 öğretim yılı ikinci döneminde anasınıflarında görev yapan öğretmenlere araştırma kapsamında Alisinanoğlu ve Bay (2007) tarafından okul öncesi öğretmenlerinin sınıfta yapılan okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına yönelik algılarının ne düzeyde olduğunu ortaya koymak amacıyla geliştirilen “Ana Sınıfı Öğretmenlerinin Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarına İlişkin Yeterlilik Algılarını Belirleme Ölçeği”nin ve “Kişisel Bilgi Formu”nun uygulanmasıyla toplanmıştır. Kullanılan ölçek, dikkat ve bellek çalışmaları, görsel algılamaya yönelik çalışmalar, okuma yazmaya hazırlık çalışmalarında, bedensel hazır bulunuşluk çalışmaları, Türkçeyi doğru kullanmaya yönelik çalışmalar, problem çözmeye yönelik çalışmalar, kendini sözel olarak ifade etmeye yönelik çalışmalar, başkalarıyla ilişkilerini yönetebilmeye yönelik çalışmalar, sesleri ayırt etmeye yönelik çalışmalar faktörlerinden oluşmaktadır.

Veri toplama aracı olan “Ana Sınıfı Öğretmenlerinin Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarına İlişkin Yeterlilik Algılarını Belirleme Ölçeği” araştırmacılar tarafından 65 ilköğretim okulunda görev yapan öğretmenlere uygulanmıştır. Araştırmaya katılmada öğretmenlerin istekli olmaları göz önünde bulundurulmuştur. Araştırmada toplam öğretmen sayısı olan 196 öğretmene ulaşılmış, ancak 173 öğretmenden ölçek formu geri alınabilmektedir.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin betimlenmesinde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri kullanılmıştır. Öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarındaki yeterlilik algı puanları, ölçeğin hem genelinde hem de alt faktörleri bazında incelenmiştir.

Öğretmenlerin yeterlilik algılarının bağımsız değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığına ikiden daha fazla değişken olduğundan ANOVA ile bakılmıştır. Öğretmenlerin mesleki kıdemi ile öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarındaki yeterlilik algıları puan ortalamaları arasında ortaya çıkan anlamlı farkın kaynağına ilişkin Post Hoc çoklu karşılaştırma analizi olan **Tukey** analizi yapılmıştır. Araştırmanın bulgularının yorumlanmasında $P < 0.05$ anlamlılık düzeyi esas alınmıştır. Analizler, SPSS paket programı kullanılarak yapılmıştır.

Bulgular ve Tartışma

1. Öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterlilik algıları ne düzeydedir?

Tablo 1’de “Ana Sınıfı Öğretmenlerinin Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarına İlişkin Öğretmen Yeterlilik Algılarını Belirleme Ölçeği”nden aldıkları puanların, ortalamalarına ve standart sapmalarına göre dağılımı, ölçeğin hem genel hem de alt boyutlarında verilmiştir.

Tablo 1: “Ana Sınıfı Öğretmenlerinin Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarına İlişkin Öğretmen Yeterlilik Algılarını Belirleme Ölçeği”nin Genelinden ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri

Faktör No	FAKTÖRLER	n	$\bar{X}$	s
1.Faktör	Dikkat Ve Bellek Çalışmaları	173	27.16	3.78
2. Faktör	Görsel Algılamaya Yönelik Çalışmalar	173	23.31	4.87
3. Faktör	Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarında Bedensel Hazır Bulunuşluk Çalışmaları	173	18.12	2.11
4. Faktör	Türkçe’yi Doğru Kullanmaya Yönelik Çalışmalar	173	13.71	1.77
5. Faktör	Problem Çözmeye Yönelik Çalışmalar	173	12.47	2.39
6. Faktör	Kendini Sözel Olarak İfade Etmeye Yönelik Çalışmalar	173	17.24	3.04
7. Faktör	Başkalarıyla İlişkilerini Yönetebilmeye Yönelik Çalışmalar	173	19.05	1.38
8. Faktör	Sesleri Ayırt Etmeye Yönelik Çalışmalar	173	11.35	2.68
TOPLAM		173	141.98	15.07

Öğretmenlerin birinci faktörden aldıkları puanların ortalaması **27.16**, ikinci faktörden aldıkları puanların ortalaması **23.31**, , üçüncü faktörden aldıkları puanların ortalaması **18.12**, dördüncü faktörden aldıkları puanların ortalaması **13.71**, beşinci faktörden aldıkları puanların ortalaması **12.47**, altıncı faktörden aldıkları puanların ortalaması **17.24**, yedinci faktörden aldıkları puanların ortalaması **19.05**, sekizinci faktörden aldıkları puanların ortalaması ise **11.35**’ dir. Öğretmenlerin genel yeterlilik algıları puan ortalamaları ortalaması ise **141.98**’dir. Puanlar genel olarak incelendiğinde, öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının hem alt boyutlarında hem de genelinde yüksek yeterlilik algıları puan ortalamalarına sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 1 incelendiğinde de ana sınıfı öğretmenlerinin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterlilik algıları puan ortalamalarının yüksek olduğu görülmektedir. Muzevich (1999), 168 öğretmenle yaptığı çalışmasında okuryazarlığın geliştirilmesi bakış açısına sahip öğretmenlerin daha fazla okuryazarlıkla ilgili çalışmalar yaptıklarını belirlemiştir.

McMahon (1996), 12 ana sınıfı öğretmeni ve öğretmenlerin sınıflarında bulunan 16 çocuk üzerinde yaptığı araştırmasında okuryazarlığın geliştirilmesi bakış açısına sahip öğretmenlerin çok daha nitelikli ve çeşitli okuma yazmaya hazırlık etkinliklerine yer verdiği sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmanın sonucunda da öğretmenlerin sekiz faktörde çok çeşitli ve nitelikli okuma yazmaya hazırlık çalışmaları yaptıkları görülmektedir.

Pierce (2003) 5 öğretmen ve 78 çocuk üzerinde yaptığı araştırmasında okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının, çocuğun okuma başarısı üzerinde olumlu etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Erduran (1999) 62 çocuk üzerinde yaptığı deneysel çalışmasında çocukların anaokullarında uygulanan okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının çocuğun okuma davranışını doğrudan olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmıştır.

Gardiner (2006) 44 çocuk üzerinde yaptığı deneysel çalışmasında okuma yazmaya hazırlığa yönelik yapılan çalışmaların sonucunda çocukların fonolojik duyarlılığının ve yazı bilincinin geliştiğini ortaya koymuştur. Araştırmada okuma yazmaya hazırlık çalışmalarında öğretmen yeterlilik algılarının puan ortalamalarının yüksek olması çocuklardaki okuma ve yazma becerilerinin gelişimi açısından olumlu bir sonuçtur.

2. Öğretmenlerinin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterlilik algıları,

a) Öğretmenin yaşına,

b) Öğretmenin mesleki kıdem durumuna,

c) Öğretmenin mezun olduğu okula göre farklılaşmakta mıdır?

a) Yaş

Öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterlilik algılarının öğretmenlerin yaşlarına göre farklılık gösterip göstermediği tek yönlü varyans analizi kullanılarak incelenmiştir. Tablo 2’de ana sınıfı öğretmenlerinin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterlilik algıları puan ortalamalarının yaşlara göre dağılımları verilmektedir.

Tablo 2: Ana Sınıfı Öğretmenlerinin Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarına İlişkin Yeterlilik Algıları Puan Ortalamalarının Yaşa Göre Dağılımları

Yaş	N	$\bar{X}$	S
21-30 yaş	36	147.44	9.76
31-40 yaş	75	144.12	16.47
41-50 yaş ve üstü	62	146.41	14.47
Toplam	173	145.63	14.57

Tablo 2 incelendiğinde 21- 30 yaş arasında 36 öğretmenin, 31–41 yaş arasında 75 öğretmenin, 41–50 yaş ve üstü arasında 62 öğretmenin olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterliliklerinin yaşlara göre dağılımına bakıldığında, tüm yaş gruplarında yeterlilik algıları puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. 21- 30 yaş arasındaki öğretmenlerin yeterlilik algıları puan ortalaması 147.44; 31–40 yaş arasındaki öğretmenlerin yeterlilik algıları puan ortalaması 144.12; 41–50 yaş arasındaki öğretmenlerin yeterlilik algıları puan ortalaması ise 146.41’dir. Öğretmenlerin tamamının yeterlilik algıları puan ortalaması ise 145.63’dur.

Özipek (2006) mesleki tükenmişliğe yönelik yapmış olduğu araştırmasında yaş ortalamasına göre 20-25, 26-30, 36-40 yaş ortalamasındaki öğretmenlerin 51-56, 56+ yaş ortalamasında olan öğretmenlere göre kişisel başarılarının daha düşük olduğunu belirlemiştir. Yaş ortalaması arttıkça öğretmenlerin yorgunluktan, yıpranmışlıktan kaynaklanan kişisel başarılarında düşme görülebilmektedir. Araştırmada da 50 yaş üzeri öğretmen sayısı 6 olduğundan 41-50 yaş seçeneği içerisinde değerlendirilmiştir. Öğretmenlerin 167’sinin 50 yaşın

altında olmasından dolayı okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterlilik algıları puan ortalamasının yüksek olduğu yorumu yapılabilir.

Ana sınıfı öğretmenlerin yeterlilik algıları puanları ile yaşları arasında anlamlı farklılık olup olmadığına ilişkin yapılan ANOVA sonuçları Tablo 3 'de verilmiştir.

Tablo 3: Ana Sınıfı Öğretmenlerinin Yaşları ile Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarındaki Yeterlilik Algılarına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	.192	2	.096	.500	.607
Gruplar İçi	32.641	170	.192		
Toplam	32.833	172			

$P > 0.05$

Tablo 3'te görüldüğü gibi, öğretmenlerin yeterlilik algıları puan ortalamalarının öğretmenlerin yaş düzeylerine göre anlamlı farklılığa neden olmadığı [$F_{(2-170)} = .500$, $p > 0.05$] belirlenmiştir.

Özbey (2006), okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin fen etkinliklerindeki yeterliliklerine yönelik yaptığı araştırmasında öğretmenlerin yaşlarının yeterlilik düzeylerini etkilemediğini belirlemiştir. Öğretmenler farklı yaşlarda olmalarına rağmen okuma yazmaya hazırlık çalışmalarını aynı düzeyde gerçekleştirebilmektedirler. Bu durum hangi yaş grubunda olursa olsun ana sınıfı öğretmenlerinin, kendilerini geliştirmek için bulundukları şartları değerlendirdikleri, son yıllarda okul öncesi eğitime verilen önemin artmasıyla daha nitelikli bir eğitim aldıkları ve mesleklerinde sürekli bir ilerleme içerisinde oldukları şeklinde yorumlanabilir.

b) Mesleki kıdem

Öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterliliklerinin öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre farklılık gösterip göstermediğine tek yönlü varyans analizi kullanılarak bakılmıştır. Tablo 4'de ana sınıfı öğretmenlerinin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarındaki yeterlilik algılarının mesleki kıdemlerine göre dağılımları verilmektedir.

Tablo 4: Ana Sınıfı Öğretmenlerinin Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarına İlişkin Yeterlilik Algıları Puan Ortalamalarının Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımı

Kıdem	N	$\bar{X}$	S
1-5 yıl	30	147.90	9.90
6-10 yıl	23	137.39	19.04
11-20 yıl	74	146.51	14.18
21-30 yıl	46	146.86	14.27
Toplam	173	145.63	14.57

Tablo 4 incelendiğinde 30 öğretmenin 1–5 yıl, 23 öğretmenin 6–10 yıl, 74 öğretmenin 11–20 yıl, 46 öğretmenin 21–30 yıl mesleki kıdeme sahip oldukları görülmektedir. Sonuçlara göre 11–20 yıl arası mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin sayısının daha fazla olduğu görülmektedir.

1-5 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin aldıkları yeterlilik algıları puan ortalaması 147.90, 6-10 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin aldıkları yeterlilik algıları puan ortalaması 137.39, 11-20 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin aldıkları yeterlilik algıları puan ortalaması 146.51, 21-30 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin aldıkları yeterlilik algıları puan ortalaması ise 146.86'dır. Puan ortalamalarına bakıldığında en yüksek yeterlilik algıları puan ortalamasına ($\bar{X}=147.90$) mesleğe yeni başlayan (1-5 yıl) öğretmenlerin sahip olduğu görülmektedir. Ancak en düşük yeterlilik algıları puan ortalamasının ($\bar{X}=137.39$) ise 6-10 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerde olduğu görülmektedir.

Şahin (1998) okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin mesleki yeterliliklerini belirlemeye yönelik olarak mesleki kıdemi 6-10 yıl arasında olan öğretmenlerin diğer mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerden daha az mesleki yeterlilik gösterdikleri sonucuna ulaşmıştır. Tablo 4 incelendiğinde, öğretmenlik mesleğine yeni başlayan öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarını gerçekleştirmede daha istekli ve gayretli oldukları, 6-10 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin istek ve gayretlerinde bir düşüşün olduğu görülmektedir. Mesleki kıdemleri 10 yıldan daha fazla olan öğretmenlerde, kıdem arttıkça okuma yazmaya hazırlık çalışmalarındaki yeterlilik algılarında tekrar bir yükselme olduğu görülmektedir.

Tablo 5: Ana Sınıfı Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemleri ile Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarındaki Yeterlilik Algılarına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	1.565	3	.522	2.819	.041*
Gruplar İçi	31.268	169	.185		
Toplam	32.833	172			

*P<0.05

Tablo 5'te görüldüğü gibi öğretmenlerin yeterlilik algıları puan ortalamaları, öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre anlamlı farklılık [$F_{(3-169)}=2.819$, $p<0.05$] göstermektedir. Mesleki kıdemleri 1–5, 6–10, 11–20, 21–30 yıl ve üstü olan öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarındaki yeterlilik algıları puan ortalamalarındaki farkın kaynağına ilişkin Post Hoc çoklu karşılaştırma analizi olan Tukey testi yapılmıştır. Tablo 6'da Tukey testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 6: Ana Sınıfı Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemleri ile Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarındaki Yeterlilik Algılarına İlişkin Tukey Analizi Sonuçları

(I) mesleki kıdem	(J) mesleki kıdem	Ortalama fark (I-J)	s	p
1-5 yıl	6-10 yıl	.30	.12	.06
	11-20 yıl	.03	.09	.98
	21-30 yıl	.03	.10	.99
6-10 yıl	1-5 yıl	-.30	.12	.06
	11-20 yıl	-.27(*)	.10	.06
	21-30 yıl	-.27	.11	.07
11-20 yıl	1-5 yıl	-.03	.09	.98
	6-10 yıl	.27(*)	.10	.05
	21-30 yıl	-.00	.08	1
21-30 yıl	1-5 yıl	-.03	.10	.99
	6-10 yıl	.27	.11	.07
	11-20 yıl	.00	.08	1

Tablo 6’da 6–10 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenler ile 11–20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasında 11–20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin lehine, okuma yazmaya hazırlık çalışmalarındaki yeterlilik algıları puan ortalamaları açısından anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir.

Cemaloğlu ve Şahin (2007) öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerine yönelik yaptıkları araştırmada öğretmenlerin mesleğe yeni başladıklarındaki heyecanlarının kıdemleri arttıkça azaldığını; duyarsızlaşmanın ve duygusal tükenmenin arttığını ortaya koymuşlardır. Yapılan araştırmada da 20 yılın üzerinde mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin anlamlı bir farklılık göstermedikleri görülmektedir.

Ekici (2006) öğretmenlerin yeterlilik inançlarına yönelik yaptığı araştırmasında mesleki kıdeme yönelik anlamlı bir farklılık olmadığını saptanmıştır. Bu araştırmada ise 11-20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin yeterlilik algıları 6- 10 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlere göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu sonuçtan yola çıkarak 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarında ki yeterlilik algılarında bir düşüş olduğu 10 yıldan sonra ise yeterlilik algılarında yeniden bir yükselme olduğu söylenebilmektedir.

c) Mezun olunan okul türü

Öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterliliklerinin öğretmenlerin mezun olduğu okula göre farklılık gösterip göstermediğine tek yönlü varyans analizi kullanılarak bakılmıştır. Tablo 7’de ana sınıfı öğretmenlerinin yeterlilik algıları puan ortalamalarının mezun oldukları okul türüne göre dağılımları verilmektedir.

Tablo 7: Ana Sınıfı Öğretmenlerinin Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarına İlişkin Yeterlilik Algıları Puan Ortalamalarının Mezun Oldukları Okul Türüne Göre Dağılımı

Mezun Olunan Okul Türü	N	$\bar{X}$	S
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü (üniversite)	94	146.17	16.04
Okul Öncesi Öğretmenliği	34	142.70	13.55
Diğer	45	146.73	11.84
Toplam	173	145.63	14.57

Araştırma kapsamına alınan ana sınıfı öğretmenlerinin mezun oldukları okul türü incelendiğinde; normal lise (4 kişi), açık öğretim kız meslek lisesi (9 kişi), meslek yüksek okulu (8 kişi), yüksek lisans (4 kişi), açık öğretim fakültesi okul öncesi öğretmenliği (9 kişi) seçeneklerinin her birinden mezun olan öğretmen sayısı 10 kişiden az olduğundan “diğer” seçeneği içerisinde değerlendirilmiştir.

Tablo 7 incelendiğinde öğretmenlerin %54,34’ünün üniversitelerin Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümlerinden mezun oldukları, %19,65’inin Eğitim Fakültelerinin Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dallarından mezun oldukları, %26,01’inin ise diğer (normal lise, açık öğretim kız meslek lisesi, meslek yüksek okulu, yüksek lisans, açık öğretim fakültesi okul öncesi öğretmenliği ve bunun dışındaki okullar) okullardan mezun oldukları görülmektedir.

Burgess ve arkadaşlarının (2001) yaptıkları araştırmada okumayla ilgili üniversitede daha fazla ders alan öğretmenlerin daha fazla okuma yazmaya hazırlık çalışması uyguladıklarını belirlemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre de üniversitelerin ilgili bölümlerinde de okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına yönelik ders verildiği yorumu yapılabilmektedir.

Çocuk gelişimi ve eğitimi mezunu öğretmenlerin yeterlilik algıları puan ortalaması 146.17, okul öncesi öğretmenliği mezunu öğretmenlerin yeterlilik algıları puan ortalaması 142.70, diğer okul mezunu öğretmenlerin yeterlilik algıları puan ortalaması ise 146.73’dir. Farklı okullardan mezun olan ana sınıfı öğretmenlerinin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarındaki yeterlilik algıları puan ortalamalarının yüksek ve birbirine yakın olduğu belirlenmiştir.

Ana sınıfı öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık yeterlilik algıları puan ortalamaları ile mezun oldukları okul türü arasında anlamlı farklılık olup olmadığına ilişkin yapılan ANOVA analizi sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: Ana Sınıfı Öğretmenlerinin Mezun Oldukları Okul Türü ile Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarındaki Yeterlilik Algılarına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	0.326	2	.163	.852	.428
Gruplar İçi	32.507	170	.191		
Toplam	32.833	172			

P>0.05

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; öğretmenlerin mezun oldukları okul türüne göre anlamlı farklılık göstermedikleri tablo 8’de görülmektedir. Bu sonuçtan yola çıkarak yeterli düzeyde eğitim alamadıkları düşünülen diğer seçeneği içerisindeki normal lise, açık öğretim kız meslek lisesi, meslek yüksekokulu ve açık öğretim fakültesi okul öncesi öğretmenliği anabilim dalından mezun olan öğretmenlerin kendilerini geliştirme gayreti içerisinde oldukları görülmektedir.

Saracaloğlu, Aslantürk ve Çengel (2006), öğretmenlerin mesleki yeterliliklerine yönelik yaptıkları araştırmada öğretmenlerin yeterlilik düzeylerinin, mezun oldukları bölüme ve hizmet içi eğitim programlarına katılma durumlarına göre anlamlı farklılık gösterdiğini belirlemiştir.

Huls (2002) yaptığı gözlem sonucunda öğretmenlere okuma yazma becerilerine yönelik hizmet içi eğitim verilmesinin gerektiğini belirlemiştir. Anasınıfı öğretmenlerine hizmet içi eğitim verilmesi, onların mesleki yeterliliğinin artmasını sağlayacaktır. Özellikle diğer seçeneği içerisinde yer alan normal lise, açık öğretim kız meslek lisesi, meslek yüksekokulu, açık öğretim fakültesi okul öncesi öğretmenliği anabilim dallarından mezun olan öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına yönelik kendilerini geliştirme eğilimi içerisinde oldukları göz önünde bulundurulursa bu öğretmenlere hizmet içi eğitim verilerek bu konuda kendilerini daha da geliştirmelerine destek verilmesi gerektiği söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Ana sınıfı öğretmenlerinin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterlilik algıları, yaşlarına ve mezun oldukları okul türlerine göre anlamlı farklılık göstermemiştir (P>0.05). Ancak ana sınıfı öğretmenlerinin mesleki kıdemleri ile okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterlilik algıları puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür (P<0.05). Öğretmenlerin mesleki kıdemi ile öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarındaki yeterlilik algıları puan ortalamaları arasında ortaya çıkan anlamlı farkın kaynağına ilişkin yapılan Tukey analizi sonucunda 6–10 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenler ile 11–20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasında 11–20 yıl mesleki kıdeme sahip

öğretmenlerin lehine okuma yazmaya hazırlık çalışmalarındaki yeterlilik algıları puan ortalamaları açısından anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir.

Okuma yazmaya hazırlık çalışmalarında ana sınıfı öğretmenlerinin yeterlilik algıları puan ortalamalarının yüksek olmasının nedenleri aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- ⇒ Öğretmenlerin hepsi ilköğretim bünyesindeki anasınıflarında çalıştılarından ve çocuklar ana sınıfından sonra aynı okulun ilköğretim birinci sınıflarına devam ettiklerinden dolayı öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına daha fazla önem verdikleri düşünülmektedir.
- ⇒ Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun üniversite mezunu (128 öğretmen) olmalarının okuma yazmaya hazırlık çalışmalarını daha yüksek düzeyde gerçekleştirebilmelerine yardımcı olduğu tahmin edilmektedir.
- ⇒ Öğretmenlerin çoğunluğunun 31 yaş üstü olması (137 öğretmen) ve 11 yıl üstü kıdeme sahip (120 öğretmen) olmasından dolayı okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının yapılması konusunda daha deneyimli olabildikleri düşünülmektedir.
- ⇒ Açık öğretim kız meslek lisesi, meslek yüksek okulu, açık öğretim fakültesi okul öncesi öğretmenliği anabilim dallarından mezun olan öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına yönelik kendilerini geliştirme çabası içerisinde oldukları düşünülmektedir.
- ⇒ Öğretmenlerin yeterliliklerini ölçmeye yönelik hazırlanan bu ölçeğin sınırlılığı olan, öğretmenlerin kendilerini olumlu görme isteği de ortalamaların yüksek çıkmasına neden olduğu sanılmaktadır.

Araştırma sonuçlarından hareketle hem öğretmenlere hem de öğretmenlerin yetiştirmelerinde ve atanmalarında görevli olan kurum ve kuruluşlara yönelik öneriler:

- Anasınıfı öğretmenlerinin tümüne okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına yönelik hizmet içi eğitim verilmesi;
- Normal lise, açık öğretim kız meslek lisesi, meslek yüksekokulu, açık öğretim fakültesi okul öncesi öğretmenliği anabilim dalında okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının müfredat dersi olarak verilmesi;
- Yeni dönemlerde yapılacak olan okul öncesi öğretmen atamalarında usta öğreticilerin değil, ilgili lisans (Okul Öncesi Öğretmenliği) mezunlarının atanması;
- Ana sınıfı öğretmenlerinin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarını planlarken 1. sınıf öğretmenleri ile işbirliği içerisinde olunması, gerekli becerileri daha iyi kavranmasını ve uygulanmasını sağlayacaktır. Nitekim 2006 Okul Öncesi Eğitim Programında da okul öncesi öğretmenlerinin ilköğretim öğretmenleri ile işbirliği

içerisinde olması gerektiği vurgulanmıştır. Bu konuda öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin etkili çözümler geliştirmesi önerilebilir.

Araştırmacılara yönelik öneriler:

- Öğretmenlerin gerçekleştirmiş oldukları okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının ne düzeyde amacına uygun gerçekleştirdiklerini saptamak için bu konuda eksiklikleri ortaya koymak açısından gözleme dayalı nitel araştırmaların yapılması;
- Okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının nasıl etkili ve verimli yapılabileceğine yönelik örnek oluşturacak bir eğitim programı geliştirilerek, deneysel çalışmaların yapılması önerilebilir.

Ailelere yönelik öneriler:

- Çocukların okuma yazma becerilerini desteklemek için okumaya yönelik gazete, dergi, kitap gibi; yazmaya yönelik boya, yapıştırıcı ve makas gibi malzemeleri evde bulundurmaları;
- Çocuklarına sık sık hikaye kitabı okumaları, okuduğu hikâyeye kitapları hakkında konuşmaya çocuklarını teşvik etmeleri;
- Çocuklarının görsel okuma yapmalarını sağlayacak alış veriş merkezleri, parklar gibi yerlere götürmeleri önerilebilir.

Araştırmanın yapılması sırasında öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilgi duydukları görülmüştür. Yapılacak olan tüm düzenlemelere karşı olumlu tutum içerisinde olacakları ve okuma yazmaya hazırlık çalışmalarını yaparken motivasyonlarının daha da artacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Bennett, W.; Finn, C., Cribb, J. (1999). *The Educated Child A Parent's Guide Throught Eighth Grade*. (First Edition). New York: The Free Press.
- Cemaloğlu, N.; Şahin D.E. (2007). Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin Farklı Değişkenlere Göre Düzenlenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. Cilt:15, Sayı:2, S.465-484.
- Ekici, G. (2006). Meslek Lisesi Öğretmenlerinin Öğretmen Öz-Yeterlilik İnançları Üzerine Bir Araştırma. *Eurasian Journal Of Educational Research*. Vol. 24, Pp, 87-96.
- Erduran, E. (1999). *Okulöncesi Eğitimde Okuma Yazmaya Hazırlık Programları Ve Bilişsel Yetenek Özelliklerinin Okuma Sürecine Etkileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gardiner, E. M. (2006). *Assessing Dymanic Indicators Of Basic Early Literacy Skills As A Predictor Of Reading Success For Beginning Readers*. Unpublished Doctoral Dissertation. Capella Universty. Umi Number: 3239060.
- Güneş, F. (2007). *Ses Temelli Cümle Yöntemi ve Zihinsel Yapılandırma*. (Birinci Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Huls, T. A. (2002). *Exploring Language And Literacy Development Of Head Start Preschoolers*. Doctoral Dissertation. Universty Of South Florida. Dissertation Abstracts International, 63/11, 3849.
- Kaptan, S. (1998). *İleri Araştırma Teknikleri*. Ankara: Tekışık Web Ofset Tesisleri

- Kılıçaslan, F. (1997). *Farklı Sosyo – Ekonomik Düzeydeki Anaokulu Çocuklarının Okumaya Hazır Olma Durumu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- McMahon, R.J. (1996). *The Relationships Between Kindergarten Teachers' Perceptions Of Literacy Acquisition And The Quantity And Quality Of Classroom Literacy Materials And Children's Involvement In Literacy Events*. Doctoral Dissertation. The University Of Southern Mississippi. Dissertation Abstracts International, 57/07, 2945.
- Meb (Millî Eğitim Bakanlığı). (2006). Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü. 36–72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- Morrison, G. (1998). *Early Childhood Education Today*. (Seventh Edition). Columbus, Ohio: University Of North Texas: Merrill An Imprint Of Prentice Hall .
- Muzevich, K. (1999). Emergent Writing In The Kindergarten Classroom. *Reading Today*. Sayı:17, S.2-9.
- Naeyc (National Association For The Education Of Young Children). (1998). *Learning To Read And Write. Developmentally Appropriate Practices For Young Children*. America: All Right Reserved.
- Özbey, S. (2006). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Fen Etkinliklerine İlişkin Yeterliliklerinin Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özipek, A. (2006). *Ortaöğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerde Mesleki Tükenmişlik Düzeyi ve Nedenleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pierce, L.B. (2003). *The Great Debate Continued: Does Daily Writing In Kindergarten Lead To Invented Spelling And Reading?* Master's Thesis. University Of North Texas. Dissertation Abstracts International, 64/06, 1967.
- Saracaloğlu, S.; Aslantürk, E.; Çengel, M. (2006). Aydın İli İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Mesleki Ve Bireysel Yeterliliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Ulusal Sınıf Öğretmenliği Kongresi*. Ankara: Kök Yayıncılık. S. 104-118
- Sayeski, L.K.; Burgers, A.; Pianta, K.; Lloyd, C.R.; Wills, J. (2001). Literacy Behaviors Of Preschool Children Participating In An Early Intervention Program. *Center For The Improvement Of Early Reading Achievement*. America. <<http://www.ciera.org/library/reports/inquiry-2/2-014/2-014.pdf>> (12. 06. 2006).
- Sonnenschein, S.; Munsterman, K. (2002). The Influence Of Home – Based Reading Interactions On 5 Year – Olds Reading Motivations And Early Literacy Development. *Early Childhood Research Quarterly*. Vol: 17, P. 318–337

Eğitim ve Toplum Olgularının Etkileşimi: Sosyoekonomik ve Sosyopolitik Analiz

Jale AKHUNDOVA*

Özet

Eğitim, çok boyutlu bir kavram olduğundan, literatürde içerik itibarıyla farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Bu tanımlardan yola çıkarak eğitimin bir süreç olarak mevcut durumu iyileştirmek ve geliştirmek için gerçekleştirildiği ortaya çıkmaktadır. Her toplumsal olgu gibi eğitim de değişik ve değişken faktörler tarafından koşullanmakta ve bu faktörleri koşullandırmaktadır. Dolayısıyla süreçsel olarak hem kısa vadede hem de uzun vadede eğitim toplum ve onun bileşenleriyle karşılıklı olarak etkileşimde bulunmaktadır.

Bu bileşenler arasında ekonomik sistem önemli derecede belirleyicidir. Zira siyasal ve toplumsal düzenle birlikte, eğitim sistemi bütün dönemlerde ekonomik düzeni de etkilemiş ve ondan etkilenmiştir.

Bu çalışmanın amacı; bu karşılıklı etkileşim mekanizmalarının neden kaynaklandığını ve eğitim olgusunun hangi toplumsal süreçlerden etkilenip hangilerini etkilediğini ortaya çıkarmaktır. Çalışma, nicel araştırma niteliğinde olmayıp kuramsal-analitik nitelik taşımaktadır. Çalışmada öncelikle eğitim ve toplum olgularının tanımları verilmekle kavramsal ve kuramsal çerçeve çizilmekte, daha sonrasında iki olgu arasındaki ilişki ve etkileşim farklı boyutları ile ele alınmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Eğitim, Toplum, Sosyoekonomik Sistem

Interaction Between Education and Society: Socio-Economic and Socio-Political Analysis

Abstract

Education, as a multi-dimensional concept is defined by context in different ways in the literature. Based on these definitions education is emerging as a process carried out to improve and to develop the current state in all spheres. As every social phenomenon education affects variable factors and conditioned by these factors. Thus, both as a process in the short term and the long-term, education phenomenon is mutually interacting with society and its components.

Among these components economic system is a significant one. As well as the political and social order, the education system is affected by economic order in all stages and influence it.

The purpose of this study is to reveal the sources of the mechanisms of mutual interaction processes and to analyse which social processes influence the education system and by which ones is influenced. This study not being a quantitative research has a theoretical-analytical nature. First of all is given concepts and definitions of education and society and is drawn the theoretical framework in this study, the later two phenomenon are discussed with different dimensions of relationship and interaction between them.

Key Words: Education, Social, Socio-economic System

* Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yönetim Bilimi Doktora Programı.

Eğitimin Kavramsal Boyutları

İnsanlık tarihi boyunca, insan temel ihtiyaçlarını gidermekle birlikte çevresini tanıma, anlama ve anlatma ihtiyacını hissetmiştir. Özellikle toplumsal gelişme döneminde insanlık tarihinde kazanılan bilginin ve tekniğin sonraki kuşaklara aktarılması bir görev olarak insanların karşısına çıkmıştır. Bu anlamda her dönem içinde biriken bilgi ve tecrübe birikiminin alan ve disiplin kriterlerine göre tasnif edilmesi gereken hedef kitlesine ve gereken zaman-mekan şartları içerisinde aktarılması işini kolaylaştırmıştır. Bilginin çeşitli alanlarda daha kullanışlı hale getirilmesi çalışmaları birçok bilim dalının ortaya çıkmasına neden olmuş, eğitim de bütün bunların sonucunda sosyal bilimlerin uygulamalı bir alanı olarak yerini almıştır (Genç ve Eryaman, 2007, s.90-91).

Eğitim kavramı ve olgusu bu noktada ortaya çıkmakla temel işlevini kazanmıştır. Bununla birlikte eğitimin literatürde farklı açılardan tanımlandığı görülmektedir. Örneğin, Erden'e göre (2011, s.13), eğitim, ; bireye kendi yaşantıları yoluyla davranış kazandırma ve davranış değiştirme sürecidir. Çağdaş anlamda ise eğitim “insan sermayesine yapılan yatırım” olarak algılanmaktadır. Eğitimin diğer bir tanımı ise; bireye istendik yönde davranış kazandırmaktır. İstendik kelimesiyle tanıma katılmak istenen toplumun değer yargılarının, ahlak yapısının ve var olan bilgi birikiminin yeni kuşaklara aktarılmasıdır.

Birey, tek olarak gerçekleştiremediği ihtiyaçlarını, işbirliği ve işbölümü çerçevesinde gerçekleştirmektedir. Bu işbirliği ve işbölümü bilinen ilk örgütlerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Şişman (2007, s.24) örgütü, “üyeleri tarafından sosyal olarak oluşturulan ve paylaşılan bir anlamlar sistemi” olarak tanımlamaktadır. Toplumlar ise yaşam şartlarını iyileştirmeye çaba gösteren insanların ürünüdür. (Erden, 1998, s.80).

Bireyler tarafından belirlenen ve oluşturulan toplumlar zaman geçtikçe bireyler üzerinde belirleyici etkiye sahip olmaya başlamıştır. Toplumlar bireylerin mevcut toplum düzenine uyum ve katkı sağlayacak şekilde yetiştirilmesini koşullandırmıştır. Günümüz toplumlarında bu düzene uyum sağlayacak insan tipinin yetiştirilmesi görevi geniş anlamda eğitimindir. Bu açıdan eğitimin ilk ve temel yapısal ocağı olan okulların toplumsal, siyasal ve ekonomik görevleri vardır (Buluç, 2011, s.26).

“Eğitim” sözcüğünün etimolojik kökenine bakıldığında onun Latince çıkışlı bir sözcük olup “Educare” - “beslemek”, “Educario” - “geliştirici ortam hazırlamak”, “Ecere” - “yükseltmek, yukarı kaldırmak” anlamları ve karşılıklarının mevcut olduğu görülmektedir. Almanca’da da karşılığı olarak “erziehen” kelimesi bulunmaktadır. Anlamı bir şeyin içinden çıkarmak ve şekil ve biçim vermek olarak geçmektedir (Varış, 1981, s.35).

Türkçede eğitim sözcüğü 1950’li yılların başından itibaren kullanılmaya başlanmıştır. Eğitim kavramı, dilimizde “eğmek” fiilinden türetilmiştir. Sözlüklerimizde bükmek,

uygulamak, öğretmek, yetiştirmek, geliştirmek anlamlarına da gelmektedir. Daha önceleri ise, eğitim yerine terbiye kelimesi kullanılmaktaydı (Şişman, 2011, s.5).

Türk Dil Kurumu sözlüğünde eğitim, “çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kimliklerini geliştirmelerine okul içinde veya okul dışında doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye” (<http://www.tdk.gov.tr>, 2012, 16 Haziran) olarak tanımlanmaktadır. Türk Dil Kurumu’nun bu tanımı, eğitimin daha çok toplumsal hayattaki görevi üzerine vurgu yapmaktadır.

Demirel ve Kaya’ya (2001, s.4) göre eğitim, çok boyutlu bir kavram olarak dikkat çekmektedir. Yazarlar eğitim aracılığıyla bireyin amaçları, bilgileri, ilgileri, davranışları, tutumları ve ahlak ölçülerinin zamanla değiştiğini öne sürerler. Şişman (2011, s.7-8)’a göre eğitim, insanın belli bir süreç esnasında etkilenmesi ve bu süreç sonucunda kazanılan davranışlardır. Eğitim; öğretme, eğitme ve eğitilme süreçlerinde donanımı olanlarca, eğitim ve öğretim almak isteyenlere istenilen bilgi, beceri, tutum ve davranış kazandırma hizmetidir. Eğitim, kazanmış olduğumuz yeterliklerdir. (Başaran, 2007, s.32).

Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla istendik davranış oluşturma süreci olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda bireyde bir davranış değişikliği sağlama amacı güden eğitim, bireyin kendini gerçekleştirmesini sağlamak, kendine ve topluma yararlı olmasını gütmek, ortaya çıkabilecek problemlere çözüm üretebilme kabiliyeti sağlamak amacı gütmektedir (Pehlivan, 2006, s.40). Bireyin günlük hayatında bulunduğu etkinlikler sonucunda davranışlarında değişiklikler olmakta, bu değişiklikler de toplumsal yaşamı biçimlendirmektedir.

Eğitim ve Toplum İlişkisi: Eğitimin Toplumsal İşlevleri

Eğitimin amacı, bireyde ruhsal ya da zihinsel durumda oluşturulmak istenen durum değişikliğidir (Ergün, 2011, s.13). Buluç’a (2011, s.28) göre, eğitimin amaçları; bireye kazandırılmak üzere seçilmiş olan istendik davranışlardır. Amaçlar sınıflandırıldığında üç düzeyde belirtilmektedir. Bunlar; uzak, genel ve özel amaçlardır. Uzak amaçlar, eğitimi uygulayacak olan ülkenin politikalarına göre belirlenen hedeflerdir. Genel amaçlar, uzak amaçların yorumlarıdır. Okul seviyesinde düşünecek olursak, okulun misyonunu yansıtan amaçlardır. Özel amaçlar ise, sınırlı bir alandaki amaçlar olup, herhangi bir dersin programının belirtildiği amaçlar olabilir.

Örneğin 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nda sıralandığı üzere Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Türk Milletinin ve Devletinin temel ilke ve değerlerine, modern toplumsal düzene sadık, ekonomik düzene yararlı insanlar yetiştirmek, “...böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve

nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır (1739 S.K./ Md. 2). Adı geçen kanunun 3. Maddesine göre Türk Milli Eğitiminin özel amaçları şöyle ifade edilmektedir: “Türk eğitim ve öğretim sistemi, bu genel amaçları gerçekleştirecek şekilde düzenlenir ve çeşitli derece ve türdeki eğitim kurumlarının özel amaçları, genel amaçlara ve aşağıda sıralanan temel ilkelere uygun olarak tespit edilir” (1739S.K./ Md.3).

Eğitim, birçok işlevi içerisinde barındıran bir sistemdir. Bu işlevler; toplumsallaştırma, ekonomi ve de endüstriyel, insan kaynaklarını geliştirme, siyasal, kültürel mirası aktarma ve seçme-yerleştirme işlevleri olarak sıralanabilir. Türk Dil Kurumu’na göre toplumsallaşma; “Bireyin kişilik kazanarak belli bir toplumsal çevreye hazırlanması, toplumla bütünleşmesi süreci, sosyalleşme” (www.tdk.gov.tr, 24.06.2012) olarak tanımlanmıştır. Toplumsallaşma kavramını bazı araştırmacılar sosyalleşme olarak da kullanmışlardır. Sosyalleşme, bir süreci ifade etmektedir. Bireyin topluma ait olmasını ifade ederken buna ek olarak bireyin bu toplumun üyeliğine katılabilmesi için gerekli olan hazırlık sürecini de belirtmektedir (Şişman, 2011, s.69). Toplumsallaştırma işlevinin diğer bir açıklaması ise, özellikle karmaşık demografik yapıdaki toplumlarda ortak bir kültürel yapı oluşturma hedefini yerine getirme şeklindedir. Eğitimin toplumsal konumu da bu noktada ortaya çıkmaktadır. Zira eğitim mevcut siyasal, sosyoekonomik düzenin sürekliliğinin sağlanmasında da işlevsel ehemmiyete sahiptir.

Eğitim, ülke toplumunun ekonomik çıktıları fazla etkilemekle önemli ekonomik işlevi yerine getirmektedir. Zira kaynak ve hammaddeyle birlikte ekonominin girdileri arasında en önemli faktör insan kaynağıdır. Bu noktada insan faktörü ekonominin işleme kural ve yöntemlerini belirlemektedir. Eğitimin ekonomi üzerindeki etkisi hem üretim hem de tüketim aşamasında ortaya çıkmaktadır.

Eğitimin siyasal işlevi, toplumu oluşturan bireylere milli ideolojiyi, ideal, değer ve tutumları kazandırıp, mevcut siyasal sisteme bağlı yurttaşlar yetiştirmektir (Türkmen, 2002, s.58). Eğitimin siyasal işlevinin gerekliliği özellikle ulus devletin ortaya çıkışıyla hissedilmiştir. Özellikle ulus devletler kendi istedikleri davranış kalıplarına sahip insan tipleri yetiştirmek için temel eğitimi zorunlu hale getirmişlerdir. Siyasal süreç ve söylemde ortaya çıkan her gelişme uzun vadede eğitim sürecinde benimsetilen değerlerde de yansımaları bulmaktadır. Özellikle eğitimin temel fonksiyonlarından biri olan sosyalleştirmenin en son aşaması olarak siyasal sosyalleşme, yani mevcut sosyal norm ve kurallarla birlikte mevcut siyasi-idari düzenin çalışma mekanizmalarının ve değerlerinin de benimsetilmesi olduğunu kabul edersek, eğitim bu siyasal normların vatandaşlar tarafından benimsenmesi ve böylelikle de sistemin sürekliliğinin sağlanmasını temin etmektedir. Bu bağlamda ülkemizin eğitim sisteminin en önemli siyasal fonksiyonu demokrasiyi korumak ve yaşatmak amacıyla, adilane tutum ve davranışların tüm

yurttaşlarca benimsenmesini sağlamak ve bu demokrasinin gelişmesine katkıda bulunmaktır (Şişman, 2011, s.110).

Türk Dil Kurumu'na göre kültür, “tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin” (www.tdk.gov.tr, 24.06.2012) olarak tanımlanmaktadır. Her toplumun kendi özelliklerini yansıtan, kendine has ve özgün bir kültürü vardır. Dolayısıyla toplumu oluşturan bireylerin kendilerini yansıtan bu kültürel değerleri korumak gibi bir sorumlulukları vardır. Toplumu oluşturan bireylere bu sorumluluğu vermeden önce yapılması gereken iş ise, eğitim aracılığıyla kültürel değerlerin topluma benimsetilmesidir. Bilgi çağı olarak adlandırdığımız yüzyılda, dünyamız bugüne kadar görülmedik şekilde gerçekleşen bir değişim yaşamaktadır. Bu dönem özellikle teknolojik alanlarda gerçekleşen değişme ve gelişmeler sonucunda, insanlarda yepyeni değerlerin oluşmasına ve eski değerlerin yerini almasına şahit olmaktadır (Buluç, 2011, s.40-41).

Eğitim sistemlerinin başarılı olmasında, sistemin içerisine aldığı insan kaynakları önemli rol oynamaktadır. İnsan kaynaklarının eğitim seviyesi, toplumsal kurumların ve örgütlerin başarısında çok önemlidir. Günümüz dünyasındaki rekabetçi ortam, örgütlerin varlıklarını sürdürebilmesi için kaliteli, yani eğitim düzeyi yüksek insanlar istihdam etmelerini gerektirmektedir. Örgütlere insan kaynaklarının seçilmesi, geliştirilmesi ve yerleştirilmesi görevi eğitim sistemine verilmiştir. Eğitim sisteminin yaptığı seçme işlevini iki başlıkta ele almak mümkündür. Bunlardan ilki eğitim örgütlerinin ihtiyaç duyduğu insan kaynaklarının seçilmesi iken, diğeri ise eğitim kurumlarının girdisi olan öğrencileri seçme ve yerleştirmedir (Buluç, 2011, s.42).

Erden'e (2011: 40) göre, birçok temel ihtiyacını doğadan karşılayan insan, doğadan daha fazla faydalanmak ve daha iyi şartlarda yaşayabilmek için bir araya gelerek toplumları oluşturmuştur. Toplum, belli bir coğrafyada, ortak hedefleri gerçekleştirmek için bir araya gelen, kendi aralarında işbirliği ve dayanışma ruhu içerisinde olan bireylerin oluşturduğu topluluk olarak düşünülebilir (Uluğ, 1999, s.49).

Toplumsal yaşantının bir sonucu olarak iki temel ilişki vardır. Bunlar toplum-doğa ve toplum-insandır. Bu ilişkiler kesintisiz bir devamlılık göstermiş ve sonuçta kurumları oluşturmuştur. Toplumsal kurumlar, toplumun olduğu her yerde olmak zorundadır. Kurumlar, toplumsal ihtiyaçları karşılayabilmek için toplumsal boyutta ihtiyaç gereği olarak oluştururlar ve bu ilişkiler sonucunda kuruluurlar. Farklı alanlarda işbölümü ve işbirliğini sağlayan kurumlar gibi eğitim de toplumda üretim ilişkilerinde işbölümü ve işbirliğini sağlamaktadır.

Toplumun günlük hayatımızda belli olaylara karşı vereceği tepkiler yüzyıllar öncesinden biçimlenerek gelmektedir. Yani bu biçimlenme olayı, aslında var olan toplumun kendi öğrettiği toplumsal davranışlar ve bunun sonucunda oluşan toplumsal davranış kalıplarının bir sonucudur. Toplumsal davranış, bireyin başka bir birey ile ilişki kurma yeterliliğine ulaşması ve bu yeterliliğin fiiliyata dönüştürebilmesidir. Zaman içerisinde toplumsal davranışlar toplumun olaylara vereceği tepkilerin birikimi ve toplamı sonucunda toplumsal davranış kalıplarına dönüşebilir. Toplumsal davranış kalıpları, toplumu oluşturan bireylerin çoğunluğunda görülen düşünüş ve eylem şekli olarak ifade edilebilir. Bu davranış şekilleri kuşaktan kuşağa aktarılırken toplumun geleneği haline dönüştürülür. Gelenek haline dönüştürülen bu toplumsal davranış kalıpları sonraki kuşakları bu çerçevede hareket etmeye zorlar. Bunun sonucu olarak da toplumsal davranış kalıpları çerçevesinde davranmaya başlarlar. Toplumsallaşma, bireyin toplumun normlarına uymasını; toplumsal problemlerin çözümüne katılmasını ve çevresindeki bireylerle etkileşim içinde yaşamasını öğrenmesi ve uygulamasıdır (Başaran, 2007, s.116-118). Eğitim hem belli toplumsal davranış kurallarının yerleşmesinde hem de bütünlükte toplumsallaşma sürecinin gerçekleştirilmesinde etkin olmaktadır. Toplum; kendisini oluşturan bireylerden, toplumsal davranışlar konusunda bir beklenti içerisinde. Bu toplumsal davranışların temeli ise toplumsallaşma sürecine kadar uzanmaktadır. Toplumsallaşma sürecinin ana değişkeni hiç kuşkusuz ki eğitimidir (Uluğ, 1999, s.49).

Eğitimle, toplum arasındaki ilişki iki yönlüdür. Eğitim kurumları yetiştirdikleri, topluma katılmaya ve kazandırmaya teşvik ettikleri bireylerle toplumsal yapının her noktasını etkilerken, toplumsal yapı içerisindeki her kurum ve benzeri yapıda eğitim sisteminin yapı ve programlarını değiştirerek kendisine uygun bireyler yetiştirmesi noktasında eğitimi ve eğitim sistemini yönlendirmeye çalışır. Eğitimin iç içe olduğu en önemli toplumsal kurumlar aile ve dindir (Erden, 2011, s.41). Uluğ'a (1999, s.125) göre, ailenin toplumsal görev ve sorumluluğunun önemli bir kısmını da eğitim oluşturmaktadır. Ailenin yetiştirdiği çocuğa ilişkin olarak temel görevi, çocuğun yeteneklerini en üst davranış şekline ulaştırabilmektir. Bununla birlikte aile, kendi kendiliğinde de yeni doğanın doğuştan üyesi kabul edildiği toplumsal bir kurumdur. Bu anlamda topluma ait olma, toplumun istediği davranışların oluşması diğer bir söyleyişle toplumsallaşma ailede başlar. Başka sözle kişilik ve de vatandaş yetiştirilmesinde aile ve eğitim kurumlarının işlevleri iç içe geçmiştir ve ayrı ayrılıkta tam başarıyı sağlayamaz. Din ve eğitim olguları ve süreçleri arasındaki ilişki birkaç açıdan ele alınabilir. Öncelikle hemen hemen tüm toplumlarda başlangıçta dini temelli eğitim, toplumsal yapının değişmesi, büyümesi ve gelişmesi yönünde önemli görevler üstlenmiştir. Dini bilgiler ve dünya görüşü kendi kendine bir eğitici anlam ve işlev taşımaktadır. Eğitim ile din olgusunun bir araya getirilmesi toplumsal düzenin sağlanması açısından faydalı olabilir. Günümüzde, özellikle ülkemizde halen din olgusu,

toplumun eğitilmesinde kullanılan bir olgudur. Ancak temellerini dinden alan bir eğitim, çağa uyum sağlayabilecek insan modelini yetiştirmede yetersiz kalabilir.

Eğitim bir yandan toplumsal kurumlarla etkileşim içerisindeyken, bir yandan da toplumsal yaşamda çok etkili roller oynayan toplumsal süreçler üzerinde de etkili olur. Dewey'e (2011, s.63-64) göre, toplumsal kontrolü sağlayan normlar ve kurallar toplumun bir parçasıdır. Eğer belli kurallar yoksa toplum da yoktur. Normlar ve kurallar değişmişse, söz konusu olan toplum başka bir toplumdur. Başka sözle, toplumsal değişim ya da dönüşüm gerçekleşmiştir. Özellikle toplumsal gelişme süreci, eğitimin kalite ve niteliğiyle bağlantılıdır. Zira eğitim bireylere sadece bilgi ve beceri değil, belli davranış kalıpları ve değerleri de benimseterek, onların toplumsal süreçler karşısında gösterebileceği tepkileri de öngörülebilir kılmakla birlikte, gelişmenin tarz ve hızını da etkilemektedir.

Eğitim ve Sosyoekonomik Düzen İlişkisi

Eğitimin toplumsal köklerine bakarsak onun belli dönemlerde belli tabakayı toplumsal ve idari konum açısından diğerlerinden ön plana çıkarma rolünü de yerine getirdiği görülmektedir. Zira eşbiçimli üretim ve tüketim ilişkilerinin ve tek boyutlu vatandaşlık tanımının ortaya çıktığı modernite öncesi dönemde eğitim yaygın ve erişilebilir değil, "lüks hizmet" sayılmaktaydı. Modernite sonrası Post modern dönem adlandırdığımız çağdaş dönemde de eğitim fiyatlandırılabilen bir meta haline dönüşerek, kaliteli eğitime erişim imkânları yine maddi açıdan avantajlı kesimler için daha geniş hale gelmiştir. Bu açıdan eğitim ve sosyoekonomik düzenin yapısı ve özellikleri arasında her dönem içinde bu ve ya şu ilintiler mevcut olmuştur.

Toplumsal dönüşümde kritik rol oynayan eğitim bu dönüşümü sağlayacak ekonomik dönüşümü de sağlayabilen güç olmaktadır. Bu anlamda eğitim birçok dönemde kalkınmanın aracı olarak da görülmüştür. Eğitimin kalkınmadaki rolü Platon'dan günümüze bilinmektedir. Platon eğitimin insanı planlı, akılcı ve ihtiyatlı kılmasından dolayı zorunlu olması gerektiğini belirtmiştir. Eğitimin yüksek bir ekonomik külfet getirmesine rağmen, uzun vadede kalkınma konusunda getirisinin çok daha büyük olacağını savunmuş ve eğitim konusunda ne harcanması gerekiyorsa harcanmalı görüşünü benimsemiştir (Akçay, 2006, s.186). Örneğin, ekonomik kalkınmanın hedef alındığı dönemlerde Türkiye'de eğitim kalkınma planlarında öncelikli yerleri almıştır. Özellikle 1960'lı yıllardan itibaren Türkiye'de, eğitimin sorunlarını planlama ile çözme eğiliminin güçlendiği söylenebilir. Örneğin, eğitimin, sağlık, araştırma gibi alanların iktisadi gelişmeye hizmet ettiğinden ve eğitim ve sağlık konularının sosyal refah üzerinde etkisinin çok olduğundan dolayı bu alanların kamu hizmetlerinin toplanacağı alanlar olması gerektiğinin söylendiği Birinci Beş Yıllık (1963-1967) Kalkınma Planında "İnsan refahının temel unsurlarından biri olarak bu alandaki hedefler eğitim seviyesini yükseltmek, Türk toplumunun

ihtiyaç ve şartlarına uygun insanlar yetiştirmek ve eğitim imkânlarından kişilerin kabiliyetlerine göre faydalanmalarını sağlamak” olarak tespit edilmiştir (DPT, 1963, s.38). Bütün bunların ise hem sosyal adalet ilkelerinin gerçekleşmesini, hem de toplumun en yeterli insanlar tarafından yönelttilmesini mümkün kılacak bir toplumsal yapıya ulaşmasını sağlayacağı öngörülmüştür.

Günümüzde uygulanmakta olan Dokuzuncu Kalkınma Planı eğitimin yeni dönemde de kamusal düzenin planlanması aracı olduğunu göstermekle bu alandaki temel görevler şu şekilde tanımlanmaktadır: “Toplumsal gelişmenin sağlanması amacıyla; düşünme, algılama ve sorun çözme yeteneği gelişmiş, Atatürk ilkelerine bağlı, demokratik, özgürlükçü, milli ve manevi değerleri özümsemiş, yeni fikirlere açık, kişisel sorumluluk duygusuna sahip, çağdaş uygarlığa katkıda bulunabilen, bilim ve teknoloji kullanımına ve üretimine yatkın, sanata değer veren, beceri düzeyi yüksek, üretken ve yaratıcı, bilgi çağı insanı yetiştirilecektir” (DPT, 2006, s.85). Bu Planda “...toplumda yaşam boyu eğitim anlayışının benimsetilmesi, e-öğrenme vs.” gibi yeni Batı kaynaklı değerlerin de benimsendiği söylenebilir (DPT, 2006, s.86).

Sosyoekonomik düzen, siyasi-idari yapıyla eşzamanlı yürüdüğünden siyasi söylemler ekonomik düzeni de etkilemektedir. Aynı şekilde bu tarz söylemler de belli ekonomik dinamiklerden kaynaklanabilmektedir. Bu anlamda kapitalist ve sosyalist eğitim söylemleri birbirinden farklı olup her birine özgü olan ekonomik, siyasal çıkar ve değerleri ifade etmektedir. Örneğin kapitalist sistemin söylemi, piyasanın sadece ekonomik değil toplumsal düzenin de sağlanmasında etkin ve etkili olacağına inanmakla, eğitimin de piyasanın serbest üretimine ve tüketimine bırakılmasını öngörmektedir. Zira bu yolla gerçek anlamda eğitimin verimliliği ve amacına ulaşılabilirliği sağlanabilmektedir. Fakat sosyalist söylem bundan farklı olarak toplumsal yaşamın tüm alanlarının üretiminde ve düzeninin sağlanmasında devlete öncül rol tanımakla birlikte eğitim alanının düzenlenmesinde de devlete istisnai görev ve yetkileri vermektedir. Bununla birlikte eğitim burada piyasa değeri olan ve kısa vadede bile kar getiren bir hizmet olarak değil, uzun vadeli ve her şeyde olduğu gibi planlı süreçle geliştirilen ve belli bir ideolojik modeli sürdüren devlet hizmeti olarak görülmektedir. Fakat görüldüğü gibi, her iki sosyoekonomik sistem kendi sürdürülebilirliğini sağlamak için eğitimi amaç değil araç olarak görmekte, ona belli ideolojik ve yapısal şekilleri kazandırmaktadır.

Ekonomik düzendeki değişimler idari değişimleri (kimi zaman da tersine olmak suretiyle) koşullandırmaktadır. Günümüzde ise özellikle kamu yönetimi sistemleri ulusal, son dönemlerde ise daha fazla uluslararası ekonomik düzenin çağrılılarıyla biçim kazanmaktadır. Bu durumda kamu yönetimi ve kamu hizmeti sisteminin önemli bileşeni olarak eğitim sistemi de bu tarz küresel eğilimlerden etkilenmektedir.

1980 sonrası dönemde ortaya çıkan Yeni Kamu Yönetimi, kamusal alanın özel işletme alanına göre biçimlenmesini öngörmüştür. Bu açıdan esnekleştirilen kamu yönetimi zihniyetiyle

birlikte eğitim olgusu da esnekleştirilerek, sadece devlet tarafından kurumsallaştırılan ve sağlanan bir hizmet olarak değil, farklı talep ve çıkarlara hizmet eden ve piyasa değeri kazanan olgu olarak karşımıza çıkmıştır. Eğitimin gerçekleştirilmesi tarzıyla birlikte içeriği de değiştirilmiş ve yeni yönetsel ve ekonomik değer yüklü içerikle doldurulmuştur. Örneğin, verimlilik, etkinlik, hesap verebilirlik, yönetim gibi yeni yönetim söyleminin ilkeleri eğitim alanında da karşılık bularak eğitimin verimliliği, çıktıları, kalitesinin ölçülebilirliği, katılımcı/enteraktif eğitim gibi kavram ve söylemleri doğurmuştur.

Fakat eğitimin her zaman için belli toplumsal, ekonomik güçlerin meşruiyetini sağlama amacı güttüğünün ya da eğitimin mevcut düzenin sürdürülebilirliğine hizmet etmesinin söylenmesi de yanlış olurdu. Zira ister yaygın ve hâkim siyasal isterse de ekonomik düzenlerin değiştirici ve dönüştürücü “zihinsel güçleri” de aynı sistemler çerçevesinde gerçekleştirilen eğitim süreçlerinin ürünü olmuştur. Buradan yola çıkarak, eğitimin toplumsal dönüşüm kaynağı olabileceği de bir gerçeklik ve tarihsel tecrübeyi ifade etmektedir.

Eğitim Bilimleri ve Toplumsallık Üzerine Bir Tartışma

Daha önce belirtildiği üzere, bilgi toplumsal temelli bir olgu olup, ortaya çıktığı mekânsal, zamansal özellikleri yansıtmaktadır. Bilginin sistemleştirilmiş hali olan bilim de, ortaya çıktığı ve ya yaygınlık kazandığı bağlamdan ayrı düşünülemez ve analiz edilemez. Bilgi ve bilimin temel aktarıcı aracı eğitimidir. Bu açıdan, eğitimin “neleri ve ne şekilde” aktaracağı siyasi iradenin karar vereceği konudur. Fakat siyasetin de köklerinin toplumsal derinliklerde olduğunu ve bir takım toplumsal çıkarları temsil ettiğini düşünürsek, eğitimin doğrudan ve ya dolayısıyla toplumsal kaynaklara sahip olduğu söylenebilir. Peki, toplumsallığı oluşturan unsurlar nelerdir ve eğitimi hangi unsurlar etkilemektedir? Tartışmamıza, bu soruya yanıt vererek başlayabiliriz. Toplumsallığı, belli bir toplumu oluşturan bireylerin hem ayrı ayrılıkta hem de birlikte sahip olduğu maddi ve manevi değerler teşkil etmektedir. Dolayısıyla, bireysel ve toplumsal yaşamı oluşturan, şekillendiren her ne varsa toplumsallığı teşkil etmektedir. Toplumsallığın manevi boyutu kültürel, zihinsel faaliyet ya da kurumlardır. Sosyal inşacılara göre, bu boyut toplumsallığın diğer - maddi boyutunun tüm unsurlarını inşa etmektedir. Zira bu görüş, kültür unsurlarının belirleyici gücüne inanmaktadır. Toplumsallığın maddi boyutunu ise toplumun içinde yaşadığı ekonomik düzen ve onun unsurları teşkil etmektedir. “Gözle görülebilen” ya da “fiyatlandırılabilen” her şey maddi boyuta girmekte ve toplumsal ilişkileri etkilemektedir. Tarihsel-maddeci yaklaşım, toplum ilişkilerinin ekonomik ilişkiler üzerinde yükseldiğini, ekonominin toplumsal ve siyasal yapının temel belirleyici faktörü olduğunu savunmaktadır. Dolayısıyla, toplumsallığın maddi boyutu onun manevi boyutunu oluşturmakta ve şekillendirmektedir.

Bu tartışma içerisinde eğitimi nereye konumlandıracağımız çok önemlidir. Zira eğitimin, toplumsal bir olgu olarak kaynaklarını hangi - manevi ya da maddi boyuttan aldığı sonraki tartışmamızı etkileyecektir. Kanımızca, eğitim bir toplumun tarihsel gelişim çizgilerinin birçok özelliğini taşıdığından, şu ve ya bu milletin tarihsel gelişimine özgü bir şekilde ister ekonomik isterse de kültürel unsurlardan etkilenecek ortaya çıkmaktadır. Fakat eğitim sisteminin işleyişinin toplumun sahip olduğu zihinsel unsurlardan bağımsız olduğu düşünülemez. Zira bu sistemi çalıştıran temel faktör insan faktörü olmaktadır. Diğer yandan, toplumda ekonomik güç dengelerinin değişmesi de kendini kısa ya da uzun vadede eğitim alanındaki uygulamalarda gösterebilir. Dolayısıyla, toplumun ekonomik yapısı eğitim alanını politika ve işleyiş düzeylerinde etkileyebilmektedir. Başka sözle, birçok bilim alanları gibi, eğitim bilimlerinin de hem içeriği hem de metodolojisi açısından toplumsal kaynaklı olduğu, bağlamsal özellikleri yansıttığı söylenebilir.

Son dönemlerde sosyal bilim alanlarının teknik düzeye indirgenmesi söz konusudur. Bu da esasında, bilgi/bilimlerin ortaya çıktığı ve taşıdığı toplumsal gerçeklikten kaynaklı değerlerden bağımsız bir şekilde ele alınması, öğrenilmesi ve öğretilmesine neden olmaktadır. Zira gerçek bilgiler toplumsal gerçekliğin ta kendisindedir. Bunun yerine bilgi/bilim teknikleştirilerek, kimi durumda yaşamdan kopuk soyut kavramlar üzerinden anlatılmakta, kimi durumlarda ise fazla pratiğe indirgenerek teknik uzmanlık konusuna dönüştürülmektedir. Halbuki bilim yaşamla iç içe olup onunla hem teorik hem de pratik düzeylerde karşılıklı etkileşimde olmakta, böylelikle bilim pratik yaşamı yaşam ise bilimi şekillendirmekte ve geliştirmektedir. Sosyal bilimlerin hemen hemen hepsi bu önemli özelliği taşımaktadır. Fakat bilgi ve bilimin toplumsal güç dengesini de yansıtmakta olduğunu daha önce söylemiştik. Bu açıdan örneğin, siyaset bilimi ve kamu yönetiminin ayrı ayrılıkta ele alınması, kamu yönetiminin siyasal-toplumsal köklerinden koparılmaya çalışıldığı anlamına gelmektedir. Günümüzde ise, Yeni Kamu İşletmeciliği söylemi ile teknik yönetim uzmanlığı alanı haline gelen kamu yönetimi alanı, toplumsal yaşamda daha önemli olan “kim ve ne?” sorularının teknik ve yöntemsel nitelikli “nasıl?” sorusuna verilen cevapla açıklanmaya ve incelenmeye çalışılmaktadır.

Eğitim bilimi, bir sosyal bilim alanı olduğundan, esasında içinde yer aldığı toplumsallığı da ihtiva etmektedir. Fakat çağdaş dönemde eğitim bilimi de neredeyse sadece bir örgüt bilimi düzeyine indirgenmekte, büyük önem taşıyan “eğitim yönetimi” konusu “örgüt yönetimi”ne dönüşmektedir. Fakat eğitimin bir okul ya da bir örgütten ibaret olmadığı, daha geniş kurumsal ve toplumsal alanları ihtiva ettiğini daha önce söylemiştik. Diğer yandan bir okul her hangi bir genel örgüt olmayıp, onun yönetilmesi de kendine özgü hususların dikkate alınmasını gerektirmektedir. Kanımızca, eğitim biliminde örgüt konularına fazla yer verilmesinde birkaç

husus dikkat çekmektedir. Öncelikle, burada “kurum” değil “örgüt” kavramının kullanılması olgunun sınırlarının daraltmakta, teknikleştirmekte, toplumsal ve zihinsel yapıları devre dışı bırakmaktadır. Diğer yandan, Örgüt bilimi yönetim olgusunun toplumsal, ekonomik köklerini ve güç dengesi olgusunu sorgulamadan yönetimin nasıl gerçekleştirileceği üzerine odaklanmakta, yönetimin amacını ise verimlilik ve etkinlik ölçütlerine indirgemektedir. Bu da yönetim sürecinin kim tarafından ve hangi amaçlarla gerçekleştirildiği gerçeğini perdelemektedir.

Eğitim de zamansal ve mekânsal açılardan daha kapsamlı bir şekilde ele alınması gereken olgudur. Sosyal inşacılara göre insanların zihinsel yapısı, eğitim ve kültür düzeyi toplumdaki örgüt ya da kurumları şekillendirmektedir. Karşıt maddeci dünya görüş ise tersine, ekonomik ya da kurumsal gücün “zihinlere hükmettiğini” ileri sürmektedir. Bu noktada her iki bakış açısına bağlı kalmadan, bir toplumdaki eğitim ve kültür düzeyinin gerçekten de o toplumun sosyoekonomik düzenini ve gelişme düzeyini etkilediği söylenebilir. Fakat bir toplumun eğitim düzeyinin kaynağında da ekonomik faktörlerin yer aldığı unutulmamalıdır. Zira bir yandan eğitim bir kamu hizmeti olduğundan sunulan eğitimin kalitesi ülkenin ekonomik gücünün de bir göstergesi olmaktadır. Diğer yandan ise, farklı eğitim hizmetlerinin ister devlet isterse de özel sektörün elinde fiyatlandırılabilen bir “meta” haline geldiği günümüz koşullarında, bu hizmete ulaşabilme derecesi de belli ekonomik kaynaklara sahip olmayı gerektirmektedir.

Yukarıda söylenenlerden yola çıkılarak, eğitim alanının belli kar amaçlı ilke ve yöntemlerle yürütülemeyecek kadar karmaşık bir toplumsallık içerdiği, salt bir örgüt çerçevesinde incelenemeyeceği kadar kapsamlı ve yaygın, sadece siyasi tercih konusu edilemeyecek kadar sosyoekonomik temelli ve sadece öğretim ve bilim alanıyla sınırlandırılmayacak kadar zengin ve geniş bir olgu olduğu söylenebilir. Bu bakımdan, ister eğitim bilimlerinin isterse de eğitim olgusunun incelenmesinde, işletme ve örgüt teorilerinden ziyade sosyoekonomik bilgilere yer verilmesinin, eğitim sistemi alanındaki politikaların oluşturulmasında, uygulanmasında ve analiz edilmesinde toplumsallıktan yola çıkılması çalışmada sonuç öneriler olarak ileri sürülebilir.

Sonuç

Yönetim olgusunun iki kişinin olduğu yerde bile mevcut olduğu düşünülmektedir. Zira durum ve gelişimin yönetilmesi her zaman için gündemde olup toplumsal düzeyde kurum ya da örgütler tarafından yerine getirilmektedir. Başka sözle örgütler, insan hayatındaki yönetim olgusunun “nesnelleştiren” ve belli bir düzeyde “kitleleşiren” olgulardır. Bununla birlikte örgütler, toplumsal birlikteliği sağlamakla insan yaşamının bütün aşamalarında maddi ve manevi açıdan şekillendirici işleve sahiptir. Dolayısıyla, örgüt bireysel ve toplumsal düzeyde

düzen ve kalite belirleyicisi olarak da karşımıza çıkmaktadır. Eğitim de belirleyici kurumlar arasında ön sıradadır.

Her örgüt bir kurumdur, fakat her kurumu bir örgüt olarak ele almak her zaman için geçerli olmayabilir. Zira kurum daha çok Osmanlıca kullanılan “müessese” kavramına denk gelmekte olup, bir olgunun yapısal boyutuyla birlikte zihinsel ve işlevsel boyutlarını da ifade etmektedir. “Eğitim” olgusu, yukarıdaki analizden de görüldüğü üzere sadece bir örgüt olmaktan ziyade bir süreç ve bir kurum niteliğine de sahip olmaktadır. Eğitim kurumu bir binaya hapsedilemeyip, kendi kendiliğinde bireysel ve toplumsal gelişimin her aşama, koşul, zaman ve mekanında mevcut olan, yaşayan bir kurumdur.

Toplumsal yaşamda eğitim kurumu ve eğitim sistemi kimi zamanlarda araç kimi zamanlarda da amaç yerine geçmekle, toplumsal dinamik ve taleplerden yola çıkarak bu konumu belirlenmektedir.

Eğitimin ister toplumsal konumu isterse de nicelik ve niteliği zamansal ve mekânsal olarak değişkenlik göstermektedir. Dolayısıyla bir ülkedeki eğitim sisteminin özellik ve nitelikleri o zaman ve bağlam içerisinde ülkenin sosyoekonomik gelişme önceliklerini yansıtmakla birlikte, oradaki toplumsal ve siyasal güçlerin konumu hakkında da birtakım ipuçları vermektedir.

Kaynakça

- “1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu” (1973) Resmi Gazete. Sayı: 14574, 24 Haziran
- “Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2007-2013)”, (2006), *Resmi Gazete*. Sayı 26215, 1 Temmuz 2006
- “Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967)”, (1963), <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan1.pdf> (28.06.2012)
- Akçay, T. (2006). Eğitim Denklemi. 1.Baskı. İstanbul: Okumuş Adam Yayınları
- Başaran, İ. E. (2007). Eğitim Bilimine Giriş. 1. Baskı. Ankara: Ekinoks Eğitim Danışmanlık ve Bas. Yay. Dağ. San. Ve Tic. Ltd. Şti.
- Buluç, B. (2011). Eğitim Bilimine Giriş. (ed. Emin Karip) 4.Baskı. Ankara: Pegem A Yayınları
- Demirel, Ö., Kaya, Z. (2001). Öğretmenlik Mesleğine Giriş. 1. Baskı. Ankara: Pegem A Yayınları
- Dewey, J. (2011). Deneyim ve Eğitim, 2. Baskı. Ankara: ODTÜ Geliştirme Vakfı Yayıncılık ve İletişim A.Ş.
- Erden, M. (2011). Eğitim Bilimlerine Giriş, 5.Baskı. Ankara: Arkadaş Yayınevi
- Ergün, M. (2011). Eğitim Felsefesi. 3.Baskı. Ankara: Pegem A Akademi
- Genç, S. Z., Eryaman M. Y. (2007). Değişen Değerler ve Yeni Eğitim Paradigması *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt IX (1), 90-102
- Pehlivan, H. (2006). Eğitimde Temel Kavramlar. 1. Baskı. Ankara: Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- Şişman, M. (2007). Örgütler ve Kültürler. 2. Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Şişman, M. (2011). Eğitim Bilimine Giriş. 9. Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Türkmen, F. (2002). *Eğitimin Ekonomik ve Sosyal Faydaları ve Türkiye’de Eğitim Ekonomik Büyüme İlişkisinin Araştırılması*, Uzmanlık Tezi, Ankara, DPT Uzmanlık Tezleri, Yayın No: DPT:2655.
- Uluğ, F. (1999). Eğitimde Grup Süreçleri. 1. Baskı. Ankara: TODAİE Yayın No: 295
- Variş, Fatma. (1981). Eğitim Bilimine Giriş. 2.Baskı. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakülteleri Yayınevi.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.4fe71a467e1897.13931744
(24.06.2012).

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.4fdc9300cd13f6.42502103
(24.06.2012).

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.4fe6e34d951603.53142286
(24.06.2012).

Türkiye’de Değişen Bölgesel Kalkınma Politikaları

Rasim AKPINAR*

Özet

Bölgesel kalkınmanın kavramsallaştırılması ve bölgesel politikaların uygulanmasına dair tüm hususlarda, önemli temel değişimler yaşanmıştır. Tüm bu değişimler, bölgesel politikaların geliştirilmesi, yönetimi, sunumu ve değerlendirilmesine ilişkin kurumsal yapıların değişimini de beraberinde getirmiştir. Bu çerçevede; bölgesel gelişme yaklaşımının, merkezi idarenin öncü rol üstlendiği “yukarıdan aşağıya” planlama/ kalkınma anlayışından, yerel ekonomik aktörlerin daha etkin işlevler üstlendiği “aşağıdan yukarıya” kalkınma anlayışına doğru değişim geçirdiğini görüyoruz. Türkiye’de bölgesel gelişme politikalarında yaşanan bu değişim çabaları, küresel gelişmelerin ve Avrupa Birliği üyelik sürecinin etkileri ile yerel dinamiklerin örtüşmesinden kaynaklanmıştır. Son tahlilde Avrupa Birliği’ne uyum kapsamında 32 başlıktan (chapter) biri olan bölgesel gelişme politikalarında; Türkiye’de İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırmasına gidilmiş, Kalkınma Ajansları kurulmuş, kapsamlı bölge planları stratejik bölge planlarına çevrilmiştir. Bu minvalde bu makalenin temel amacı, Türkiye’de bölgesel kalkınma politikalarında yaşanan bu köklü değişimi tartışmaktır.

Anahtar Kelimeler: Bölgesel Kalkınma Politikası, Kalkınma Ajansı, Bölge Planı, Yeni Bölgeselleşme, Kamu Reformları.

Changing Regional Development Policies in Turkey

Abstract

All aspects of the implementation of the conceptualisation of regional development and regional policies, has experienced significant fundamental changes. All of these changes, the development of regional policies, management, delivery and evaluation of institutional structures brought about the change. In this context, we see that the regional development approach, from central government assumed a leading role in "top-down" planning / development concept, towards local economic actors to function more effectively undertaken by "bottom up" approach. This change in regional development policies in Turkey's efforts, the effects of global developments and the European Union accession process is due to overlap with the local dynamics. The final analysis, Within the scope of the European Union, in the regional development policies being one of the 32 chapters, Turkey has also attended the Nomenclature of Territorial Units for Statistics, established Development Agencies, transferred comprehensive regional plans into a strategic regional plans. In this context this article will discuss these fundamental changes occurred in regional development policies of Turkey.

Key Words: Regional Development Policy, Development Agency, Regional Development Plan, New Regionalism, Public Reforms.

* Planlama Uzmanı, Devlet Planlama Teşkilatı.

Giriş

Bölgesel kalkınmanın kavramsallaştırılması ve bölgesel politikaların uygulanmasına dair tüm hususlarda, önemli temel değişimler yaşanmıştır. Bu değişimler, bölgesel gelişmenin teorik temelleri ile değişimin kalkınma ekonomisini açıklayan yeni faktörlerle başlamış ve amaçlar, hedefler, faaliyet alanlarındaki değişimlerle devam etmiştir. Tüm bu değişimler, bölgesel politikaların geliştirilmesi, yönetimi, sunumu ve değerlendirilmesine ilişkin kurumsal yapıların değişimini de beraberinde getirmiştir. Bu çerçevede; bölgesel gelişme yaklaşımının, merkezi idarenin öncü rol üstlendiği “*yukarıdan aşağıya*” planlama/ kalkınma anlayışından, yerel ekonomik aktörlerin daha etkin işlevler üstlendiği “*aşağıdan yukarıya*” kalkınma anlayışına doğru değişim geçirdiğini görüyoruz. Bölgesel gelişme politikalarındaki değişimle beraber gelen yeniden yapılanma süreçleri, başta Batılı ülkeler olmak üzere birçok ülkede, yerel düzeyde yeni düzenleme mekanizmalarının oluşmasına, yerel düzenlemelerin yapılmasına ve yerel ekonomik gelişme kurumlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Bölgesel kalkınma politikalarında son otuz yıldır önemli değişiklikler gözlenmiştir. 1950’li yıllardan sonra genel kabul gören bölgesel kalkınma konsepti “büyümenin ön koşulu olarak büyük altyapı yatırımlarını” içermekteyken; günümüzün bölgesel kalkınma anlayışı yenilik, yenilikçi çevre, bilgiye dayalı kalkınma anlayışı, beşeri sermaye, kolektif öğrenme, karşılıklı bağımlılık, yerel kültür gibi kavramlarla örülmüştür. Burada şunu ifade edebiliriz ki; ekonomik değişimlerin bölgeler üzerindeki etkisini yönetmek için, yeni politikalar bölgelerin daha çok kendi kaynaklarına dönmesine odaklanmakta ve bu yeni politikalar, devlet politikalarını yönetmeye ve planlamaya daha az odaklı olduğu görülmektedir. Yeni politikalar artık merkezi yönetim tarafından sağlanan teşvikler üzerinde daha az durmakta ve içsel büyüme veya çevre, yaşam kalitesi, işgücü gibi bölgeyle ilgili kalitelerin yatırım çekmesi üzerinde daha çok vurgu yapmaktadır. Yerel/içsel yatırımın çekiciliği üzerinde hala durulmakta, fakat burada bile vurgu, hibe ve teşviklerden ziyade, bölgenin iş yapmak için uygun bir yer olması anlamında rekabetçi avantajlarını arttırmaya yönelmektedir. Böylece yeni politikalar merkezden, kendi aralarında rekabet eden, bölgesel ve yerel kurumlara kay(dırıl)maktadır (Keating, 1998).

Türkiye’de bölgesel kalkınma politikalarını temel dönemler itibarıyla şu şekilde tasvir etmek mümkündür:

İlk Dönem-1960’lı yıllar: Türkiye’de ilk bölgesel kalkınma çalışması planlı dönemden dört yıl önce, 1959 yılında Antalya Bölgesinde başlatılmıştır (Dinler, 2005). İlk dönem olarak 1960’lı yılları yani İmar ve İskan Bakanlığı Bölge Planlama Dairesinin eşgüdümünde hazırlanan Bölgesel Planların yürütüldüğü dönemi göstermek mümkündür. Bu dönemin önemli bölgesel kalkınma çabaları arasında Antalya Bölgesi Projesi, Doğu Marmara Planı, Çukurova Bölgesi projesi ve Keban Projesi yer almaktadır. Daha sonra Üçüncü Beş Yıllık Plan döneminde (1973-

1977) kalkınmada öncelikli yöreler politikası doğmuş ve bu doğrultuda 1973 yılında Kalkınmada Öncelikli Yöreler Dairesi (KÖYD) Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Müsteşarlığı bünyesinde kurulmuştur.

İkinci Dönem-1980 sonrası: Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında DPT Müsteşarlığı bölgesel kalkınma alanında önemli bir teknik analiz çalışması yapmıştır. Bu çalışmada, sahip oldukları sosyo-ekonomik özelliklere ve birbirleri arasındaki etkileşime bağlı olarak yerleşim birimlerinin kademelenmesini içeren bir mekânsal yaklaşım öngörülmüştür. Bu doğrultuda, “Yerleşim Merkezlerinin Kademelenmesi” çalışması 1982 yılında tamamlanmıştır. Bu çalışma ile yedi adet kademe merkezleri tanımlanmış ve her kademede yer alan yerleşim birimleri arasında hiyerarşik bir etkileşimin olduğu ortaya konmuştur. 1985 yılında kabul edilen 3194 sayılı İmar Kanunu ile "Madde 8 - Bölge planları; sosyo -ekonomik gelişme eğilimlerini, yerleşmelerin gelişme potansiyelini, sektörel hedefleri, faaliyetlerin ve alt yapıların dağılımını belirlemek üzere hazırlanacak bölge planlarını, gerekli gördüğü hallerde Devlet Planlama Teşkilatı yapar veya yaptırır." hükmü doğrultusunda bölge planı konusunda DPT tam yetkili bir konuma gelmiştir. Bu kapsamda DPT Müsteşarlığı; Doğu Anadolu Projesi Ana Planı (DAP), Doğu Karadeniz Bölgesel Gelişme Planı (DOKAP), Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) ve Zonguldak-Bartın-Karabük Bölgesel Gelişme Projesi (ZBK) gibi bölgesel planları ihale usulü ile danışmanlık firmalarına veya üniversitelere yaptırmıştır.

Üçüncü Dönem- Avrupa Birliği İvmesi: Türkiye’de bölgesel kalkınma politikaları alanında ivme noktası şüphesiz Türkiye’nin Avrupa Birliği adaylık süreci olmuştur. Avrupa Birliği-Türkiye Mali İşbirliği kapsamında katılım öncesi fonlardan yararlanmak üzere, Ön Ulusal Kalkınma Planında belirlenen 12 öncelikli Düzey 2 Bölgesinde 2003-2005 yıllarında Doğu Anadolu Kalkınma Programı (DAKP) gibi bölgesel hibe programları uygulanmıştır. Dolayısıyla bölgesel kalkınma konusunda yerelde proje hazırlama hususunda tecrübe ve kapasite oluşmaya başlamıştır.

Yine Avrupa Birliği’ne uyum kapsamında 22 Eylül 2002 yılında Devlet Planlama Teşkilatı ve Türkiye İstatistik Enstitüsü üç ayrı düzeyde İstatistik Bölge Birimleri Sınıflandırması adı altında yeni bir bölge sınıflandırılmasına gitmiştir. Düzey 2 İstatistik Bölge Birimleri bölgesel politikaların uygulandığı/uygulanacağı ölçekler olarak kabul edilmiştir.

Nihayetinde; 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun, 25 Ocak 2006 tarihinde TBMM Genel Kurulunda görüşülerek kabul edilmiş, 8 Şubat 2006 tarihli ve 26074 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. İlk aşamada pilot proje olarak 2006 yılında Adana ve Mersin illerini kapsayan Çukurova ve İzmir ilini kapsayan İzmir bölgelerinde Kalkınma Ajansları kurulmuştur. Halihazırda 26 bölgede Kalkınma Ajansları kurulmuş olup, tamamı faaliyet halindedir.

Yeni teşvik sistemi 2009/15199 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla 16 Temmuz 2009 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Türkiye yeni teşvik sistemine göre illerin sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyeleri dikkate alınarak dört bölgeye ayrılmıştır. Yeni teşvik sistemi temel olarak genel teşvik, bölgesel teşvik ve büyük ölçekli yatırımlara teşvik olmak üzere üç kategoriye ayrılmıştır.

“Değişimin Yönetimi İçin Yönetimde Değişim” Kapsamında Yapılan

2002 Yılı Sonrası Reform Çalışmaları

Son yıllarda dünyadaki ekonomik, toplumsal ve siyasal gelişmeler büyük bir değişim içine girerken, değişimin kuramsal ve pratik nedenlerini açıklamaya yönelik bazı yaklaşımların da geliştirildiğini görmekteyiz. Yaşanan bu dönüşümü sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş olarak açıklayanlara literatürde sıklıkla şahit oluruz. Bu dönüşümü fordist üretimden esnek üretime (*post-fordist*) geçiş; ulus-devletlerin dünyasından küreselleşmiş dünyaya geçiş ve son olarak da modernist düşünceden post-modernist düşünceye geçiş olarak görenler de mevcuttur.

Dolayısıyla, uzunca bir dönemdir değişim ekonomide ve siyasette, yönetim ve kültür dünyasında yoğun olarak kendini hissettirmektedir. Hem örgütlenme modelleri, hem karar alma süreçleri, hem çalışma yöntemleri, hem de değerleriyle kamu kesimini özel kesime benzetme çabası, Birleşik Krallık’ta “Yeni Kamu İşletmeciliği” (*New Public Management*), ABD’de de “Devletin Yeniden İnşası” (*Reinventing Government*) modellerinin ortaya çıkışıyla sonuçlanmıştır. David Osborne ve Ted Gaebler tarafından yazılan “Devletin Yeniden İnşası” adlı çalışma, Clinton Hükümeti tarafından 1990’lı yıllarda uygulanan politikaların şekillenmesinde belirleyici olmuştur (Giddens, 1998). “Devletin Yeniden İnşası” modelinde, devletin sivil toplum ve özel sektör için gerekli/yeterli koşulları yaratan ve bu koşulların oluşturulmasını kolaylaştıran bir katalizör rolünü oynayacağına, ayrıca toplumu yönlendirmek açısından sorumluluk dengesinin devletten özel sektöre ve sivil topluma kayması gerektiğine işaret edilmektedir. Bu modelde büyük devletten; yönlendirici “katalizör devlete” yani “kürek çeken değil, dümen tutan” (*steering rather than rowing*) devlet anlayışına geçiş tartışmanın ana eksenini oluşturur (Al, 2002).

Bu çerçevede merkeziyetçi, hiyerarşik kademelere ayrılmış, aşırı standartlaşmış ve uzmanlaşmış Weberyen bürokratik yönetim modelinin değişime cevap veremeyen yapısı yerine esnek, küçük organizasyon ve yönetim ile desentralizasyon anlayışı doğrultusunda kamunun yeniden yapılandırılması çalışmalarının başlatıldığına şahit olmaktayız.

Türkiye’de kamu yönetimi alanında birçok kez reform çabaları olmuştur. Kimi raporlar yabancı uzmanlara ve kurullara hazırlatılmış kimisi ise yerli uzmanlar ve ulusal kurumların görüşleri doğrultusunda hazırlanmıştır. Örneğin İstanbul Üniversitesi Profesörlerinden Fritz

Neumark 1949 yılında Başbakanlığın isteği üzerine “Devlet Daire ve Müesseselerinde Rasyonel Çalışma Esasları Hakkında Rapor” adıyla bir rapor hazırlamıştır. “Neumark Raporu” adıyla bilinen bu reform çabası diğer yabancı uzmanlarca hazırlanan raporlara kıyasla en ayrıntılı ve özenle hazırlanmış olanıdır (Azrak, 2004). Barker Raporu ise finansmanı Dünya Bankası ile Türkiye tarafından sağlanan ve 13 üyeli bir kurul tarafından 8 Haziran-15 Eylül 1950 tarihleri arasında ülkemizde yapılan araştırmalara dayanılarak hazırlanmıştır. Bu rapor kurul başkanı James M.Barker’in adıyla anılmaktadır (Sürgit, 1972). “Türkiye’de Devlet Personeli Hakkında Bir Araştırma” adını taşıyan Chailloux-Dantel Raporu 1958 yılında TODAİE tarafından yayınlanmış, kamu personel sisteminin yeniden yapılandırılmasına yoğunlaşmıştır (Şaylan, 2000). 1953 yılında kamu yönetimi alanında araştırmalar yapmak ve kamu yöneticilerini eğitmek üzere kurulmuş olan Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE) ve 1960’ta kurulan Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) ile daha sonra ismi Devlet Personel Başkanlığı (DPB)’na dönüştürülen Devlet Personel Dairesi planlı dönemde kamu yönetimi alanındaki çalışmalarda önemli rol oynamışlardır (Eryılmaz, 2003).

DPT ile TODAİE arasındaki görüşmelerde yönetimin bütününe kapsayacak ve yönetsel reformun gelişme yönleri ile ilkelerini tespitiye dayanak teşkil edecek Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesinin (MEHTAP) yapılması kararlaştırılmıştır (Sürgit, 1972; Azrak, 2004). 1988 yılında DPT tarafından, o güne kadar yapılmış reform çalışmalarının uygulamaya ne kadar yansıdığına değerlendirilmesine ilişkin bir araştırmanın yapılmasının TODAİE’den istenmesi üzerine 1988-1992 yılları arasında Kamu Yönetimi Araştırma Projesi (KAYA) Projesi hazırlanmıştır. Proje kapsamında daha önceki çalışmalarda yapılanlar incelenmiş ve mevcut durumda ortaya çıkan sorunlar yeniden tespit edilerek öneriler getirilmiştir (Tortop vd., 1999). Daha yakın tarihte ise Ekim 2003 tarihinde KAYA ve MEHTAP gibi bugüne kadar kamu yönetimi alanında yapılmış bütün reform paketleri de göz önüne alınarak “zamanın ruhu”na uygun bir biçimde Başbakanlık tarafından **“Değişimin Yönetimi İçin Yönetimde Değişim”** adlı bir rapor hazırlanmıştır. Zamanın ruhuna uygun olarak hazırlanmış olması mühimdir zira Türkiye’de bürokrasi ile ilgili temel sorun, bürokrasinin sosyal değişime işlevsel uyumu meselesidir. İşlevsel uyumdan anlaşılması gereken ise, toplumda değişen koşullar karşısında bir kurumun yeni işlevler yüklenmesi yahut geleneksel bazı işlevlerini terk etmesidir (Heper, 2003). Bu rapora göre (Dinçer, Yılmaz, 2003); ülkemiz son yıllarda belirgin hale gelen strateji açığını, mali açığı, performans açığını ve güven açığını kapatmak ve yaşanan olumsuz süreci tersine çevirmek zorundadır. Bu kapsamda, özelleştirme, sivil toplumu güçlendirme ve yerelleşme yoluyla;

- o Hantal merkezi birimler daha küçük ama daha etkin bir yapıya dönüştürülmeli ve performansları artırılmalı,

- o Yüklerinden arınan merkezi yapılarda stratejik düşünme boyutu güçlendirilmeli,
- o Kaynak kullanımında stratejik planlar esas alınarak verimlilik sağlanmalı, mali dengeler kurulmalı,
- o Her şeyden önemlisi, halkın yönetime olan katılımı artırarak, güveni tazelenmelidir.

Mezkur rapora (Dinçer, Yılmaz, 2003) göre yeniden yapılandırmanın temel ilkeleri şu şekilde vaz edilmiştir:

1. İhtiyaçlara Uygunluk
2. Katılımcılık ve Çok Ortaklılık: Yönetişim
3. Halk Odaklılık
4. Stratejik Yönetime Geçiş
5. Performansa Dayalı Oluş
6. Denetimde Etkililik
7. Etik Kurallar ve İnsana Güven
8. Hizmetlerin Yürütülmesinde Yerindenlik

“Değişimin Yönetimi İçin Yönetimde Değişim” manifestosu çerçevesinde; bugüne kadar şu adımlar atılmıştır:

- 13.1.2005 tarihli 5286 sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Kaldırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- 22.2.2005 tarih ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu
- 3.7.2005 tarih ve 5393sayılı Belediye Kanunu
- 10.7.2004 tarih ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu
- 26.05.2005 tarih ve 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu
- 25.1.2006 tarih ve 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun
- 28.9.2006 tarih ve 5548 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu
- 06.03.2008 tarih ve 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- Kamu Personel Kanunu Tasarısı Taslağı

Yeni Bölgeselleşme Dinamiklerinin Bölgesel Kalkınma Politikalarına Yansıması

Latince “regio: çevre-alan” anlamına gelen bölge; çok boyutlu, çok anlamlı ve sınırları oldukça güç çizilebilen bir kavram olarak değerlendirilmektedir. Bölge tanımlamasında; coğrafik, kültürel, etnik kentsel ve yönetsel ölçütlerin olduğu görülmektedir (Mengi, 1998). Bölgesel kalkınmanın merkezinde yer alan ve “bölge”

olarak adlandırılan kavrama, homojenlik faktörü esas alınarak aşağıdaki kriterlere göre tanımlamalar getirilebilir (Brasche, 2001):

- Coğrafi bölgeler (kıyı bölgeleri, dağlık bölgeler vb.)
- Kültürel bölgeler (etnik çoğunluk, dil, din vb.)
- Tarihsel bölgeler (tarihteki ortak kökenler, eski sınırlar vb.)
- Yerleşim ve yoğunluk bakımından bölgeler (merkezi bölgeler-çevre bölgeler, yüksek nüfus yoğunluklu bölgeler- düşük nüfus yoğunluklu bölgeler vb.).

Bir başka tanıma göre bölge, ülkenin yapısı içerisinde kendi kendine fonksiyon görebilen yeterince geniş bir alan olarak tarif edilmiştir (Richardson, 1979).

Bölgesel kalkınma kavramı ise, ülke bütününde yer alan bölgelerin, çevre bölgeler ve dünya ile karşılıklı etkileşimi ile oluşan bölge vizyonunu dikkate alan, katılımcılık ve sürdürülebilirliği temel ilke edinen ve insan kaynaklarının geliştirilmesi, ekonomik ve toplumsal potansiyellerin harekete geçirilmesi yoluyla bölge refahının yükseltilmesini amaçlayan çalışmalar bütünü olarak tanımlanabilmektedir (DPT, 2003). Diğer bir tanıma göre bölgesel kalkınma, “geniş ulusal sürdürülebilir kalkınma stratejisinin tutarlılığı konusunda, genel rekabet dengelerini bozmayan etkinlik ve refah kazandırıcı çabaların tümüdür” (Erk, 2003).

Bölgesel kalkınma politikaları, dönemsel olarak değişikliklere uğramıştır. Bu makalede bölgesel kalkınma politikalarının dönemsel değişimi, geleneksel ve yeni bölgesel politikalar olmak üzere iki grupta ele alınmıştır.

Geleneksel bölgesel politika anlayışının hakim olduğu 1960’lı yıllarda, bölgesel politikaların çerçevesi, gelişmiş ekonomilerin birçoğunda Keynezyen anlayışın hüküm sürdüğü firma merkezli, standartlaşmış, teşvik sisteminin esas olduğu “devlet güdümlü” politikalar olmuştur. Bu politikalar az gelişmiş bölgeleri geliştirmek amacıyla gelirin yeniden paylaşımı ve sosyal politikalara ağırlık vermiştir. Keynezyen anlayış; büyük ölçekli imalat sanayiye, bölgenin ekonomisinde çarpan etkisi yaratmak ve gelişmeyi bölgenin tamamına yaymak için büyüme kutupları oluşturan ekonominin motor gücü olarak kabul etmiştir. Bu dönemdeki temel politika araçları şunlardır:

- o Finansal teşvikler
- o Altyapı yatırımları
- o Devletin sahip olduğu veya devletin kontrolünde sanayi tesisleri
- o İmalat sanayinin kontrolü

Fakat 1970’lerdeki kriz, bölgesel gelişme politikalarına güçlü devlet müdahalesi ve para aktarımıyla (bölgelerarası kaynak transferi) devam etmenin imkansızlığını göstermiştir (Keating, 1998). 1980’li yıllardan itibaren, bölgesel kalkınma politikaları artık doğrudan devlet

yardımlarından ziyade işgücü, yaşam kalitesi, yatırım iklimi gibi mekanın niteliğini artırıcı alternatif yatırımlara ve içsel gelişmeye daha çok önem vermiştir. Daha önceki bölgesel kalkınma politikaları sadece pazara, işgücüne ve hammaddeye olan mesafeyi göz önüne alırken, yeni bölgesel politikalar ise sosyal ilişkiler, normlar ve kurumlardan oluşan bir yapıyı dikkate almıştır.

Bu çerçevede, bölgesel gelişmenin kavramsallaştırılması ve bölgesel politikaların uygulanmasına dair tüm hususlarda, önemli temel değişimler yaşanmıştır. Bu değişim, bölgesel gelişmenin teorik temellerinin yeniden yorumlanmasına yol açmış ve kalkınma ekonomisini açıklayan yeni faktörlerle başlamış; amaçlar, hedefler, faaliyet alanlarındaki değişimlerle devam etmiştir.

Bu kapsamda, bölgesel kalkınma politikalarını değiştiren temel unsurlar; yeni bölgecilik akımı, kurumsal katmanlaşma teorisi, kümelenme yaklaşımı ve bölgesel yenilik kavramları olmuştur.

Yeni Bölgesel Politika Anlayışı (Yeni Bölgeselleşme)

“Yeni Bölgeselleşme” anlayışı; yerel, sosyal, kültürel ve kurumsal düzenlemelerle ilgilenen “ekonomik coğrafyacılara” tarafından geliştirilmiştir. Bu anlayışın kaynağı ekonomik sosyologlar ile kurumsal ve evrimci iktisatçılardır (Amin, 1999). Bölgesel gelişmede sosyal ve kurumsal faktörlerin, kurumların ve şebekelerin önemi bölgesel gelişme literatüründe her geçen bir gün daha fazla vurgulanmaktadır.

“Yeni Bölgeselleşme” akımı, ekonomik gelişme politikalarında bölgenin temel ölçek birimi olduğundan hareketle, ekonomik politikaların uygulanabilmesi için, bölgelerin merkezden aktarılan yetki ve kaynak ile donatılmış kurumsal bir kapasiteye ihtiyacı olduğunu savunmuştur. “Yeni Bölgeselleşme” akımı, kümelenme (*clustering*) ve uzmanlaşmaya (*specialization*) atıfla, ekonomik dışsallıkları (*economic externalities*) tanıyan içsel büyüme teorisine (*endogenous growth theory*) vurgu yapmıştır. İçsel büyüme teorisi, sürdürülebilir kalkınmayı yaratmada ve devam ettirmede içsel yerel faktörlerin (*internal local factors*) önemini vurgulamış ve ekonomik gelişmede önemli girdiler olarak kabul edilen öğrenme, liderlik, sosyal sermaye, fiziksel altyapı, kurumlar ve insan kaynakları gibi geleneksel olmayan ekonomik değişkenlerin dikkate alınmasına katkıda bulunmuştur. Bu anlayışa göre, bölge, kurumsal şebekelerin ve kurumsal katmanın en iyi geliştiği ölçek olarak görülür. Bu kurumsal şebekeler, bilgi alışverişinin ve karşılıklı ilişkilerin yüksek düzeyde tutulduğu, kurumsal bir katman veya kapasite olarak tanımlanabilir (Allmendinger; Tewdwr; Jones, 2000) .

Yerel bir kurumsal katman (*institutional thickness*) kavramı; birçok kurum tarafından ortak bir sunumu, kurumlar arası etkileşim ve sinerji dahil birçok etmenin birleşimini, ortak bir sınai amaç birlikteliğini ve paylaşılan kültürel normlar ve değerleri ifade etmektedir (Amin;

Thrift, 1994). Kurumlar sosyal ve ekonomik şebekeler için bir zemin oluştururlar ve bu kurumlar böylece yerel düzeyde ekonomik gelişimi ortaya çıkarırlar ve sürdürürler. Kurumsal katmanlığın; rekabet edebilirlik için gerekli olan bilgi, inovasyon ve haberleşme üretimine bağlı olan endüstriyel yığılmanın oluşma sürecinde çok önemli katkısı olmuştur.

Bölgesel gelişmenin kavramsallaştırılması ve bölgesel politikaların uygulanmasına dair tüm hususlar yeniden yorumlanmış ve bu kapsamda “yeni bölgeselleşme” akımı ve bu akımla beraber gündeme gelen bölgesel rekabet gücü, yenilikçilik, öğrenen bölgeler, yönetim, kalkınma ajansları gibi kavramlar da bölgesel gelişmedeki yeni dinamikleri tanımlamaya yönelik yeni bir gündem oluşturmuştur.

Kümelenme Yaklaşımı

Kümelenme yaklaşımı, işletmelerin ve bölgelerin rekabet gücünün artırılmasında etkili bir araç olarak kabul edilmektedir. 1990’ların başından itibaren tartışılmaya başlanılan kümelenme kavramı gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde bir politika aracı olarak sıklıkla kullanılmaktadır. Amerika’da Silikon Vadisi, İtalya’da tekstil ve hazır giyim sanayi, Almanya’da otomotiv sanayi küresel ölçekte ilk akla gelen kümelenme örnekleridir. Etkili bir küme geliştirme çalışması ile ilgili bölge ya da sektör, dünyada rekabet edebilir hale gelebilmektedir. Kümelenme, işletmelerin birbirleriyle ve üniversite, meslek kuruluşları ve araştırma enstitüleri ile bağlantılarını ve işbirliklerini güçlendiren, böylece tüm tarafların rekabet gücünü artıran bir yaklaşımdır.

Kümelenmenin temelinde;

- coğrafi yakınlığın sağladığı yüz yüze iletişim ortamı,
- işletmelerin birbirleriyle ve ilgili yerel aktörlerle etkileşimi,
- tüm taraflara katma değer sağlayan işbirliği anlayışı bulunmaktadır.

Porter’a (1998) göre kümelenme; birbiriyle bağlantılı olan işletmelerin ve kurumların belirli yerlerde coğrafi olarak yoğunlaşmalarıdır. Kümelenmeler, yerel ekonominin kısıtlarını ve temel avantajlarını ortaya çıkarması yönleri ile önemli bir bölgesel gelişme politika aracı olarak kabul edilmektedir. Kümelenme yaklaşımında aktörler arası işbirliği yapısının tesisi ile müşterek fayda elde edilir. Kümelenme ekonomik olduğu kadar sosyal bir olgudur. Bu nedenle küme katılımcıları arasında resmiyet taşımayan yüz yüze iletişim teşvik edilmektedir. Sosyal sermaye kavramı aktörlerin bir arada olma ve ortak iş yapma eğilimlerini belirlemesi bakımından kümelenmeler için anahtar unsur olarak kabul edilmektedir.

Sosyal sermaye kümelenmelerin performansı üzerinde iki yönden etkili olmaktadır. Bunlar,

- Yenilikçiliği destekleyerek: karşılıklı öğrenme, rekabet ve kişisel ilişkiler sosyal sermaye ile artmaktadır. Bu süreç kümelerin yenilik yapma kapasitesini geliştirmektedir.
- İşlem maliyetlerini azaltarak, verimlilik ve büyümeyi artırarak: kümelerde yer alan işletmeler yerel ve kişisel bilgi akışları, doğrudan ve güvene dayalı iletişim sayesinde daha az prosedür ve işlem maliyetine katlanmaktadır.

Bölgesel Kalkınmada Yenilik Kavramı

Yenilik için literatürde farklı tanımlamalar yapılmakla birlikte, OECD tarafından yapılan aşağıdaki tanımın en çok kabul gören tanım olduğu görülmektedir: “Yenilik, yeni veya önemli ölçüde geliştirilmiş bir ürünün, bir sürecin, bir pazarlama yönteminin ve bir örgütsel yöntemin (iş uygulamalarında, iş yeri düzenlemelerinde veya dış ilişkilerde) uygulanmasıdır” (OECD ve EUROSTAT, 2005). Bu tanım incelendiğinde görüleceği üzere yenilik icat kavramından farklıdır. Yenilik için bir bilgi üretimi veya bir icat gerekiyorsa da elde edilen bu kazanımlar uygulamaya geçirilmedikleri sürece yenilik niteliği kazanamazlar.

Yenilik sistemi, hem sektörel hem de mekânsal bazda ele alınmaktadır. Sektörel olarak bakıldığında; belli bir sektörde, yenilik sürecinde yer alan tüm aktörler ve bu aktörler arasındaki ilişkiler analiz edilmektedir. Yenilik sistemi mekânsal bazda değerlendirildiğinde ise sistemin hangi düzey(ler)de ele alınması gerektiği sorusu ortaya çıkmaktadır. Yenilik sürecini etkileyen makro ekonomik politikaların, bilim ve teknoloji politikalarının ve dış ülkelerle ilişkilerin ulusal düzeyde belirlenmesi ve yönetilmesi, mekânsal bazda yapılan ilk analizlerin ulusal düzeyde yapılmasına neden olmuştur.

Ancak, yenilik sisteminin mekânsal analizi, ulus düzeyinde kalmamaktadır. Yeniliği, ulusal düzeyin yanı sıra bölge düzeyinde ele almanın gerekçelerini dört temel başlıkta toplamak mümkündür. İlk olarak, piyasaların liberalleşme sürecinin hız kazanması ve bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan ilerlemeler sonucunda ulaşım ve iletişim maliyetlerinin düşmesi, ülkeler arasındaki sınırların kalkmasına yol açmıştır. Bu gelişme, hem ulaşılabilen pazarın hem de rakiplerin sayısının artması, dolayısıyla ülkeler arasındaki ekonomik rekabetin şiddetlenmesi anlamını taşımaktadır. Bu rekabet, ülkeleri daha fazla ihtisaslaşmaya yöneltmektedir. Bu noktada bölgeler, sahip oldukları kendilerine özgü potansiyeller ve yetenekler ile ihtisaslaşmanın sağlanabilmesi açısından uygun bir ekonomik birim olarak karşımıza çıkmaktadır.

İkinci olarak, ihtisaslaşmanın artması, bir bilginin üretiminde farklı aktörler tarafından üretilen bilgilere ihtiyaç duyulmasına yol açmıştır. Dolayısıyla, kendi kendilerine yeten ve Ar-Ge faaliyetlerini kendi içerisinde yapan ekonomik birimler, diğer birimlere bağımlı hale gelmiş

ve onlarla işbirliği içerisinde çalışmak zorunda kalmışlardır. Bölge düzeyi, bu tür işbirliklerinin kolaylaştırmaktadır.

Ulaşılabilen pazarın genişlemesi, karşılaşılan taleplerin farklılaşmasına ve hızlı bir şekilde değişmesine yol açmıştır. Bu durum esnek üretim sistemlerinin oluşturulmasını zorunlu kılmıştır. Diğer taraftan, çağdaş bilginin çok hızlı eskimesi, dinamik bir bilgi üretim yapısını gerektirmektedir. Bu esneklik ve dinamizm, ancak bölge düzeyinde sağlanabilmektedir. Diğer taraftan, yenilik sürecinde önemli bir rol oynayan bilgi yayılımı, belli bir mekânla sınırlı kalmakta ve bu mekânın dışında kalan aktörler bu bilgiden faydalanamamaktadır. Aynı zamanda, yenilik sürecinde örtülü bilginin elde edilebilmesi de, bu süreçte yer alan aktörler arasında coğrafi yakınlık gerektirmektedir.

Sonuç olarak, çok aktörlü ve karşılıklı ağ ilişkilerine dayanan bölgesel yenilik sistemleri, yeni dönem bölgesel gelişme politika ve uygulamalarında önemli bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çerçevede ülkeler, bölge düzeyinde bilgi üretim ve kullanım altyapılarının geliştirilmesi ve bu iki yapı arasındaki etkileşimi sağlayacak olan aracı yapılanmaların desteklenmesini öncelikli politika aracı olarak benimsemişlerdir.

Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Politikalarında Yeni Bir Araç: Kalkınma Ajansları

Küresel sistemle bütünleşme sürecinde olan ülkemizin son yıllardaki önemli tartışma konuları arasında; “bölgesel kalkınma” ile birlikte “Kalkınma Ajansları”da, girmiş bulunmaktadır.

Küreselleşme süreci;

- Ulus devletlerin kendi aralarındaki bölgesel bütünleşme hareketlerini hızlandırmış,
- Ulus devletlerin yerel yönetimlere verdikleri önemi artırmış ve
- Gelişen teknoloji, artan sermaye, işgücü, finansman ve kurumsal (şirket) hareketliliği ile birlikte, bölge ve alt bölgelerin küresel sistem ile doğrudan etkileşim içerisine girmesini sağlamıştır.

Yaşanan bu gelişmeler sonucunda; 1970’li yıllara kadar merkezi idarenin güdümünde ve desteği ile uygulanan eski nesil bölgesel politikalar yerini, 1970’li yıllardan bu yana gündeme gelen yerel dinamiklerin ve yerel potansiyelin sağladığı üstünlüklerden yararlanılması ve küresel ölçekte kendisine en iyi koşulları arayan uluslararası sermayeye arz yönlü araçlarla yaklaşılması üzerine odaklanan yeni bölgesel politikalara bırakmıştır. Günümüzde, bölgeler ve şehirler, “yarı-kapalı bir ekonomik sistem” olarak değil, “dünyadaki farklı nitelikli ağlar/ilişkiler içinde yer alabilen ve bunlarla etkileşim içinde bulunabilen” yerel aktörler olarak algılanmaktadır. Bölgesel gelişme politikalarındaki bu değişim, planlama anlayışındaki değişimle birlikte gelişmiştir.

Nitekim, yeni planlama anlayışında; yukarıdan aşağıya, yani merkezden yerele planlama yaklaşımının tüm sorunlara tek başına bir çözüm olamayacağı gerçeği giderek daha fazla kabul görmektedir. Bu değişim çerçevesinde, ülkemizde de; merkezden yerele makro planlama çalışmaları ile aşağıdan yukarıya planlama çalışmalarını entegre eden, bizzatıhi yöre halkının katılımıyla gerçekleştirilen ve ulusal stratejilerle uyumlu, bir anlamda “etkileşimli planlama” yaklaşımına doğru bir dönüşüm yaşandığı söylenebilir. Bölgelerde gerçekleşen büyümenin merkezi ve yerel yönetimlerin doğrudan güdümü ile sağlanmadığı, yerel ve merkezi yönetimlerin “ortam hazırlama”, “katalizör olma” ve “aracılık” olarak nitelendirilebilecek işlevler yüklendiği (Malmberg, 1996) iddia edilmektedir.

Yeni planlama yaklaşımı, yeni ve daha etkin bir kurumsal yapılanmayı ve bu yapı ile tutarlı bir kaynak tahsis mekanizmasını, bölgesel politikaların başarıyla uygulanması açısından en önemli araçlardan biri olarak kabul etmektedir. Nitekim, yerel düzeyde, yörenin kalkınması için, belirli hedef ve stratejiler doğrultusunda katılımcı bir anlayışın benimsendiği, proje üreten ve bu projeleri sahiplenilen yapılar oluşturma ihtiyacı açıkça hissedilmektedir. Türkiye’de bu ihtiyaç hemşehrilik dayanışma derneklerinden, odaların ve SİAD’ların oluşturduğu örgütlenmelere kadar farklı türlerde ortaya çıkan yerel kalkınma bilinci şeklinde gözlenmektedir. Bu kurumsallaşma arayışlarına, diğer ülke deneyimlerinin verdiği en önemli karşılık bölgesel kalkınma ajansların kuruluşu olmuştur. Başta AB ve Kuzey Amerika ülkeleri olmak üzere pek çok ülkede; amaçları, statüleri, faaliyetleri, yapıları, bütçeleri önemli farklılıklar göstermekle birlikte, sayıları binlerle ifade edilen kalkınma ajansı faaliyet göstermektedir.

Bu kapsamda, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığınca, ülkemizin siyasi, idari, sosyal ve ekonomik koşulları ile dünya tecrübesi ve AB üyeliği perspektifi de göz önünde bulundurularak, ülkemize has bir kalkınma ajansı modeli oluşturulmuş ve 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun, 25/01/2006 tarihinde TBMM Genel Kurulunda görüşülerek kabul edilmiş, 08/02/2006 tarihli ve 26074 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Oluşturulan bu model ile, ulusal düzeyde belirlenen bölgesel gelişme stratejileri, yerel düzeyde yapılacak çalışmalar ile bütünleştirilerek, ülke genelindeki potansiyelin harekete geçirilmesi ve böylece bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılması ve ulusal rekabet gücümüzün artırılması hedeflenmektedir.

6 Temmuz 2006 tarih ve 26220 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Bazı Düzey 2 Bölgelerinde Kalkınma Ajansları Kurulmasına Dair Bakanlar Kurulu Kararı” ile Adana ve Mersin illerini kapsayan Çukurova ve İzmir ilini kapsayan İzmir bölgelerinde Kalkınma Ajansları kurulmuştur. 22 Kasım 2008 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 10 Kasım 2008 tarih ve 2008/14306 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 8 kalkınma ajansı daha kurulmuştur. 25

Temmuz 2009 tarih 27299 sayılı resmi gazetede yayınlanan kuruluş kararnamesi ile 16 adet daha Kalkınma Ajansı kurularak, 26 Düzey 2 İstatistikî Bölgesi temelinde yani Türkiye'nin tamamında kalkınma ajanslarının kuruluş süreci tamamlanmıştır.

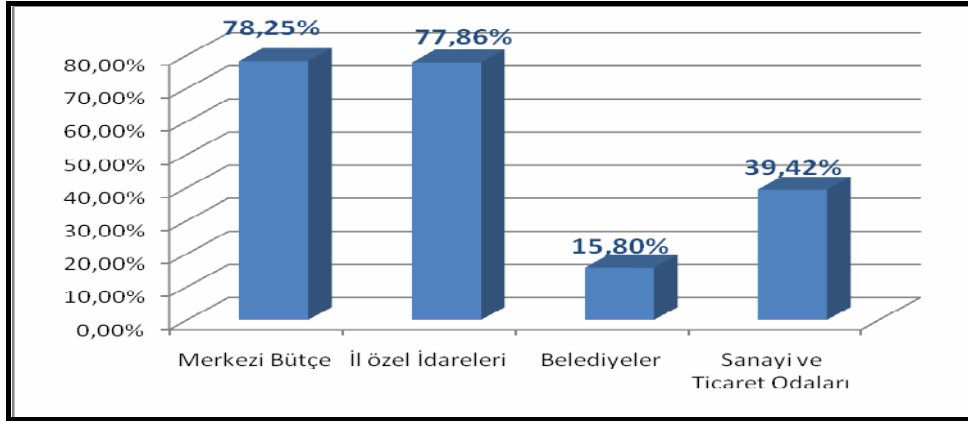
Tablo 1: Kalkınma Ajansları'nın Kuruluş Süreci

<i>31/052006 Tarih ve 2006/10550 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Kurulan Ajanslar</i>			
Bölge	Kapsadığı İller	Bölge Merkezi	Ajans İsmi
TR62	Adana, Mersin	Adana	Çukurova Kalkınma Ajansı (ÇKA)
TR31	İzmir	İzmir	İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA)
<i>10/11/2008 Tarih ve 2008/14306 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Kurulan Ajanslar</i>			
Bölge	Kapsadığı İller	Bölge Merkezi	Ajans İsmi
TR10	İstanbul	İstanbul	İstanbul Kalkınma Ajansı (İSKA)
TR52	Karaman, Konya	Konya	Mevlana Kalkınma Ajansı (MEVKA)
TR83	Amasya, Çorum, Samsun, Tokat	Samsun	Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı (OKA)
TRA1	Bayburt, Erzincan, Erzurum	Erzurum	Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı (KUDAKA)
TRB2	Bitlis, Hakkari, Muş, Van	Van	Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı (DAKA)
TRC1	Adıyaman, Gaziantep, Kilis	Gaziantep	İpekyolu Kalkınma Ajansı (İKA)
TRC2	Diyarbakır, Şanlıurfa	Diyarbakır	Karacadağ Kalkınma Ajansı
TRC3	Batman, Mardin, Şırnak, Siirt	Mardin	Dicle Kalkınma Ajansı (DİKA)
<i>14/07/2009 Tarih ve 2009/15236 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Kurulan Ajanslar</i>			
Bölge	Kapsadığı İller	Bölge Merkezi	Ajans İsmi
TR21	Edirne, Kırklareli, Tekirdağ	Tekirdağ	Trakya Kalkınma Ajansı (TRAKYAKA)
TR22	Balıkesir, Çanakkale	Çanakkale	Güney Marmara Kalkınma Ajansı (GMKA)
TR32	Aydın, Denizli, Muğla	Denizli	Güney Ege Kalkınma Ajansı (GEKA)
TR33	Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa, Uşak	Kütahya	Kuzey Ege Kalkınma Ajansı (KEKA)
TR41	Bilecik, Eskişehir, Bursa	Bursa	Henüz teklif edilmedi.
TR42	Bolu, Düzce, Kocaeli, Sakarya, Yalova	Kocaeli	Doğu Marmara Kalkınma Ajansı (MARKA)
TR51	Ankara	Ankara	Henüz teklif edilmedi.
TR61	Antalya, Burdur, Isparta	Isparta	Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı (BAKA)
TR63	Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye	Hatay	Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı (DOĞAKA)
TR71	Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir, Niğde, Nevşehir	Nevşehir	Ahiler Kalkınma Ajansı (AHİ-KA)
TR72	Kayseri, Sivas, Yozgat	Kayseri	Orta Anadolu Kalkınma Ajansı (ORAN)
TR81	Bartın, Karabük, Zonguldak	Zonguldak	Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (BAKKA)
TR82	Çankırı, Kastamonu, Sinop	Kastamonu	Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı (KUZA)
TR90	Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon	Trabzon	Henüz teklif edilmedi
TRA2	Ağrı, Ardahan, Iğdır, Kars	Kars	Serhat Kalkınma Ajansı (SERKA)
TRB1	Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli	Malatya	Fırat Kalkınma Ajansı (FKA)

Kaynak: DPT Müsteşarlığı Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü

Kalkınma Ajansları hem pozitif etkileriyle hem de noksanlıklarıyla Türkiye’de henüz yeni bir deneyimdir. Kalkınma Ajanslarının ülkemiz deneyiminde riskli alanlarından biri belediyelerden elde ettikleri gelir meselesidir. Grafik 1’de görüldüğü üzere merkezi bütçeden ayrılan payların ve İl Özel İdarelerinden aktarılması öngörülen kaynağın gerçekleşme yüzdesi oldukça yüksekken, Belediyelerden öngörülenin oldukça altında kaynak transfer edilmiştir. Bu husus ajans gelirlerinin yeterince temin edilememesi probleminden öte daha da mühimi belediyelerin Kalkınma Ajansları projesinde yeterince ikna olmadıklarını gösteren bir işaret olmasıdır.

Grafik 1. Gelir Gerçekleşmeleri

Kaynak: DPT Müsteşarlığı Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü

Ajansların ülkemizde pozitif tesirlerinden biri, yerel düzeyde proje üretme ve uygulama kapasitesini artırmaya başlamış olmasıdır. İzmir Kalkınma Ajansı kent hayatının önceliklerine, sivil yaşamda yarar sağlayan projelerin önünün açılmasına katkı sağlayacak desteklerini 30 Aralık 2008 tarihinde KOBİ ve Sosyal Kalkınma mali destek programları ile başlatmıştır. Bu kapsamda her iki program için 675 proje öncelikle idari ve uygunluk denetimine tabi tutulmuş; bu aşamayı geçen projeler daha sonra teknik ve mali değerlendirmeye alınmıştır. Neticede sosyal kalkınmada mali destek almaya hak kazanan proje sayısı 71; KOBİ alanında mali destek almaya hak kazanan proje sayısı ise 98 olduğu kamuoyuna açıklanmıştır. Yani İzmir Kalkınma Ajansı yaklaşık 30 milyon TL. kaynak kullanarak toplam 169 projeye mali destek sağlamıştır.

Her ne kadar dağıtılan bu mali desteklerin sosyo-ekonomik etki analizleri yapılmıyor olsa da bazı projelerin gözle görülür biçimde olumlu etkilerinin olacağı açıktır. Örneğin, İzmir Kalkınma Ajansının desteklediği projeler arasında ilin sosyo-ekonomik performansına olumlu katkılar sağlayacak projeleri görmek mümkündür.

Tablo 2: Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı Çerçevesinde Örnek Verilebilecek Projeler

1.	İlk olarak Sosyal Kalkınma Programımız kapsamında Tütün Eksperleri Derneğince yürütülen bir projemiz kapsamında Tütün Eksperliği Yüksek Okulundan mezun 27 kursiyer proje süresince eğitimler aldı. Bu eğitimler sektörün sacayakları olan tütün fabrikalarında, tütün tarlalarında gerçekleştirildi. Kursiyerlerin edindikleri bu bilgi ve tecrübeler üzerine kursiyerlerden 13'ü işe yerleştirildi.
2.	TOBAV'ın " Sesime Kulak Verin" Projesi: Ekonomik durumu iyi olmayan 70 yetenekli çocuğun hayatı değişti. Müzik eğitimi alan 70 yetenekli çocuk için, Sesime Kulak Verin isimli bir cd çıkartılacak. Bu projenin belgesel olması için çalışmalar başladı.
3.	İzmir Valiliği'nin "Proje Zengini İzmir Projesi" Bu proje ile Kalkınma Ajanslarına ve AB fonlarına yönelik proje hazırlama eğitimleri veriliyor. Proje yazma kültürünü geliştirmeye yönelik bu proje ile kullanılmayan AB fonlarının kullanım oranlarını artırmak ve Ajanslara yapılan proje başvuru sayısının etkinliğini artırmak hedefleniyor.
4.	Bir başka örneğimiz de Emel Akın Meslek Yüksekokulunca yürütülen projedir. Bu projede yetenekli ve iş sahibi olmayan ve bir kısmı toplumun dezavatajlı grupları olarak adlandırdığımız kesiminden gelen kursiyerlere Gelinlik ve Abiye üretiminin tasarımına ilişkin eğitimler verildi. Bu sektörde ara eleman sorunu vardı. İzmir için bu kadar önemli bir sektörde ara eleman yetiştirme sorununun çözülmesi ekonomik açıdan azımsanamayacak bir katkıdır. Bu eğitimlerin sonucunda üretilen modeller İzmir Gelinlik ve Abiye Fuarında düzenlenen bir defilede sunuldu. İzmir'in bu konuda Avrupa'nın önde gelen Milano, Paris gibi şehirlerine rakip olması ve hatta geçmesi yolunda çok önemli bir projeye katkıda bulunacaktır.
5.	İzmir Eczacılar Odası tarafından evlerde bulunan ve artık kullanılmayan ilaçlarının doğaya ve insanlara zarar vermesini önleme amacıyla Atık İlaçların Bertaraf edilmesine yönelik bir proje uygulandı. Ulusal ses getiren projelerimizden biri. Bu projeye dahil olan Eczanelerdeki atık ilaç kumbaralarına bırakılan ilaçlar artık bir merkezde toplanarak bahsettiğim zararları önleyecek şekilde bertaraf edilmesi için gerekli altyapı ve sistem oluşturuldu. Bu projeye Sağlık Bakanlığının ilgili birimlerinin de büyük ilgi gösterdiğini ve bu sistemin ülke geneline yaygınlaştırılması için gerekli çalışmaların başlatılması yönünde çalışmaların başladığını haber aldık.
6.	Yine engelli projeleri sosyal hayatımızın önemli bir yerini tuttuğu için program kapsamında desteklendi. Zihinsel engellilerin ailelerine, hayattan kopmamalarına yardımcı olmak amacıyla hazırlanan bir proje kapsamında Narlıdere ilçemizde Zihinsel Engelli Akşam Bakımevi yapıldı. Türkiye'de ilk kez engelli akşam bakım merkezi yapıldı. Artık bu bölgedeki engelli çocuğu olan aileler, daha önce katılamadıkları düğün, davet ya da bir sinemaya gitmek gibi faaliyetlere iştirak edebilmektedir. Başlangıçta hafta 3 akşam hizmet vermesi planlan akşam bakımevi gelen yoğun talep üzerine haftada 7 gün açık ve engelli ailelerine hizmet vermektedir. Bu uygulama da bu anlamda Türkiye'de ilk defa yapılmaktadır.
7.	Yine Otistik Çocukları Koruma Derneğince(ODER) okullarda otistik çocuklarımızın eğitimden daha fazla faydalanabilmeleri sınıf öğretmenlerine yönelik eğitimler düzenlendi. Alınan başarılı sonuçlar üzerine Milli Eğitim Bakanlığı, bu uygulamanın ülke çapında yaygınlaştırması için ilgili dernekle iletişimde olduğunu öğrendik.

Kaynak: İZKA Uzmanları ile Yapılan Mülakat

Tablo 3: KOBİ Mali Destekleri Çerçevesinde Örnek Verilebilecek Projeler

1.	KOBİ Mali Destek Programı kapsamında öne çıkan projelerse şöyledir. Universal Kimya San. Tic. Ltd. Şti tarafından sunulan "Ekonomik Çözümler ve Yeşil Bir Gelecek İçin Ponzalı El Temizleme Losyonu Üretim Projesi" ile Ağır sanayide çalışan işçilerin ellerinde çok yoğun olarak oluşan lekelerle yönelik Türkiye'de bir ilk olarak el temizleme losyonunun içerisinde Ponza madeni kullanılacaktır. Bu projedeki önemli noktalardan biri de küçük ölçekli firmaların maliyetlerin yüksekliği nedeniyle satın almadıkları losyonların kullanılmaması nedeni ile işçilerin sağlığı tehlike altına girmektedir. Maliyetlerin düşmesi ile daha fazla sayıda firmanın bu ürünü kullanması çalışanlar üzerinde de olumlu etkisi olacaktır.
2.	Örneğin Onart adlı bir firmamız, bizden aldığı destekle yatırım sonucunda üretmeye başladığı ürünlerinden Mısır'a 1 milyon dolarlık ihracat yapmak üzere sözleşme imzaladığını da öğrendik.
3.	Başka bir örnek olarak Atık Yağların geri dönüşümü sektöründe yer alan bir firmamızdan verebiliriz. Biliyoruz ki atık madeni yağlar çevre üzerinde çok olumsuz bir etkiye sahip ve

bunlar yetkilendirilmiş Çevre Bakanlığından ruhsatlı az sayıdaki firma alınarak işlendikten sonra çeşitli ürünler halinde tekrar kullanıyor. Firma, bu ürünlerdeki talebi düşüren koku problemine karşı tasarladı ve faaliyete soktu. Bu sistem bu sektörde ilk defa uygulanıyor. Kriz olmasına rağmen firma hem istihdamını artırdı hem de sektöründe çok önemli bir yere geldi. Artık sektördeki diğer firmalar da kendi ürünlerinde de aynı kaliteyi yakalamak için benzer yatırımı yapacaklardır. Be şekilde ülke düzeyinde sektörde bir çarpan etkisi örneğini göreceğiz. Bu firmamızın bir Alman firmasıyla birlikte üretim yapmak için anlaşma yapmak üzere olduklarını da öğrendik.
4. Balata ve sürtünme materyalleri üreten bir firmamız KOBİ Programı kapsamında aldığı destekle, tasarladıkları üretim hattını oluşturarak, üretimde otomasyonu ve verimi artırarak firmanın kapasitesinde büyük yükseliş sağladı. Firma yetkilileriyle yaptığımız görüşmelerde daha önce fiyat konusunda rekabet edemediği Çin ile yarışır konuma geldiğini öğrendik. Biliyorsunuz ki Çin, dünyada halen pek çok üründe ucuz işçilik nedeniyle rekabet edilemez konumda. Projede başlangıçta, sağlanacak kapasite ile 15 yeni işçiyi istihdam edeceği beklenirken, proje sonunda yeni istihdamın 26 olarak gerçekleştiğini gördük. Yararlanıcımız olan firma, bu rakamın daha da artacağını da bizlere letti.
5. Kuruyemiş ve lokum sektöründeki bir yararlanıcımız proje yararlanıcımız olmuştur. Yaptığı yatırımla, gıda güvenliği standartlarına tamamen uygun üretim yapabilir hale gelmiştir. Ayrıca sağladığı otomasyonla, çalışanlarına yönelik alınan eğitimlerle firma uluslar arası geçerliliği olan BRC sertifikası almıştır. Firmanın geldiği bu noktada ihracat bağlantıları aşamasında olduğunu da öğrendik. Tabii ki yurtiçinde de tüketici sağlığı açısından önemli konuma gelmektedir ve birkaç yılında içinde sektöründe ilk sıralara yerleşeceğini bekliyoruz.
6. Yine Çiğli’deki bir firmamız başta atık su arıtma tesisleri, gıda ve tekstil işletmeleri, PVC işleme tesisleri, çimento fabrikaları, balık çiftlikleri gibi son derece geniş bir kullanım alanına sahip olan loblu blower üretimi konusunda faaliyet göstermektedir. Firma önceden yalnızca yandan kanallı blower üretimi yapmaktayken yaptığı yatırımla geçmişte tamamen yurtdışına bağımlı olduğumuz, ülkemizde ve Avrupa’da üretimi olmayan helis tipi blower üretimi yapabilir hale gelmiştir. İç pazarda piyasada ithal ürünler karşısında rekabet gücü kazanan firmanın ihracat olanaklarını araştırdığını da öğrendik.
7. Torbalının küçük bir köyünde bulunan ve Zeytinyağı Sıkım işinde faaliyet gösteren bir yararlanıcımız da uyguladığı projeye hem çevreye zararlı zeytin karasuyunun miktarını %90 azaltılarak bu atık maddeleri sabun üreten firmaları satma imkanına erişirken, diğer taraftan organik zeytinyağı üretimi yapabilir duruma geldi. Daha projenin tamamlanmasından önce firma, Almanya’dan organik zeytinyağı ihracatı için sipariş aldığı bilgisine ulaştık.
8. Sanayi tipi buzdolapları ve soğuk hava depoları üreten bir firmamız yine kendi geliştirdiği ve proje kapsamında yapılan üretim hattı ile soğuk hava depolarında hijyen sorununu ortadan kaldırmıştır. Daha önce parça malzemeyle üretilen soğuk hava depolarında parçaların birleşim noktalarındaki milimetrik boşluklar mikrop üremesine engel olmakta bu da talebi düşürmekteyken, geliştirilen üretim hattıyla artık yekpare parçalardan imalat gerçekleştirebilmektedir. Bu firmamız da Mozambik’ten bir firmayla ihracat anlaşması yaptı.

Kaynak: İZKA Uzmanları ile Yapılan Mülakat

Sonuç

Şunu biliyoruz ki toplumların üretim gücünü büyütme, bir sermaye işi olmaktan daha çok bir “geleceği öngörme” ve “yenilik yapma” işidir. Sabri Ülgener; “Tanzimattan itibaren bazı düşünce hareketlerinin aydınlar tabakasında başlattığı fakat başaramadığı zihniyet dönüşümünü Cumhuriyet Türkiye’si’nde yol, tarım ve sanayi devrimi üstlenmiş bulunmaktadır. Bütün bu karmaşa içerisinde dikkat çekici asıl unsur ‘profesyonel iş adamı’ ile ‘girişimci işgücünün’ ortaya çıkışıdır” (Özgiraz, 1999) yorumuyla insan unsurunun önemine vurgu yapmıştır. Yani Ona göre asıl modernleşme “girişimci sınıf”ın yaygınlaşmasıdır.

Esasında bu makalenin konusunu teşkil eden yeni bölgesel kalkınma politikalarının her birinin ortak noktası işte yukarıda bahsedilen girişimci sınıfın yaygınlaştırılmasıdır. Örneğin bu çerçevede, bölge planlarının temel aldığı yeni planlama yaklaşımından ve bölge ölçeğinin sağladığı avantajlardan yararlanarak topluma sağlayabileceği değer aşağıda özetlenmektedir:

- Bölgenin aktörlerce daha iyi tanınmasına, ortak hedefler ve uygun politikalar belirlenmesine, değişen koşullara daha kolay ve müştereken uyum sağlanmasına katkıda bulunur. Zira katılımcı ve sosyal bir süreç olarak planlama, aynı zamanda bir öğrenme sürecidir.
- Katılımcı demokrasi kültürünün gelişmesine katkı sağlar.
- Ulusal, bölgesel ve yerel düzeydeki önceliklerin uyumlaştırılmasında etkili bir araçtır. Bir ara ölçek olarak bölge planlama bu özelliğini aşağıdan yukarı ve yukarıdan aşağı planlama yaklaşımlarının bütünleştirilmesinden alır.

Yeni bölgesel kalkınma politikalarının temellerinden biri olan “yenilik” konusunda ise ülkemizde son yıllarda Mersin ve Eskişehir illerinde; üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektörün girişimleriyle yürütülen bölgesel yenilik projelerinin, bu alandaki ilk uygulamalar olduğu söylenebilir.

Bununla birlikte, ülkemizde bölgesel yenilik sistemlerinin oluşturulması sürecinde yer alabilecek çok sayıda yapılanma olduğu değerlendirilmektedir. Çünkü bölge düzeyinde kurulu olan bu yapılanmalar, bölgesel yenilik sistemlerinin farklı parçalarını oluşturabilecek özellikler taşımaktadır. Bunlar: organize sanayi bölgeleri, endüstri bölgeleri, farklı bölgelerdeki kümelenme çalışmaları, teknoloji geliştirme bölgeleri, teknoloji geliştirme merkezleri, üniversite-sanayi ortak araştırma merkezleri ve kalkınma ajanslarıdır.

Yeni bölgesel kalkınma politikalarının temellerinden bir diğerinde yani “kümelenme” konusunda son yıllarda Türkiye’de ilgi ve önem artmıştır. Kümelenme konusuna verilen önem ulusal politika belgelerine de yansımış durumdadır. Nitekim 2007-2013 dönemini kapsayan ve temel politika belgesi olan Dokuzuncu Kalkınma Planında kümelenmelerin desteklenmesi hususu hem rekabet gücünün artırılması hem de bölgesel gelişmenin sağlanması gelişme eksenlerinde vurgulanmaktadır.

2010 Yılı Programında; DPT tarafından kümelenme konusunda yerel ve merkezi düzeyde politika çerçevesini çizecek bir yönetim modelinin oluşturulacağı ifade edilmektedir. Bu çerçevede; önümüzdeki dönemde kümelenme yaklaşımının etkili bir bölgesel gelişme aracı olarak kullanılmasında kalkınma ajansları tarafından çeşitli inisiyatifler alınabilecek ve kümelenme destek araçları kullanılabilecektir.

Kaynakça

- Al, H. (2002). Bilgi Toplumu ve Kamu Yönetiminde Paradigma Değişimi. İstanbul: Bilimadamı Yayınları. sf. 122.
- Allmendinger, P. ve Tewdwr-Jones, M. (2000). Spatial Dimensions and Institutional Uncertainties Of Planning and the New Regionalism, *Environment and Planning C: Government and Policy* 18:711-26.
- Amin, A. and N. Thrift (1994). 'Living in the global'. In Amin, A. and N. Thrift (eds) *Globalization, Institutions and Regional Development in Europe*, Oxford University Press.
- Amin, A., (1999). "An Institutional Perspective On Regional Economic Development", *Int. J. Urban and Reg. Res.* 23, 365-378.
- Azrak, Ü. (2004). Türk İdaresinde Reform Girişimlerinin Değerlendirilmesi, *Hukuk ve Adalet Dergisi*, sayı 2, 2004b, s.223-235.
- Brasche U. (2001). Avrupa Birliği'nin Bölgesel Politikaları ve Türkiye'nin Uyumu, (Çev. H. Cansevdi), İstanbul: İstanbul İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları, s.13.
- Diñçer, Ö., Yılmaz, C. (2003). Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma:1 Değişimin Yönetimi İçin Yönetimde Değişim, T.C. Başbakanlık, sf.118, 127-135, Ankara.
- Dinler, Z. (2005). Bölgesel İktisat. Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları, sf.216.
- DPT (2003). Ön Ulusal Kalkınma Planı Bölgesel Gelişme Stratejileri, Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü, Ankara, s.250.
- Erk, N. (2003). Yerel Kalkınma Modelleri ve Türkiye Ekonomisi, Ekonomistler Platformu, Çukurova Üniversitesi İ.İ.B.F., Adana, s.1.
- Eryılmaz, B. (2003). Kamu Yönetimi. Gözden Geçirilmiş Yeni Baskı, İstanbul: Erkam Matbaası, sf. 21.
- Giddens, A. (1998). The Third Way: The Renewal of Social Democracy. Cambridge: Polity Press,.
- Heper, M. (1973). Osmanlı-Türk Devletinde Bürokrasinin Siyasal Rolü; Kamu Yönelimi Kuramı Açısından Bazı Gözlemler, *Amme İdaresi Dergisi* (C.6.S2), s. 29-40, Ankara.
- Keating M. (1998). The New Regionalism in Western Europe. Kanada: Western Ontario Üniversitesi, sf. 72-73.
- Keating, M. (1998). "Is There a Regional Level of Government in Europe", in *Regions in Europe*, ed. By. Patrick Le Gales and Christian Lequesne, Routledge.
- Malmberg, A. (1996). Industrial geography: agglomeration and local milieu, progress in human geography, 20.3, 392-403.
- Mengi, A. (1998). Avrupa Birliği'nde Bölgeler Karsısında Yerel Yönetimler, Ankara: Siyasal Kitabevi, s.43.
- OECD ve EUROSTAT, (2005). Oslo Manual, Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data, OECD and EUROSTAT, sf. 31, Paris.
- Özkiraz, A. (1999). *Sabri F. Ülgener'de Zihniyet Analizi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Anabilim Dalı, sf.245, Ankara.
- Porter Micheal E. (1998). Clusters and the New Economics of Competition, *Harvard Business Review*, November-December, 77-90, sf.199.
- Richardson H.W. (1979) Regional and Urban Economics, Second Edition, Pitman, Toronto, Canada, s.18.
- Sürgit, K. (1972). Türkiye'de İdari Reform. Ankara: TODAİE Yayınları, sf 70.
- Şaylan, G. (2000). Kamu Personel Yönetiminden İnsan Kaynakları Yönetimine Geçiş- Kritik ve Reform Önerileri. İstanbul: TESEV, sf. 111.
- Tortop, N., Eyüp G. İsbir ve Burhan Aykaç, (1999). Yönetim Bilimi, 3.Baskı, Ankara: Yargı Yayınları, sf. 204.

Giresun Vilâyeti Bilimsel Kaynakçası I (Giresun'a Dair Şura ve Sempozyum Tebliğleri)

Nazım KURUCA*
Hüseyin KARA**

Özet

Giresun ve havalisine dair ilmî faaliyetler günümüzde artarak devam etmektedir. Özellikle son yıllarda şehrimizde yapılan bilgi şöenleri bu faaliyetlere yeni zenginlik katmaktadır. Giresun ve havalisini yakından ilgilendiren bu bilgi şöenlerinde seçilen konu başlıkları yöremizin problemlerinin çözümünde de yardımcı olmaktadır. Bu sayede konuya ilgi duyanlara bilgiye kolay ulaşabilmesi için kaynak adresleri gösterilmektedir.

Tarih, kültür, sanat, edebiyat, folklor, iktisat, ticaret, siyaset, eğitim, coğrafya, tarım, hayvancılık gibi konulardaki sempozyum tebliğleri ilim dünyasına önemli katkılar sağlamaktadır. Bu tebliğlerde yer alan bilgiler Giresun'un bütün yönlerini değerlendirmektedir. Giresun, çevre şehirler ve ilçelerde yapılan ve Giresun'u ilgilendiren tebliğler bu çalışma sayesinde bir araya getirilmiştir. Yapılan çalışmada tebliğler ilim adamlarının soyadı sırasına göre tasnif edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Giresun, Sempozyum, Tebliğler.

Scientific Giresun Province Bibliography I (Sura And Symposium Papers On Giresun)

Abstract

Scientific activities of Giresun and its vicinity today, continue to increase. The feast of information for these activities in our city, especially in recent years, adding new wealth. Giresun and neighborhood chosen topics of interest to our region şöenlerinde this information helps to solve problems. In this way, the easier the information source for those interested in the subject are shown in the addresses.

History, culture, art, literature, folklore, economics, commerce, politics, education, geography, agriculture, animal husbandry issues such as making a significant contribution to the world of scientific symposium. The information contained in these communiqués evaluates all aspects of Giresun. Giresun, Giresun and the surrounding cities and towns, brought together through this work papers of interest. The papers were classified according to a study by scholars surname order.

Key Words: Giresun, Symposium, Proceedings.

* Yrd. Doç. Dr. Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

** Öğr. Gör. Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

Giriş

Literatür çalışmaları, üzerine inşa edildiği birikime ayna tutmakla kalmaz, birikim bilincimizi yeniler. Bu tür çalışmalar, mevcut birikimi birçok açıdan değerlendirerek literatür hakkında çeşitli tasnifler yapmayı, varsa eksiklikleri ve hataları tespit etmeyi, takip edilen yaklaşımları ve kullanılan kaynakları gözden geçirmeyi amaçlar.¹

Ülkemizde muhtelif zamanlarda neşredilen kütüphane katalogları, fihristler ile bibliyografya kitapları, araştıracının işini büyük ölçüde kolaylaştırmakta, kütüphanelerin ve belli yayınların listelerini araştırmacıların ayağına getirmektedir.² Bu sayede araştırmacılar zaman kaybindan kurtulduğu gibi duymadığı birçok eserin adının da bu çalışmalarda bulabilir. Giresun ile ilgili bazı bibliyografya çalışmaları yapılmış olup bu çalışmalar sınırlı kaynaklardan meydana gelmektedir.³

Tarih alanında son yıllarda birçok eserin kaleme alındığını ve çalışması yapılan bu eserlerin sadece siyasî ve askerî tarih alanında değil; aynı zamanda toplumları yakından ilgilendiren iktisadî, sosyal alanlara doğru bir yönelme gösterdiğini görmekteyiz. Bu gelişmenin sonucu olarak iktisadî ve sosyal tarih kavramının doğru anlaşılıp anlaşılmadığı konusu da gündeme gelmektedir. Ülkemizde iktisadî ve sosyal tarih çalışmalarının konu tespiti yapılırken genellikle şehir tarihi çalışmalarının anlaşıldığı da bir gerçektir.⁴ Şehir tarihi çalışan araştırmacılar, dönemin, idarî, askerî, iktisadî ve sosyal düzenini çalışırken aynı zamanda o dönemin bütün medeniyet unsurlarını da ortaya koyar.

1990'lı yıllardan itibaren Giresun'un kültürel hayatı, yazılı kaynaklar bakımından ciddi bir zenginliğe kavuştuğu görülmektedir. Yapılan bilgi şölenleri dışında Giresun ve havalisine dair yapılan doktora ve yüksek lisans tezleri şehrimizin diğer kültür merkezlerinde de yakından tanınmasına vesile olmuştur. Bunun yanında Giresun'da ve çevre vilayetlerde yapılan ilmi faaliyetlerde Giresun'a ait sosyal, iktisadî, siyasî, coğrafi, kültürel ve eğitim gibi temel konularda birçok bilimsel tebliğin sunulduğunu tespit etmekteyiz.

Giresun'da bilgi şöleni geleneği, 1990'lı yılların başından itibaren kültür hayatımıza girmeye başlamıştır. Bu faaliyetlerden olarak, 24-25 Mayıs 1996 tarihinde yapılan Giresun Tarih Sempozyumu⁵, 30-31 Mayıs 1998 tarihindeki Giresun Kültür Sempozyumu⁶, 6-7 Mart

¹ **Türkiye Literatür Dergisi**, C.1, S.1, Bilim ve Sanat Vakfı Yay, İstanbul 2003, s.5.

² Abdülkadir Özcan, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Tezleri (Lisans-Doktora)**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul 1984, s.III.

³ Nihat Nacar, **Giresun İli Folklor Bibliyografyası Üzerine Bir Deneme**, Çukurova Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı, Adana 1991; Bu eser Giresun İl Halk Kütüphanesinde 016/23448 nolu kayıta bulunmaktadır. Muzaffer Alkurt, **Giresun İli Folklor Bibliyografyası Üzerine Bir Çalışma**, Bu eserin üzerinde hazırlanma tarihi bulunmamaktadır. Giresun İl Kültür Müdürlüğü tarafından hazırlatıldığı ifade edilmektedir. Giresun İl Halk Kütüphanesinde kayıt dışı olarak bulunmaktadır. Eserde geçen bilgilere göre eser kuvvetle muhtemel 2000 yılından önce hazırlanmış olmalıdır.

⁴ Selahattin Tozlu, **Antakya (Hatay) Tarihi Bibliyografyası**, Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Merkezi Yay., Elazığ 2009, s.V.

⁵ **Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, Giresun Belediyesi Yay., İstanbul 1997.

1999 tarihinde Millî Mücadelede ve Giresun Sempozyumu⁷, 30 Haziran/1 Temmuz tarihleri arasında yapılan I. Şebinkarahisar Tarih ve Kültür Sempozyumu⁸, 8 Haziran 2000 tarihinde yapılan Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun Sempozyumunu⁹ sayabiliriz.

Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996 tarihleri arasında yapılmış olup, toplam 6 oturumda 29 tebliğ sunulmuştur. Belediye kültür hizmeti olarak neşredilen eser 421 sayfadan oluşmaktadır. Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998 tarihleri arasında yapılmış olup, bilgi şöleninde toplam tebliğ 38 tebliğ sunulmuştur. Belediye kültür hizmeti olarak neşredilmiş olan bilgi şöleni tebliğleri kitap haline getirilmiştir. 38 tebliğden oluşan kitap toplam 503 sayfadır. Millî Mücadelede Giresun (Sempozyum 6-7 Mart 1999) tarihleri arasında yapılmıştır. Bu bilgi şöleninde ilim adamları 17 tebliğ ile bu bilgi şölenine katılmıştır Belediye tarafından kitap haline getirilip neşredilen bilgi şöleni tebliğleri 271 sayfalık bir kitapta toplanmıştır. I. Şebinkarahisar Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran 1 Temmuz 2000 tarihleri arasında Şebinkarahisar'da yapılan bu bilgi şöleninde ilim adamları 35 tebliğ sunmuşlardır. Şebinkarahisar Belediyesi tarafından kitap haline getirilen bilgi şöleni tebliğleri toplam 470 sayfalık bir kitap haline gelmiştir. Yeşilgiresun Gazetesi'nin kuruluşunun 75. yılı münasebetiyle hazırlanmıştır. Gazetenin imtiyaz sahibi Hasan Ögütçü'ye armağan olarak hazırlanan bu eser 2003 tarihinde kitap haline getirilmiştir.¹⁰

Bu bilgi şölenleri yanında çevre vilâyetlerde yapılan bilgi şölenlerinde ve Giresun'un ilçelerinde yapılan bu faaliyetlerde birbirinden değerli tebliğler sunulmuştur. Bu bilgi şölenlerini daha kolay tasnif etmek için yapılış tarihleri sırasına göre vermek gerekir. Görele, Tirebolu, Espiye gibi ilçelerde yapılan bilgi şölenlerinde genellikle o yöre hakkındaki tebliğler ilim adamları tarafından sunulmuştur.

İkinci Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi Bildirileri (Uluslararası) 1-3 Haziran 1988.¹¹ Tirebolu 1. Fındık Festivali 6-7 Eylül 1996 Bildiriler.¹² Trabzon ve Çevresi Uluslararası Tarih, Dil, Edebiyat Sempozyumu 3-5 Mayıs 2001.¹³ 3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun.¹⁴ Cumhuriyetin 80. Yılında Görele Kültür-Sanat Sempozyumu 20 Aralık 2003

⁶ Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998, Giresun Belediyesi Yay., İstanbul 1998.

⁷ Millî Mücadelede Giresun (Sempozyum 6-7 Mart 1999), Giresun Belediyesi Yay., İstanbul 1999.

⁸ I. Şebinkarahisar Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran 1 Temmuz 2000, Şebinkarahisar Belediyesi Yay., İstanbul 2000.

⁹ Nazım Kuruca, "Giresun Tarih ve Kültür Araştırmalarına Dair Kaynakça", Karadeniz Araştırmaları, S.9, KARAM Yay., Çorum 2006. (55-69)

¹⁰ Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun- Hasan Ögütçü Armağanı, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara 2003.

¹¹ İkinci Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi Bildirileri (Uluslararası) 1-3 Haziran 1988, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi-Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, Samsun 1990.

¹² Tirebolu 1. Fındık Festivali 6-7 Eylül 1996 Bildiriler, Tirebolu Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997.

¹³ Trabzon ve Çevresi Uluslararası Tarih, Dil, Edebiyat Sempozyumu 3-5 Mayıs 2001, Trabzon Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları, I. Cilt, Trabzon 2002.

¹⁴ 3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006.

Bildiriler.¹⁵ Karadeniz Tarihi Sempozyumu (25-26 Mayıs 2005).¹⁶ Tarihi, Kültürel Özellikleri ve Gelenekleriyle Espiye Sempozyumu.¹⁷ Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Üçüncü Uluslararası İşletme ve Ekonomi Çalıştayı.¹⁸ Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008.¹⁹ Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen, Sosyal ve Çevre Eğitiminde Son Gelişmeler Sempozyumu 18-20 Kasım 2009.²⁰

Yukarıda Giresun'da yapılan bilgi şöenlerine dair kısa bilgiler verilmiştir. Şehrimizde Giresun Üniversitesi'nin kurulmasıyla birlikte bilimsel faaliyetlerin artarak devam ettiğini gözlemlemekteyiz. Yaptığımız bu çalışma yeni bilgilerden ziyade şehrimizle ilgili daha önce yapılan çalışmaları derli toplu hale getirmeyi amaçlamıştır. Giresun'da 20 yıl gibi kısa bir zaman içinde yapılan bilgi şöenlerinde birçok konunun değerlendirmeye alındığını görmekteyiz. Çalışmada tespiti yapılan tebliğ sayısı 360 olup, listeleme soyadı sırasına göre alfabetik olarak verilmiştir. Bu çalışma yöremiz hakkında çalışma yapmak isteyen ilim adamlarına kolaylık sağlamayı da amaçlamaktadır.

Tebliğler

1. Acun, Fatma. 15. ve 16. Yüzyıllarda Şebinkarahisar ve Civarında Yerleşim Modelleri, **Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (137-161)
2. Acun, Fatma. Tarih Boyunca Pontus, **Millî Mücadelede Giresun (Sempozyum 6-7 Mart 1999)**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1999. (19-34)
3. Acun, Fatma. Osmanlı Döneminde Anadolu Şehirlerinin Gelişmesinde Devletin Rolü: Karahisar Örneği, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000. (5-21)
4. Acun, Fatma. Osmanlı İmparatorluk İdeali ve Giresun'da İdeal Toplum İnşası Süreci, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (328-333)
5. Aça, Mustafa. Türk Mahalli Fıkra Tiplerine Giresun'dan Bir Örnek: İssiyin ve Sümes, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (636-646)

¹⁵ Cumhuriyetin 80. Yılında Görele Kültür-Sanat Sempozyumu 20 Aralık 2003 Bildiriler, Görele Dernekler Birliği Yayınları, İstanbul 2005.

¹⁶ Karadeniz Tarihi Sempozyumu (25-26 Mayıs 2005), I. Cilt Başlangıçtan 20. Yüzyıla, Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları, Trabzon 2007.

¹⁷ Tarihi, Kültürel Özellikleri ve Gelenekleriyle Espiye Sempozyumu, Espiye Belediyesi Yayınları, İstanbul 2007.

¹⁸ Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Üçüncü Uluslararası İşletme ve Ekonomi Çalıştayı, Giresun Üniversitesi Yayınları, Trabzon 2008.

¹⁹ Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008, Cilt 1-2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009.

²⁰ Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen, Sosyal ve Çevre Eğitiminde Son Gelişmeler Sempozyumu 18-20 Kasım 2009, Öncü Gazete ve Matbaası, Giresun 2009.

6. Açıkel, Ali. Trabzon Sancağı Avarız Vergileri (1650-1750), **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (179-192)
7. Açıktur, Filiz, Fındığın Beslenme ve Sağlık Açısından Değerlendirilmesi, **Tirebolu 1. Fındık Festivali 6-7 Eylül 1996 Bildiriler**, Tirebolu Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (19-33)
8. Açıktur, Filiz. Fındığın Beslenme ve Sağlık Açısından Değerlendirilmesi, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (596-601)
9. Afyoncu, Erhan. Keşap'ta Bir Mehti ve 25 Yıllık Hikâyesi, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (512- 516)
10. Akbaşlı, Özer. "Dünya Fındık, Ticaret Fuar ve Kongre Merkezi, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (589-589)
11. Akça, Yaşar. Ülkemiz Ceviz Yetiştiriciliğinde Şebin Ceviz Çeşidinin Önemi ve Yeri, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000. (175-182)
12. Akın, Cavit. Millî Mücadele ve Erzurum Kongresi'nde Giresun Delegeleri, **Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (275-286)
13. Akın, Cavit. Giresun ve Çevresinde Düğünlerimizin Toplum Hayatımızdaki Yeri ve Önemi, **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (383-391)
14. Akın, Cavit. Mustafa Kemal Paşa'nın İlk Muhafızları ve Ankara'ya Gidişleri, **Millî Mücadelede Giresun (Sempozyum 6-7 Mart 1999)**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1999.(143-148)
15. Akın, Cavit. İstiklâl Savaşı Yıllarında Şebinkarahisar, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000. (231-235)
16. Aksoy, Ekrem. Bir Uygarlıktan Ötekisine ya da Başkalarının Gözünden Karadeniz, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (334-341)
17. Aksu, Hasan Hüseyin-Hasan Külünk, Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Nobel Ödülü Kazanma Olayına Bakışlarının Araştırma Teknikleriyle Yorumlanması, **Giresun**

- Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen, Sosyal ve Çevre Eğitiminde Son Gelişmeler Sempozyumu 18-20 Kasım 2009**, Öncü Gazete ve Matbaası, Giresun 2009. (539-548)
18. Aksu, Leyla. Müsvedde Bir Tahrir Defterinin Tarihi Kaynaklık Değeri Üzerine, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (256-269)
 19. Akşit, Ahmet, Giresun'da Cumhuriyetin Onuncu Yıl Kutlama Törenleri, **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (437-444)
 20. Akşit, Ahmet. Şebinkarahisar ve Civarında Akkoyunlu İzleri, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000, (23-27)
 21. Akşit, Ahmet. Evliya Çelebi'nin Şebinkarahisar Hakkında Verdiği Bilgilerin Değeri, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000. (161-166)
 22. Aktemur, Ali Murat-İshak Umut Kukaracı, Şebinkarahisar'da Birkaç Tarihi Çeşme, **Karadeniz Tarihi Sempozyumu (25-26 Mayıs 2005)**, I. Cilt Başlangıçtan 20. Yüzyıla, Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları, Trabzon 2007. (571-580)
 23. Akyol, Abdurrahman. Ekonomi ve Sağlık Cevheri Fındık, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (535-539)
 24. Albayrak, Hüseyin. Millî Mücadele'de Giresun Basını, **Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (287-323)
 25. Albayrak, Hüseyin. Millî Mücadelede Giresun'da İki Sîmâ ve İki Ses, **Millî Mücadelede Giresun (Sempozyum 6-7 Mart 1999)**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1999. (201-222)
 26. Alphan, M. Emel. Sert Kabuklu Meyvelerin Sağlığa Etkileri, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (550-555)
 27. Altunbay, Mustafa. XVIII. Yüzyılda Espiye Madenleri, **Tarihi, Kültürel Özellikleri ve Gelenekleriyle Espiye Sempozyumu**, Espiye Belediyesi Yayınları, İstanbul 2007. (97-130)
 28. Altunkaynak, Erdoğan. Giresun ve Çevresinde Türk Dünyası Örneklemeleleriyle Evliya Ağaçları, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (611-621)

29. Aslan, Mithat Kerim. Atatürk Devrinde Giresun'da Sağlık Faaliyetleri, **Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun Hasan Öğütçü Armağanı**, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara 2003. (87-95)
30. Arslantürk, Sabahattin. 1935 Birinci Ulusal Fındık Kongresi'nden 2004 Üçüncü Milli Fındık Şurasına Fındıkta Değişmeyenler, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (229-232)
31. Aşkan, Necmettin. Alman Seyyahların Hatıralarında Gümüşhane ve Çevresi II., **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (342-353)
32. Artun, Erman. Anadolu'da Türk Halk Kültürü Ürünlerinin Oluşumuna Kültürel Değişim ve Gelişim Açısından Bakış, **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (307-312)
33. Atalay, Ali. Şair Ahmet Kaçar. **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (251-266)
34. Atalay, Ali. Mehmet Emin Yurdakul (1869-1944)'un Şiirlerinde Anadolu ve Türk Kadını, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000. (397-408)
35. Atalay, Ali. Şair Ahmet Kaçar, **Cumhuriyetin 80. Yılında Görele Kültür-Sanat Sempozyumu 20 Aralık 2003 Bildiriler**, Görele Dernekler Birliği Yayınları, İstanbul 2005. (215-233)
36. Atalay, Ali. Fındık Müzesi, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (576-577)
37. Attar, Aygün. Kafkas Politikası Açısından Karadeniz'in Önemi, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (161-168)
38. Aydın, Fatma Emiroğlu. 1928-1929 Yılları Arasında Yeşilgiresun Gazetesi Haberlerine Göre Giresun'da Yol Faaliyetleri, **Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun- Hasan Öğütçü Armağanı**, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara 2003. (285-289)
39. Aydın, Mahir. Rusya'nın Çanakkale İntikamı "Karadeniz Bombardımanı", **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (573-576)
40. Aydın, Mustafa. XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Bazı Seyyahların Tirebolu İzlenimleri, **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (31-38)

41. Aydın, Fatma Emiroğlu. Giresun'da Görüntü Kirliliği, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (386-395)
42. Aydın, Mustafa. Ahmet Rasim'in Giresun'a Dair Hatıraları, **Millî Mücadelede Giresun (Sempozyum 6-7 Mart 1999)**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1999. (265-271)
43. Aydın, Ömer. Fındık Üretim ve Pazarlamasındaki Temel Çıkmazlarımız ve Çözüm Önerileri, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (184-187)
44. Aygün, Necmettin. Osmanlı Devleti'nin Son Zamanlarında Karadeniz'in Güney Kesiminde İktisadî Faaliyetler, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (406-437)
45. Ayışığı, Metin. Mütareke Başlangıcında Karadeniz Bölgesindeki Rum Tahriklerine Karşı İstanbul Hükümeti'nin Aldığı Tedbirler, **Millî Mücadelede Giresun (Sempozyum 6-7 Mart 1999)**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1999. (57-67)
46. Babacan, İsrail. Şebinkarahisarlı Divan Şairi Abdi Efendi, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000. (221-229)
47. Baysal, Ayşe. Fındığın Beslenme ve Sağlık Yönündeki Önemi, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (587-588)
48. Bekdemir, Ünsal-Süleyman Elmacı. Giresun Kentinin Gelişimini Etkileyen Faktörler, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (396-407)
49. Balcı, Sezai. Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'ün Giresun'u Ziyaretleri, **Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (349-354)
50. Balcı, Sezai. Lozan Mübadillerinin Giresun'a Yerleştirilmeleri ve Mübadillerin Karşılaştıkları Sorunlar, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (76-85)
51. Balcıoğlu, İbrahim. Millî Mücadelede Giresun İnsanını Sosyo-Psikolojik Açıdan Değerlendirilmesi, **Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (343-348)
52. Balcıoğlu, İbrahim. Kültür, Kişilik ve Kimlik, **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (313-316)

53. Balcıoğlu, İbrahim. Şebinkarahisar ve Karizmatik Bir Aile Özsanlar, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000. (377-383)
54. Balcıoğlu, Mustafa. Birinci Dünya Savaşı Sırasında ve Sonrasında Rumlar ve Topal Osman, **Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (259-266)
55. Balcıoğlu, Mustafa. Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa'nın Şebinkarahisar Ziyaretleri, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000. (77-79)
56. Baş, Haydar. Milli Ekonomi Modeli ve Fındık Politikası, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (226-228)
57. Başkan, Ahmet. Gündemdeki Fındık, **Tirebolu 1. Fındık Festivali 6-7 Eylül 1996 Bildiriler**, Tirebolu Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (35-38)
58. Baykara, Tuncer. Bir Selçuklu Devri Türk Şehri Olarak Karahisar-ı Şarkî veya Şebinkarahisar, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000. (1-4)
59. Bayram, Fahri-Sebahat Şahan-Selim Kurtoğlu-Turan Karadeniz. Sağlık ve Beslenme Gözüyle Fındık, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (590-595)
60. Bayram, Sadi. Giresun İli Vakıflarına Toplu Bir Bakış, **Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (365-389)
61. Bekdemir, Ünsal. Giresun Kent Nüfusunun Gelişimi, **Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun Hasan Öğütçü Armağanı**, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara 2003. (103-115)
62. Bekdemir, Ünsal-Hakkı Yazıcı. Giresun'da Geçmişten Günümüze Başlıca Çevre Sorunları ve Kentsel Hayata Etkileri, **Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun- Hasan Öğütçü Armağanı**, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara 2003. (227-249)
63. Bekdemir, Ünsal. Espiye'nin Kentsel Nüfusu ve Özellikleri, **Tarihi, Kültürel Özellikleri ve Gelenekleriyle Espiye Sempozyumu**, Espiye Belediyesi Yayınları, İstanbul 2007. (139-166)
64. Beşirli, Mehmet. Tirebolu Kazası Harkköy Köyü Kükürtlü Bakır Madeni'nin İhalesi, 1913, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (391-404)

65. Beyoğlu, Süleyman. Milli Mücadele’de Giresun’un Yeri ve Önemi, **Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (209-229)
66. Beyoğlu, Süleyman. Osman Ağa’nın “Gedikkaya Gazetesi” ve Mustafa Kemal Paşa, **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (39-43)
67. Beyoğlu, Süleyman. Belgelerle Osman Ağa (1883-1923), **Millî Mücadelede Giresun (Sempozyum 6-7 Mart 1999)**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1999.(77-98)
68. Beyoğlu, Süleyman. Tirebolu Şer’iyye Sicillerine Göre Espiye (1788-1914), **Tarihi, Kültürel Özellikleri ve Gelenekleriyle Espiye Sempozyumu**, Espiye Belediyesi Yayınları, İstanbul 2007. (63-78)
69. Beyoğlu, Süleyman. Mustafa Kemal Paşa İle Osman Ağa Havza’da Buluştu mu?, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (606-611)
70. Biber, Tuğba Eray. Işık Gazetesine Göre 1919-1923 Yılları Arasında Giresun’da Sosyal ve Ekonomik Hayat, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (651-660)
71. Bilgi, Uğur. Türkçe’nin Ana Dil Olarak Dünyadaki Yeri: Görele Ağzı ve Mahallî Kelimeler, **Cumhuriyetin 80. Yılında Görele Kültür-Sanat Sempozyumu 20 Aralık 2003 Bildiriler**, Görele Dernekler Birliği Yayınları, İstanbul 2005.(49-60)
72. Bilir, Ali. Görele Yöresi Yayla Hayatı, **Cumhuriyetin 80. Yılında Görele Kültür-Sanat Sempozyumu 20 Aralık 2003 Bildiriler**, Görele Dernekler Birliği Yayınları, İstanbul 2005. (61-69)
73. Bostan, İdris. Giresun’da Bulunan Yabancı Okul ve Dinî Müesseseler, **Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (405-413)
74. Bostan, M. Hanefi. XV-XIX. Yüzyıllarda Giresun Kazası’nın İdarî Taksimatı ve Nüfusu, **Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (119-136)
75. Bostan, M. Hanefi. Trabzon Muhafaza-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti’nin Doğu Karadeniz Bölgesi’nde Yaşayanların Türk Olduğuna Dair Muhtırası, **Millî Mücadelede Giresun (Sempozyum 6-7 Mart 1999)**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1999. ((35-55)
76. Bostan, M. Hanefi, XV-XVII. Yüzyıllarda Espiye’nin Sosyal ve İktisadî Tarihi, **Tarihi, Kültürel Özellikleri ve Gelenekleriyle Espiye Sempozyumu**, Espiye Belediyesi Yayınları, İstanbul 2007. (21-61)

77. Bostan, M. Hanefi. XV.-XIX. Yüzyıllarda Maçka Kazasında Nüfus Hareketleri ve Nüfusun Etnik Yapısı, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (193-216)
78. Bostan, S. Zeki. Fındık Tarımında İklimin Yeri ve Önemi, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (422-426)
79. Bozalioğlu, İsmail. Giresun'da Osmanlı Dönemine Ait Tekke ve Zaviyeler, **Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (391-404)
80. Bozalioğlu, İsmail. Giresun'da Millî Mücadele Ruhu, **Millî Mücadelede Giresun (Sempozyum 6-7 Mart 1999)**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1999. (69-76)
81. Bozalioğlu, İsmail. Karahisar-ı Şarkî'nin Ekonomik ve Sosyal Durumuna Dair (1870-1926), **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000. (167-173)
82. Bozkurt, Bahattin. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Fındık Üretimi ve Politikaları, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (481-483)
83. Bozoğlu, Mehmet. Türkiye'de Fındık İhtisas Borsasının Kurulabilme İmkânlarının Değerlendirilmesi, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (267-275)
84. Bozoğlu, Mehmet. Türkiye'de Değişen Fındık Politikası ve Olası Etkileri, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (395-400)
85. Bozyiğit, A. Esat, Giresun İl Merkezi Sokak Adları, **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (491-503)
86. Bilgin, Mehmet. Giresun Bölgesinde Türkmen Beylikleri ve İskân Hareketleri, **Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (77-109)
87. Ceylan, Mehmet Akif. Giresun İlinde İl Dışı Göçler ve Göç Eden Nüfusun Özellikleri, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (340-363)
88. Cındık, Hicabi-İlker Akyüz-Kadri Cemil Akyüz-Hasan Serin. Dünya Fındık Pazarında Türkiye'nin İhracat Potansiyeli, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (280-289)

89. Cin, Mustafa. Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Giresun'da Eğitim-Öğretim Faaliyetleri, **Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun- Hasan Öğütçü Armağanı**, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara 2003. (165-171)
90. Cin, Mustafa-Neşet Bayram. 2002-2008 Yılları Arasında Giresun İlinde Meydana Gelen Doğal Afet Türleri, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (377-385)
91. Cirav, Mehmet, Fındık Üreticisinin Desteklenmesinde Prim Sisteminin Sosyal ve Ekonomik Analizi, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (327-329)
92. Çağlayan, Ayşe- Esen Durmuş. Türkiye Fındık Üretim Alanlarının Coğrafi Dağılımı, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (499-514)
93. Çakır, Osman. Fındık ve Sorunları, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (325-326)
94. Çakır, Sabri-Mehmet Erbaş. Giresun'da Kentleşme ve Kentsel Yerleşmelerin Kademelenmesi", **İkinci Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi Bildirileri (Uluslararası) 1-3 Haziran 1988**, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi-Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, Samsun 1990. (24-42)
95. Çakır, Sabri. Bektaş Yaylası'nın Turizm Açısından Sosyal-Kültürel Potansiyeli, **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (161-172)
96. Çal, Halit. Giresun Müzesi ve Tirebolu Kalesi'ndeki Mezar Taşı Başlıkları, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (256-269)
97. Çalık, Gülşah. Bedri Rahmi Eyüpoğlu'nun Gezi Yazılarında Karadeniz Kültürü, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (590-598)
98. Çapa, Mesut. XX. Yüzyılın İlk Yarısında Şebinkarahisar'da Eğitim ve Nüfus, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000. (29-42)
99. Çapa, Mesut. Yeşilgiresun Gazetesine Göre Giresun'da Millî Gün Kutlamaları ve Atatürk, **Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun Hasan Öğütçü Armağanı**, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara 2003. (1-11)

100. Çebi, Sıtkı. Şebinkarahisar'da Ordu'lu İdareciler, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000. (423-433)
101. Çelik, Ali. Giresun'da Mart Kırma Geleneği ve Buna Bağlı Bazı İnanmalar, **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (4001-414)
102. Çelik, Ali. Nazım Kuruca. Şebinkarahisar'daki Halk İnanmaları, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000. (333-354)
103. Çelik, Ali. Yeşilgiresun Gazetesi ve Diğer Kaynaklara Göre Giresun Düğünleri, **Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun Hasan Öğütçü Armağanı**, Ümit Ofset Matbaacılık, Giresun 2003. (39-70)
104. Çelik, Ali. 1929 ve 1933 Yıllarında Yeşilgiresun Gazetesinde Yayınlanan Türk Dili ve Halk Kültürü Araştırmaları, **Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun- Hasan Öğütçü Armağanı**, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara 2003. (319-358)
105. Çelik, Ali-Ahmet Gürsoy, **Tarihi, Kültürel Özellikleri ve Gelenekleriyle Espiye Sempozyumu**, Espiye Belediyesi Yayınları, İstanbul 2007. (205-216)
106. Çelik, Mukaddes. Cumhuriyet Döneminde Giresun: İktisadî Açından Bir Tetkik, **Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (355-358)
107. Çetinkaya, Bünyamin. Şebinkarahisarlıların Sahip Oldukları Tarihî ve Kültürel Eserlerin Farkında Oluş Düzeylerinin İncelenmesi, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000. (183-196)
108. Çetinkaya, Bünyamin-Yurdakul Köse. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Himaye-i Etfal Cemiyetinin Faaliyetleri, **Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun- Hasan Öğütçü Armağanı**, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara 2003. (201-225)
109. Çetinkaya, Bünyamin. Sınıf Değişkenliğine Göre Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stillerindeki Farklar, **Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen, Sosyal ve Çevre Eğitiminde Son Gelişmeler Sempozyumu 18-20 Kasım 2009**, Öncü Gazete ve Matbaası, Giresun 2009.(492-498)
110. Çetinkaya, Bünyamin. Üniversite Öğrencilerinin Babalarının Öğrenim Düzeylerine Göre Kendilerini Açma Davranışı İle Bağlanma Stilleri Arasındaki Farklar, **Giresun ve**

- Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (457-465)
111. Çiçek, Rahmi. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Şebinkarahisar'ın Sosyal ve Ekonomik Yapısı, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000. (63-75)
112. Çiçek, Seyfullah. Göreleli Şairler, **Cumhuriyetin 80. Yılında Görele Kültür-Sanat Sempozyumu 20 Aralık 2003 Bildiriler**, Görele Dernekler Birliği Yayınları, İstanbul 2005. (115-169)
113. Çınar, Hüseyin. Osmanlı'nın Son Döneminde Giresun Merkezde Geliri Fındık Bahçesi Olan Vakıflar, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (308-327)
114. Çoban, Asım-Faruk Aylar. Giresun İli İlçelerinin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Düzeyleri Üzerinde Coğrafi Faktörlerin Etkisi, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (408-422)
115. Çolak, Halil-Kürşat Han Dönmez, Giresun İlinde Lise Öğrencilerinin Sigara, Alkol ve Uyuşturucu Alışkanlıklarının Araştırılması, **Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen, Sosyal ve Çevre Eğitiminde Son Gelişmeler Sempozyumu 18-20 Kasım 2009**. Öncü Gazete ve Matbaacılık, Giresun 2009. (507-513)
116. Daş, Mustafa. Trabzon Komnenos Devleti Bir Rum İmparatorluğu Muydu?, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (103-107)
117. Demir, Muzaffer. Antik Dönemde Bir Doğu Karadeniz Kavmi: Khalybler, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (67-85)
118. Demir, Necati. Hacıemiroğulları Beyliği ve Karadeniz Bölgesi'ndeki İskân Hareketleri, **Karadeniz Tarihi Sempozyumu (25-26 Mayıs 2005), I. Cilt Başlangıçtan 20. Yüzyıla**, Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları, Trabzon 2007. (67-79)
119. Demir, Necati. Karadeniz Bölgesinde Bulunan Türk (Runik) Alfabeti İle Yazılmış Türkçe Kitabeler/Kayaüstü Resimler ve Bunların Tarihi Alt Yapısı, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (533-547)
120. Demir, Yalçın Köksal, Karadeniz'de Ermeni Olaylarına Yerel Bir Örnek "Muhtar Hasan'ın Kızı Hayriye Demir'in (Emiroğlu) Anılarıyla, **Giresun ve Doğu Karadeniz**

- Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (589-605)
121. Demircioğlu, İsmail Hakkı. 19. Asrın İkinci Çeyreğinde Giresun, **Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun- Hasan Ögütçü Armağanı**, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara 2003. (195-199)
 122. Demirel Muammer. 1915 Şebinkarahisar Ermeni İsyanı, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000. (81-88)
 123. Demiryürek, Kürşat. Karadeniz Bölgesinde Organik Fındık Yetiştiriciliği ve Geliştirme Olanakları, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (515-523)
 124. Deniz, Bekir. Karadeniz Bölgesi'nde Geleneksel Bir Dokuma Çeşidi: "Dastar", **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (245-255)
 125. Deveci, Metin-Yunus Şılbrı. Ordu İli Çevresinde Fındık Bahçeleri Altında Bulunan Doğal Bitki Türleri, Hayat Formları ve Çiçeklenme Periyotları, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (484-490)
 126. Dönmez, Beytullah-Gökhan Hamzaçebi, Karaovacık Yayla Şenlikleri ve Otçu Göçü Geleneği, **Tarihi, Kültürel Özellikleri ve Gelenekleriyle Espiye Sempozyumu**, Espiye Belediyesi Yayınları, İstanbul 2007. (217-226)
 127. Dryga, İryna. Doğu Karadeniz'in Karamanlıcası, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (564-570)
 128. Duman, Önder. CHP Teftiş Raporlarına Göre Giresun'un Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Durumu (1935-1945), **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (124-131)
 129. Düzgün, Ülkü Kara. Giresun'da Veli Kültürüne Bağlı Adak Yerleri ve Adak Uygulamaları, **Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun- Hasan Ögütçü Armağanı**, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara 2003. (373-389)
 130. Elmas, Nazım. İzler Mecmuası'nın Giresun Kültür Hayatındaki Yeri, **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (133-144)

131. Elmas, Nazım. Giresunlu Şair Rahmi Korkut Öğütçü'nün Şiirleri, **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (217-236)
132. Elmas, Nazım. Millî Mücadele'ye Aydın Katkısı: Kurdoğlu Hafız Mustafa Zeki Efendi, **Millî Mücadelede Giresun (Sempozyum 6-7 Mart 1999)**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1999. (185-192)
133. Elmas, Nazım. İzlerdeki Şebinkarahisar, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000. (197-213)
134. Elmas, Nazım. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun'da Sanat ve Kültür, **Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun- Hasan Öğütçü Armağanı**, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara 2003. (251-270)
135. Elmas, Nazım. Can Akengin. **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (577-589)
136. Emecen, M. Feridun. Giresun Tarihinin Bazı Meseleleri, **Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997.(19-24)
137. Emecen, M. Feridun. Clavijo'dan Fallmerayer'e: Giresun'da Seyyahlar (1404-1840), **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998.(23-29)
138. Emecen, M. Feridun. Doğu Karadeniz Kıyılarında İskân ve Şehirleşme: Espiye Kasabasının Ortaya Çıkışı, **Tarihi, Kültürel Özellikleri ve Gelenekleriyle Espiye Sempozyumu**, Espiye Belediyesi Yayınları, İstanbul 2007. (1-19)
139. Emecen, M. Feridun. Kaleden Liman Kentine: Giresun Şehrinin Tarihi Gelişme Sürecine Dair Kısa Notlar, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (33-39)
140. Eraslan, Levent. Türkiye'de Son Dönem Sivil Toplumun Gelişim Sürecinin Değerlendirilmesi (Giresun Örneği), **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009.(488-514)
141. Erdem, Salih. Fiskobirlik ve Fındık, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (116-119)

142. Erdoğan, Veli. Amerika Birleşik Devletlerinde Fındık Üretimi ve Türkiye Açısından Önemi, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (386-394)
143. Eren, Şadan. Doğu Karadeniz Bölgesi'nde Sosyo-Ekonomik Yapı ve Fındık Rekoltesi, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (375-379)
144. Ergenç, Özer. Şehir Tarihi Araştırmalarında Yöntem Sorunu: Giresun Örneği, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (17-32)
145. Ersan, Mehmet. XIII-XIV. Yüzyıllarda Şap Ticareti ve Şebinkarahisar, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000. (55-61)
146. Ersan, Mehmet. Görele'de Dervişoğullarına Ait Bazı tarihi Mezar Kitâbeleri, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (270-281)
147. Fatsa, Mehmet. Karahisar Yöresinde Türk Dervişleri ve Niyabet-i Kırık Tarihi, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000. (435-460)
148. Fatsa, Mehmet. Giresun Kırsalında İslâmî Kolonizasyona Bir İlk Örnek Hacıköy Zaviyesi ve Hacı İlyas, **Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun- Hasan Öğütçü Armağanı**, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara 2003. (391-400)
149. Fatsa, Mehmet. Osmanlı Yol Sistemi İçinde Yağlıdere Derbendi ve Anduz Kalesi, **Tarihi, Kültürel Özellikleri ve Gelenekleriyle Espiye Sempozyumu**, Espiye Belediyesi Yayınları, İstanbul 2007. (131-138)
150. Fatsa, Mehmet. Doğu Karadeniz Bölgesi'nin İslamlaşmasına Öncülük Eden Türk Dervişleri Ahiler ve Dâr-ı Sulehâlar, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (117-137)
151. Gedik, İsmet. Fındıkçılık Sistemi Oluşturulmasının Teorik Temelleri, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (219-225)
152. Göde, Kemal. Eratnalılar Devrinde (1327-1381) Selçuklu Ailelerinden Şebin/Şarkikarahisar Hâkimi Kılıçarslan'ın Faaliyetleri, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000. (43-54)

153. Gökdağ, Bilgehan Atsız. M.Ö. 2000’li Yıllardan Günümüze Giresun’daki Türk İzleri, **Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (25-49)
154. Gökdağ, Bilgehan Atsız-Cengiz Gökşen. Giresun Efsaneleri, **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (173-216)
155. Gökdağ, Bilgehan Atsız-Abdullah Şengül, Geleneksel Türk Kültürü Çerçevesinde Giresun’da Düğün Âdetleri, **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (347-372)
156. Gökdağ, Bilgehan Atsız-Feridun Tekin, Giresun Halk Takvimi ve Buna Bağlı İnanışlar, **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (415-420)
157. Gökdağ, Bilgehan Atsız-Nazım Kuruca, Giresun’daki Eski Türk İnançlarının İzleri, **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (421-430)
158. Gökşen, Cengiz. Şebinkarahisar Evliya Menkıbelerine Bağlı Olarak Anlatılan Efsanelerde Eski Türk İnançlarına Ait Motifler, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000. (355-375)
159. Gökşen, Cengi. 1929’da Görele’den Derlenen Atasözleri, **Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun- Hasan Öğütçü Armağanı**, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara 2003. (271-283)
160. Gökşen, Cengiz. Yeşilgiresun Gazetesindeki 81925-1933) Folklorla İlgili Yazılar ve Bunlardan Biri: “Misafirlik Âdetleri”, **Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun- Hasan Öğütçü Armağanı**, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara 2003. (409-423)
161. Göncüler, Fatma Jale Gül. Halkbilimsel Unsurlar Açısından Aksu Festivali’nin Değerlendirilmesi, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (622-635)
162. Güleç, İsmail. Osman Turgut Pamirli’nin Folklor İsimli Eseri, **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (247-249)
163. Güler, İbrahim. XVIII. Yüzyılda Giresun’da Bazı Sosyal ve Ekonomik Meseleler, **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (45-58)

164. Günalan, Rıfat-Yaşar Celep. 17. YY Avârızhâne Defterlerine Göre Karahisar-ı Şarkî Livâsı'na Tabi Milas Kazası, **Karadeniz Tarihi Sempozyumu (25-26 Mayıs 2005), I. Cilt Başlangıçtan 20. Yüzyıla**, Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları, Trabzon 2007. (159-202)
165. Günay, Hayrettin. Giresun Yöresinde Bazı İnançlar, **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (431-436)
166. Günay, Hayrettin. Görele'de Kemençe ve Kemençeciler, **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (471-478)
167. Günay, Hayrettin. Görele'de Sözlü ve Sözsüz Halk Musikisi, **Cumhuriyetin 80. Yılında Görele Kültür-Sanat Sempozyumu 20 Aralık 2003 Bildiriler**, Görele Dernekler Birliği Yayınları, İstanbul 2005. (79-88)
168. Günaydın, Gökhan- Baki Remzi Suiçmez. Türkiye'nin Fındık Politikası ve Çözüm Arayışları, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (120-124)
169. Güney, Âdem-Nejdet Gürsoy. Fındık İhtisas Borsası, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (178-183)
170. Gür, Mesut-Adnan Topuz. Fındık Kurutmanın Akışkan Yataklı Kurutucuda Deneysel ve Teorik İncelenmesi, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (564-564)
171. Gürbüz, Hasan. Pontus Konusunda Yeni Bir Proje: Pontus Enstitüsü, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (23-29)
172. Gürkan, Erkan. Fındık Sanayinin Gelişmesi ve KOSGEB"; **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (323-324)
173. Gürler, A. Zafer- Adnan Çiçek-Gülistan Fidan. Türkiye'de Fındık Üretimi, Verimi, Fiyatı ve Brüt Üretim Değeri İçin Belirsizlik Analizleri, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (359-368)
174. Gürsoy, Ahmet. Cumhuriyetin İlk On Yılında Giresun'un Eğitim ve Kültür Hayatı, **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (283-294)
175. Gürsoy, Ahmet. 1926-1930 Tarihleri Arasında Kadro Defterlerine Göre Şebinkarahisar Ortaokulu, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000. (153-160)

176. Gürsoy, Ahmet. Giresun Kazası'nın Vilayet Oluşu, **Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun- Hasan Öğütçü Armağanı**, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara 2003. (97-102)
177. Gürsoy, Ahmet. Giresun'da Halkevlerinin Faaliyetleri, **Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun- Hasan Öğütçü Armağanı**, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara 2003. (291-307)
178. Gürsoy, Ahmet. Kadro Defterlerine Göre Espiye Mektebi'nin Kuruluşu ve Eğitim, **Tarihi, Kültürel Özellikleri ve Gelenekleriyle Espiye Sempozyumu**, Espiye Belediyesi Yayınları, İstanbul 2007. (189-196)
179. Gürsoy, Ahmet-İsmail Cem Feridunoğlu, Türkiye'de Televizyon Yayınlarının Özelleşmesi Sürecinde Giresun'da Yerel Televizyonların Kurulması, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (515-521)
180. Hacıfettahoğlu, İsmail. Kılıç ve Kalem Erbabı Kahraman Bir Şehit: Tirebolulu Hüseyin Avni Alpaslan, **Millî Mücadelede Giresun (Sempozyum 6-7 Mart 1999)**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1999. (149-184)
181. Hacıbrahimoglu, Ahmet. Türk Fındığı ve Fındığın Bazı Problemlerine Genel Bir Yaklaşım, **Tirebolu 1. Fındık Festivali 6-7 Eylül 1996 Bildiriler**, Tirebolu Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (39-60)
182. Halaçoğlu, Ahmet. Birinci Dünya Savaşı Sonrasında Giresun'da Eşkıyalık ve Bazı Polisiye Olaylar, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (577-588)
183. Hazer, Baki. Fındık Diğer Bitkisel Yağlardan Çevre Dostu Polyester Üretimi, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (563-563)
184. Heperkan, Dilek. Fındıkta Aflotoksin Oluşumu ve Önlenmesinde Haccep Sisteminin Uygulanması, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (544-549)
185. Işıkber, Ali A.-Serdar Öztekin-K. Sinan Dayısoylu-Doğan Duman-Yurtsever Soysal. Fındığın Depolanmasında Vakum Teknolojisinin Uygulanma Olanakları, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (570-575)
186. İlgaizi, Abdullah. Millî Mücadele Yıllarında Giresun ve Çevresinde Pontus Rum Faaliyetleri ve Alınan Tedbirler, **Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (249-257)

187. İltar, Gazanfer. Espiye'deki Osmanlı Mezar Taşları, **Tarihi, Kültürel Özellikleri ve Gelenekleriyle Espiye Sempozyumu**, Espiye Belediyesi Yayınları, İstanbul 2007. (227-237)
188. İltar, Gazanfer. Giresun Kalesi ve Restorasyonu Projesi, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (295-307)
189. İmamoğlu, Ahmet Yaşar. Görele'de Spor, **Cumhuriyetin 80. Yılında Görele Kültür-Sanat Sempozyumu 20 Aralık 2003 Bildiriler**, Görele Dernekler Birliği Yayınları, İstanbul 2005. (183-214)
190. İnan, Kenan. Giresun ve Havalisinde Türkmenler (XIII. Ve XV. Yüzyıllar), **Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (59-75)
191. İncekara, Ahmet- Halil Tunalı. Dünyada ve Türkiye'de Tarımsal Destekleme Politikaları, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (194-209)
192. İncekara, Ahmet-Sinan Alparslan Bayraklı, Fındık Üretimi ve Üretim Planlaması, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (352-358)
193. İpek, Nedim. Giresun Kazasının Nüfusuna Dair Bir Değerlendirme, **Millî Mücadelede Giresun (Sempozyum 6-7 Mart 1999)**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1999. (223-232)
194. İslam, Ali- Ahsen Işık Özgüven-Sinan Eti. Fındığın Döllenme Biyolojisi ve Meyve Özellikleri, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (495-498)
195. İşbilir, Ömer. Trabzon-Erzurum Arasında Savaş Malzemeleri Taşımacılığı Örneğinde İran Seferlerinin Doğu Karadeniz Bölgesine Ekonomik Katkıları, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (162-171)
196. İvgin, Hayrettin. Giresun Kültüründe Fındık, **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (325-346)
197. Kahraman, İsmail. Çevre Tahribatında Fındık ve Ormanın Etkisi, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (578-583)
198. Kahyaoğlu, Yılmaz. Fındık Sorunu: Görüşler ve Öneriler, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (401-405)

199. Kalafat, Yaşar. Giresun ve Yöresi Örnekleri İle Türk Halk Sufizmi, **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (303-306)
200. Kalyoncu, İsmail Hakkı. Ülkemiz Milli Meyvesi Olan Fındık Yetiştiriciliğinde Uygulanması Gereken Ülkesel ve Bölgesel Gerçekçi Politikalar, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (245-266)
201. Kaptangil, Kaptan. Fındık'ta Üretim Alanları Artıyor Verim Düşüyor, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (188-193)
202. Kara, Orhan. Tarım Reformu Uygulama Projesi Kapsamında Günümüzün Fındık Politikaları, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (413-414)
203. Kara, Yalçın. Şebinkarahisar'daki Türbeler ve Bunlara Ait Efsaneler, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000. (417-422)
204. Karaahmetoğlu, Cem. Hasan Ali Yücel, **Cumhuriyetin 80. Yılında Görele Kültür-Sanat Sempozyumu 20 Aralık 2003 Bildiriler**, Görele Dernekler Birliği Yayınları, İstanbul 2005. (235-242)
205. Karademir, Zafer. XVIII-XIX Asırda Giresun ve Çevresinde Muhtekirler (Stokçular-İstifçiler) **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (292-307)
206. Karadeniz, Ali. Giresun Türkülerinde Aşk-Sevdalık Temaları, **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (479-489)
207. Karadeniz, Ali. Şebinkarahisar Folkloru Üzerine, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000. (385-395)
208. Karadeniz, Ali. Trabzon'da Osman Ağa İle İlgili Görüşler ve Ali Şükrü Bey, **Trabzon ve Çevresi Uluslararası Tarih, Dil, Edebiyat Sempozyumu 3-5 Mayıs 2001**, Trabzon Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları, I. Cilt, Trabzon 2002. (727-731)
209. Karadeniz, Feryal-Hande Selen Karabulut-Nuray Koca. Fındığın Fonksiyonel Özellikleri, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (608-611)

210. Karadeniz, Turan. Fındık Dikim Sistemleri, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (454-461)
211. Karadeniz, Turan. Fındık ve Çay'a Ek Ürünler, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (462-470)
212. Karadeniz, Turan. Tombul Fındık Çeşidinde Beyazlama Özelliğinin Bahçelere ve Çotanaktaki Meyve Sayısına Göre Değişiminin Belirlenmesi, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (478-480)
213. Karadeniz, Turan-S.Zeki Bostan. Tombul Fındık Çeşidinde Meyve ve Toprak Özelliklerinin Rakıma Göre Değişimi ve Bunlar Arasındaki İlişkilerin Belirlemesi, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (471-477)
214. Karagöz, Rıza. Giresun-Karahisar-ı Şarki Yolunun Islahı Hakkında Bir Rapor ve Değerlendirilmesi, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (438-451)
215. Karagülmez, Kadir- Mustafa Usul, Fındığın Genel Durumu Sorunları ve Çözüm Önerileri, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (170-177)
216. Karahasanoğlu, Taner. Fındık Entegre Pazarlama İletişimi Yönünden Bir Sorgulama: Fındık Tanıtım, Pazarlama ve AR-GE Çalışmalarındaki Çıkmazlarımız, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (343-347)
217. Karaman, Oktay. Seyahatnamelere Göre Giresun, **Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (163-171)
218. Karaman, Oktay, Giresun Basın Tarihinden Levhalar Işık Gazetesi, **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (115-132)
219. Karaman, Oktay. Osman Ağa'nın Bilinmeyen Yönleri, **Millî Mücadelede Giresun (Sempozyum 6-7 Mart 1999)**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1999.(137-141)
220. Karaman, Oktay. Bilgi Yurdu Derneği ve Türkocağı Giresun Şubesi, **Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun Hasan Öğütçü Armağanı**, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara 2003. (21-38)
221. Karaman, Oktay. Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Giresun Şubesi, **Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun- Hasan Öğütçü Armağanı**, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara 2003. (309-317)

222. Karaman, Oktay. Giresun Kazasında Müslim-Gayrimüslim Münasebetleri ve Gayrimüslimlerin Durumları (XIX. Yüzyıl Sonu-XX. Yüzyıl Başları), **Karadeniz Tarihi Sempozyumu (25-26 Mayıs 2005), I. Cilt Başlangıçtan 20. Yüzyıla**, Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları, Trabzon 2007. (637-659)
223. Karaman, Oktay. İl Yıllıklarında Espiye, **Tarihi, Kültürel Özellikleri ve Gelenekleriyle Espiye Sempozyumu**, Espiye Belediyesi Yayınları, İstanbul 2007. (167-188)
224. Karaman, Oktay. XIX. Yüzyılın İkinci Yarısı İle XX. Yüzyılın Başlarında Giresun Kazasında Eğitim, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (502-511)
225. Karpuz, Haşim-Ayşe Sevim. Doğu Karadeniz’de Müzecilik, Müzeler ve Sorunları, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (230-244)
226. Kaya, Ali. Fındık Üretiminde Önemli Sorunlar ve Çözümleri, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (415-421)
227. Kaya, Doğan. Giresun’da Âşık Tarzı Şiir Geleneği, **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (237-246)
228. Kaya, Sadi. Görele’de Basın ve Göreleli Yazarlar, **Cumhuriyetin 80. Yılında Görele Kültür-Sanat Sempozyumu 20 Aralık 2003 Bildiriler**, Görele Dernekler Birliği Yayınları, İstanbul 2005. (243-253)
229. Keser, Ulvi. Millî Mücadele Döneminin Bilinmeyen Karadenizli Kahramanları ve Karakteristik Özelliklerine Sosyolojik Bir Bakış, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (612-643)
230. Kesik, Beyhan. Göreleli Bir Divan Şairi: Osman Avni, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (599-610)
231. Keskin, Ahmet. Göreleli Ressamlar, **Cumhuriyetin 80. Yılında Görele Kültür-Sanat Sempozyumu 20 Aralık 2003 Bildiriler**, Görele Dernekler Birliği Yayınları, İstanbul 2005.(171-182)
232. Keskin, Mustafa. Selçuklular Zamanında Doğu Karadeniz’e Yönelik Türkmen Akınları ve Muhacereti, **Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (51-57)

233. Kılıç, Osman. Türkiye’de Fındık Dikim Alanlarının Daraltılması ve Alternatif Ürün Çalışmaları (Samsun İli Örneği), **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (491-494)
234. Kılıç, Osman-Taki Demir. Türkiye’de Fındık Yetiştiriciliğinin Yapısal Özellikleri, Girdi Kullanımı ve Maliyet Unsurları, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (241-244)
235. Kıralli, Adnan. Fındık ve Uygulanan Politikalar Üzerinde Sanayi ve Ticaret Bakanlığının Görüş ve Önerileri, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (369-374)
236. Kırımlı, Hakan. Kırım’dan Türkiye’nin Orta ve Doğu Karadeniz Bölgelerine Kırım Tatar Göçleri, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (571-576)
237. Kırpık, Güray. Doğu Roma İmparatorluğu’nu Karadeniz Politikası (1071-1261), **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (93-102)
238. Kocaoğlu, A. Mehmet. Misyonerlik Faaliyetlerinden Pontus Rum Devleti’ne Uzanan Süreç, **Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (231-248)
239. Kocaoğlu, A. Mehmet. Merkez Ordusu Komutanı Nurettin Paşa ve Giresunlu Osman Ağa’nın Kader Çizgisi, **Millî Mücadelede Giresun (Sempozyum 6-7 Mart 1999)**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1999. (121-136)
240. Kocaoğlu, A. Mehmet. Demokrasinin Evrensel İlkeleri Türk ve Şebinkarahisar Kültürünün Bir Parçası Olmak Zorundadır, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000. (89-107)
241. Kolukısa, Şevki-Halil Çolak. Sporun Giresun’da Kültürel Yapıya Etkileri, **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (295-301)
242. Kopar, Metin. Montrö Işığı Doğrultusunda Karadeniz Jeopolitiğinde ABD’nin Yeni Küresel Güç Olma Çabaları, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (150-160)
243. Köksal, A. İlhami- Yeşim Okay. Türkiye’deki Fındık Sanayinin Geliştirilmesi, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (146-157)

244. Köse, Osman. Üçüncü Ordu İhtiyacı İçin Giresun'dan Fındık Alımı Yapılması ve Bu Konuda Doğan Bazı Meseleler (1917), **Millî Mücadelede Giresun (Sempozyum 6-7 Mart 1999)**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1999. (255-264)
245. Kul, Ömer. Dış Destekli Pontus Faaliyetlerinin Türkiye'deki Amaç ve Hedefleri, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (30-41)
246. Kurt, Haydar. Fındığın Üretim ve Pazarlama Aşamasındaki Sorunları, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (158-162)
247. Kurt, Yılmaz. Giresun Kişi Adlarında Tarihi Gelişim, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (231-255)
248. Kuruca, Nazım. 93 Harbinden Sonra Şebinkarahisar ve Havalisinde Ermeni Faaliyetleri, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000. (139-151)
249. Kuruca, Nazım-Hüseyin Kara. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun'un İktisadî Durumu (1923-1933), **Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun- Hasan Ögütçü Armağanı**, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara 2003. (129-164)
250. Kuruca, Nazım. Yeşilgiresun Gazetesine Göre Şebinkarahisar Vilâyetinin İktisadî Durumu (1923-1933), **Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun- Hasan Ögütçü Armağanı**, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara 2003. (359-372)
251. Kuruca, Nazım-Hüseyin Kara. Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Giresun'da Fındık Ticareti, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (233-240)
252. Kuruca, Nazım. Şer'iyye Sicillerine Göre 19. Yüzyılın Sonlarında Giresun'un İktisadî ve Sosyal Durumu, **Karadeniz Tarihi Sempozyumu (25-26 Mayıs 2005)**, I. Cilt **Başlangıçtan 20. Yüzyıla**, Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları, Trabzon 2007. (625-636)
253. Kuruca, Nazım. 19. Yüzyılda Giresun Havalisinde Kanunsuz Hareketler ve Asayiş Meselesinin İktisadi ve Sosyal Hayata Etkileri, **Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Üçüncü Uluslararası İşletme ve Ekonomi Çalıştayı**, Giresun Üniversitesi Yayınları, Trabzon 2008. (275-291)
254. Kuruca, Nazım. XIX. Yüzyılın Sonlarında Fındık Ticaretinde Giresun'un Yeri, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (380-385)

255. Kutlu, Muammer. Tirebolu'ya Bakış, **Tirebolu 1. Fındık Festivali 6-7 Eylül 1996 Bildiriler**, Tirebolu Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (15-17)
256. Kuyumcu, Osman. Şebinkarahisar Üzerine Bir Kaynak Denemesi, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000. (467-470)
257. Kuran, Ercüment. Cumhuriyet Döneminde Giresun (1923-1980), **Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (359-363)
258. Küçük, Levent. Tanzimat Döneminde Görele, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (562-570)
259. Küçük, Salim. Doğu Karadeniz Bölgesi Ağızlarında Kullanılan Bazı Kelimeler Üzerine, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (548-563)
260. Küçükuşurlu, Murat. Tirebolu Demiryolu Projeleri (Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e), **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (462-479)
261. Külünkoğlu, Ömür. Tarım Ürünlerinden Fındık, **Tirebolu 1. Fındık Festivali 6-7 Eylül 1996 Bildiriler**, Tirebolu Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (61-68)
262. Menteşeoğlu, Erden, Osman Ağa'nın Karakteri ve Bahtsızlığı, **Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (267-274)
263. Menteşeoğlu, Erden. Giresun'da Köy Düğünü, **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (373-382)
264. Menteşeoğlu, Erden. Osman Ağa-Ali Şükrü Bey Olayı'nın Canlı Şahidi Muharrem Çavuş Anlatıyor, **Millî Mücadelede Giresun (Sempozyum 6-7 Mart 1999)**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1999.(99-120)
265. Menteşeoğlu, Erden-Ayhan Yüksel. Giresun Halk Musikisi, **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (449-470)
266. Menteşeoğlu, Erden. Şebinkarahisar Yolu ve Kervancılık, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000. (461-466)

267. Menteseoğlu, Erden. Rahmi Korkut Öğütçü, **Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun- Hasan Öğütçü Armağanı**, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara 2003. (425-433)
268. Mercan, Mehmet. Giresun Telgraf İdaresi ve Telgrafhane Binası (1869-1904), **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (354-366)
269. Mert, Talip. Abdulhalim Paşa, **Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (325-331)
270. Mümtaz, Hüseyin. Giresun'un "Öteki" Tarihi, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (54-60)
271. Oğuz, Cennet-Arzu Kan. Türkiye Fındık Üretimi ve İhracatının Değerlendirilmesi, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (335-342)
272. Oktar, Tiğınçe. Fındık Üzerine Yazılan Bir Rapor ve Bu Raporun Düşündürdükleri, **Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun Hasan Öğütçü Armağanı**, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara 2003. (13-20)
273. Okur, Mehmet. İngiliz Konsolos Subayı Heathcots-Smith'in Doğu Karadeniz'in Sosyo-Ekonomik, Demografik ve Asayiş Durumu İle İlgili Bir Rapor, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (68-75)
274. Okutan, Hasancan-Dilek Heperkan. Mikotoksinlerin Önlenmesinde Dünyadaki Son Gelişmeler, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (556-559)
275. Öğüt, Hüseyin. Atık Fındık Yağının Ekonomiye Kazandırılmasında Örnek Bir Uygulama: Biyodizel Üretimi, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (348-351)
276. Önadlı, Şenel. Tirebolu Çocuk Oyunlarında Söz, Müzik ve Ritm, **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (445-447)
277. Örenç, Ali Fuat. Geçmişten Günümüze Giresun Adası, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (40-54)
278. Öz, Mehmet. Avarız Tahrirleri Işığında Canik ve Şarki Karahisar Sancaklarında İdari Yapı ve Yerleşim Düzeninde Devamlılık ve Değişme, **Giresun ve Doğu Karadeniz**

- Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (217-230)
279. Özcan, Nezahat. Şebinkarahisarlı Bir Kültür Adamı: Mehmet Hayri Akyüz, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000. (215-220)
280. Özdemir, Erdem. Giresun Müziğinde Tür Çeşitliliği, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (665-669)
281. Özdemir, Mustafa. Fındığın İçindeki Elementler ve Ekolojik Fındık, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (560-562)
282. Özkan, Selim Hilmi. 1700 İstanbul Antlaşması Sonrası Karadeniz’de Türk-Rus Ticaret İlişkileri ve Karadeniz’in Güvenliği, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (281-291)
283. Özkaya, Yücel. Giresun 1-3 Nolu Şer’iyye Sicil Defterlerindeki Bilgilere Göre Islahat fermanı Sonrası Giresun’un Durumu, **Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (197-202)
284. Özman, Sebahat K.-Sullivan. Fındık Bahçelerinde Bulunan Zararlı Akar Türleri ve Ekonomik Önemleri, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (408-412)
285. Özoğlu, Ali. Fındık, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (276-279)
286. Öztürk, Necdet. Trabzon ve Çevresindeki Eşkıyalık Hareketleri (XVI. Yüzyılın İkinci Yarısı), **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (172-178)
287. Öztürk, Temel. Doğu Seferlerinde (1723-1746) Giresun Kazası’nın Askerî Yükümlülüğü, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (270-280)
288. Öztürk, Yücel. Fatih Zamanında Osmanlı Karadeniz Politikasının Oluşması ve Sonuçları, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (138-161)
289. Pehlivanoğlu, Seçkin. Kalp ve Damar Hastalıklarından Korunmada Fındığın Etkisi, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (584-586)

290. Peru, Oğuz Enis-Onur Bilgin. Millî Fındık Politikası Oluşturulmasının Gerekliliği, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (330-334)
291. Pınar, Yunus. OMÜ Ziraat Fakültesinde Fındık Tarımı Konusunda Yapılan Çalışmalar, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (430-431)
292. Pınar, Yunus-Turgut Öztürk-Zeki Acar. OMÜ Ziraat Fakültesinin Faaliyet Alanları ve Fındık Konusunda Yapılan Çalışmalar, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (426-429)
293. Piyadeoğlu, Cihan. Büyük Selçukluların Doğu Karadeniz Bölgesi'ne Yönelik Faaliyetleri, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (86-92)
294. Polatçı, Türkan. Giresun'dan Kafkaslara Gayrimüslim Göçü, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (537-543)
295. Pullu, Selim. Kimmer Kadınları Amazonlar: Karadeniz'de Proto-Türk İzleri, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (55-66)
296. Sakal, Fahri. CHP Teftiş Raporlarına Göre Doğu Karadeniz Bölgesinde Parti-Halk İlişkileri ve Partilerin Siyaset Anlayışı, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (86-96)
297. Sarıcaoğlu, Fikret. Karadeniz'in İlk Basma Haritası, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (314-319)
298. Sarıkoyuncu, Ali. Millî Mücadele'de Giresunlu Din Adamları, **Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (333-342)
299. Sarioğlu, E. Esin. Giresun ve Tanzimat. **Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (189-196)
300. Sarısamancı, Sadık. Birinci Dünya Savaşı'nda Şebinkarahisar Ermeni İsyanı, **Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (203-208)

301. Sarısan, Sadık. Giresun Basını'na Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun'da Sosyal, Kültürel ve Ekonomik **Hayat, Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (59-114)
302. Sarısır, Serdar. Onuncu Yıl Dönümünde Cumhuriyet Şebinkarahisar'da Nasıl Kutlandı, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000. (409-416)
303. Sever, İlker. XIV. Yüzyılın Ortalarında Trabzon Komnenos Devleti-Ceneviz İlişkileri ve Ceneviz'in Giresun Baskını (1348), **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (109-116)
304. Sever, Ramazan-Halil Koca. Giresun Ormanları ve Başlıca Sorunları, **Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun- Hasan Ögütçü Armağanı**, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara 2003. (117-128)
305. Somuncu, Mehmet. Doğu Karadeniz Bölümü'ndeki Alanların Kalkınmasında Kırsal Turizmin Yeri ve Önemi: Giresun İli Örneği, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (442-456)
306. Suna, Hasan-Fikret Lılıç, Fındıkta Gerçekçi Politikalar, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (163-164)
307. Sülün, Yusuf. Giresun Kültüründe Çevrenin Önemi, **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (277-281)
308. Şahin, Cemalettin. İstanbul'un Giresun İlinden Aldığı Göçler ve Göçle Gelen Nüfusun Özellikleri, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (320-339)
309. Şahin, İlhan. Osmanlı Döneminde Giresun Bölgesinde Konar-Göçerlerin İzleri, **Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (111-117)
310. Şahin, İlhan. Yaylacılık Geleneğinin Giresun'daki İzleri, **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (145-150)
311. Şengül, Abdullah. Türk Kültür Tarihi Çerçevesinde Giresun'un Sosyal Hayatında Tiyatro Faaliyetleri (1923-1933), **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (317-334)

312. Şengün, H. İbrahim. Türkiye'nin Fındık Politikalarına Genel Bir Bakış, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (311-322)
313. Tanrıvermiş, Harun. Karadeniz Bölgesi'nde Tarımsal Yapı, Gelişme Sorunları Eğilimleri ve Yapısal Dönüşüm Olanakları, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (290-309)
314. Tanrıvermiş, Harun-Sertaç Gönenç-Sibel Banu Terzioğlu-Hasan Şanlı. Türkiye'de Fındık Üretiminin Sosyo-Ekonomik Yapısı Tamamlayıcı Gelir Kaynaklarını Geliştirebilme Olanakları ve Etkilerinin Değerlendirilmesi, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (125-145)
315. Taşan, Turhan. Göreleli Bestekârlar, **Cumhuriyetin 80. Yılında Görele Kültür-Sanat Sempozyumu 20 Aralık 2003 Bildiriler**, Görele Dernekler Birliği Yayınları, İstanbul 2005. (89-114)
316. Tekin, Feridun. Giresun Ağızlarının Anadolu Ağızları İçindeki Yeri, **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (267-275)
317. Temel, Burhan. Görele'de Kültür ve Sanat Hareketleri, **Cumhuriyetin 80. Yılında Görele Kültür-Sanat Sempozyumu 20 Aralık 2003 Bildiriler**, Görele Dernekler Birliği Yayınları, İstanbul 2005. (71-77)
318. Temel, Özcan. Görele Kırsal Kültüründe Eski Köy Düğünleri, **Cumhuriyetin 80. Yılında Görele Kültür-Sanat Sempozyumu 20 Aralık 2003 Bildiriler**, Görele Dernekler Birliği Yayınları, İstanbul 2005. (29-47)
319. Terzi, Mehmet Akif. Şarkî Karahisar'ın Son Dönem Tarihine Işık Tutacak Bir Kaynak: 1915-1925 Tarihli Şer'iyye Sicili Hakkında Bir Değerlendirme, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000. (109-138)
320. Tonka, Bünyamin Nami. Giresun Görele Maksutlu Dikmetaş Mevkiinde Rus-Ermeni Katliamı ve Şehitlerimiz, **Trabzon ve Çevresi Uluslararası Tarih, Dil, Edebiyat Sempozyumu 3-5 Mayıs 2001**, Trabzon Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları, I. Cilt, Trabzon 2002. (527-530)
321. Topal, Coşkun. Millî Mücadele Dönemi Karadeniz'de Yunan Ablukası ve Görele'nin Bombalanması, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (644-650)

322. Topal, Temel. Yeni İlköğretim Programlarının Uygulanmasında Öğretmenlerin Karşılaştığı Sorunlar, **Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen, Sosyal ve Çevre Eğitiminde Son Gelişmeler Sempozyumu 18-20 Kasım 2009**, Öncü Gazete ve Matbaası, Giresun 2009.(557-567)
323. Tozlu, Selahattin. Giresun Şehrinin Kara ve Deniz Ulaşımı (XIX. Yüzyılın İkinci Yarısı), **Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun- Hasan Öğütçü Armağanı**, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara 2003. (173-194)
324. Tuncer, Celal-İzzet Akça- İslam Saruhan. Karadeniz Bölgesi Fındık Bahçelerindeki Zararlılar ve Mücadeleleri Üzerine Mevcut Durum Değerlendirmesi, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (524-529)
325. Türkyılmaz, Dilek. Doğu Karadeniz Bilmeceleriyle Türk Dünyası Bilmecelerindeki Ortak İmajlar, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (647-664)
326. Ulusoy. Ahmet. Türkiye İhracatının Değerlendirilmesi, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (210-218)
327. Usta, Ramazan. Fındık ve Kalite, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (565-569)
328. Usta, Veysel. Osman Fikret Topallı ve “Millî Mücadelede Giresun Hatıraları”, **Karadeniz Tarihi Sempozyumu (25-26 Mayıs 2005), II. Cilt Başlangıçtan 20. Yüzyıla**, Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları, Trabzon 2007. (969-982)
329. Usta, Veysel. Bir Tanığın Kaleminden Hüseyin Avni Alparslan Bey, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (61-67)
330. Uzun, Enver. Mitolojide ve Giresun Kültüründe Fındık, **Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun- Hasan Öğütçü Armağanı**, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara 2003. (401-408)
331. Ünal, M. Kemal-Hasan Yalçın. Fındığın Yağ İçeriğinin Kimyasal Birleşimi, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (540-543)
332. Ünlü, Mucize. Osmanlı Döneminde Giresun İskelesinin İnşası Meselesi, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (452-461)
333. Üzen, İsmet. Giresun Vilayetinin İhtiyaçları İçin Valilere ve Vatandaşlar Tarafından Merkeze Yapılan Müracaatlar (1950-1970), **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal**

- Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (132-149)
334. Yağmur, Cahide-Emir Ayşe Özer. Fındığın İnsan Beslenmesi ve Sağlığındaki Önemi, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (602-607)
335. Yakut, Yüksel. Fındık Yetiştiriciliğimiz ve Sorunları, **Tirebolu 1. Fındık Festivali 6-7 Eylül 1996 Bildiriler**, Tirebolu Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997.(69-77)
336. Yalçinkaya, Alaaddin. Trabzon'daki Son İngiliz Konsolosu Vorley Harris'in Raporlarına Göre 1952 Yılında Giresun, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (111-123)
337. Yamak, İbrahim. Fındık ve Sorunları, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (165-169)
338. Yavuz, Cavit. Doğu Karadeniz Turizminde Giresun-Ordu İşbirliği Düşüncesi ve Yeniden Yapılanma, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (423-441)
339. Yavuz, Mehmet. Karadeniz Köy Camilerinde Bezeme Anlayışı, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (282-294)
340. Yavuz, Kenan. Fındık ve Sorunları, **Tirebolu 1. Fındık Festivali 6-7 Eylül 1996 Bildiriler**, Tirebolu Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (79-83)
341. Yazıcı, Hakkı-İbrahim Güner. Şebinkarahisar İlçesi'nin Nüfus Coğrafyası, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000. (237-270)
342. Yazıcı, Nuri. Pontosçu Faaliyetlerin Ünlü Sîmâları, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (3-22)
343. Yeşilot, Okan. Giresun'un Türk Eğitimine Katkısı: Bahçeşehir Uğur Eğitim Kurumu, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (466-469)
344. Yetkin, İbrahim-Avni Arslan. Ulusal Fındık Politikası ve Fındık, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (530-532)
345. Yılmaz, Ali Sırrı-Beyzade Nadir Çetin-Onur Yerlikaya, Giresun'da Eğitimli İşsizlerin Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Durumları, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler**

- Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (470-487)
346. Yılmaz, Cevdet. Giresun'un Bulancak İlçesi Kırsal Kemsinde Nüfus Hareketlerinin Nedenleri, Yönü ve Başlıca Özellikleri, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (364-376)
347. Yılmaz, Hadiye. Nutuk'ta Kullanılan Bir Pontus Raporu, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 2, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (42-53)
348. Yılmaz, Hasan. Giresun Çoban Kültürü, **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (151-160)
349. Yılmaz, Nuri-Metin Deveci-Özbay Dede-Nazım Şekercioğlu, Ordu ve Giresun İllerinde Doğal Olarak Yetişen Tıbbi ve Aromatik Bitkilerin Tespiti, Kullanılma Alanları ve Yetiştirme Koşullarının Belirlenmesi, **3. Millî Fındık Şûrası 10-14 Ekim 2004 Giresun**, Uğur Eğitim Hizmetleri ve Yayıncılık, İstanbul 2006. (432-453)
350. Yılmaz, Özgür. 19. Yüzyılın İkinci Yarısında İngiliz Konsolos Belgelerine Göre Giresun (1856-1900), **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (517-536)
351. Yüksel, Ayhan. Salnâmelere Göre Giresun Bölgesinin İdarî Durumu ve İdarecileri, **Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (173-188)
352. Yüksel, Ayhan. Fındık ve Tirebolu, **Tirebolu 1. Fındık Festivali 6-7 Eylül 1996 Bildiriler**, Tirebolu Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997. (85-96)
353. Yüksel, Ayhan. Tirebolu'da Evlenme ve Düğün Âdetleri, **Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1998. (393-400)
354. Yüksel, Ayhan. Kuvâ-yı Milliye Müftü: Tirebolulu Ahmet Necmeddin Efendi, **Millî Mücadelede Giresun (Sempozyum 6-7 Mart 1999)**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1999. (193-200)
355. Yüksel, Ayhan. Savaş Yıllarında Giresun (1914-1922) Sosyal ve Ekonomik Durum, **Millî Mücadelede Giresun (Sempozyum 6-7 Mart 1999)**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1999. (233-253)
356. Yüksel, Ayhan. Görele: Coğrafyası, Tarihi, Tarihî Şahsiyetleri, **Cumhuriyetin 80. Yılında Görele Kültür-Sanat Sempozyumu 20 Aralık 2003 Bildiriler**, Görele Dernekler Birliği Yayınları, İstanbul 2005. (1-27)

357. Yüksel, Ayhan. Espiye Tarihine Dair Notlar (XIX-XX. Yüzyıllar), **Tarihi, Kültürel Özellikleri ve Gelenekleriyle Espiye Sempozyumu**, Espiye Belediyesi Yayınları, İstanbul 2007. (79-95)
358. Yüksel, Ayhan. Doğu Karadeniz’de Çiçek Salgını ve Tirebolu’da Aşı Kampanyası (1863), **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt 1, Giresun Belediyesi Yayınları, Ankara 2009. (367-390)
359. Yürüdür, Eren-İhsan Bulut. Tarihte ve Günümüzde Şebinkarahisar Şehri, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000. (271-310)
360. Yürüdür, Eren. Şebinkarahisar İlçesindeki Doğal Çevre Sorunları ve Çözüm Önerileri, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul 2000. (311-332)

Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi Yazım Kuralları

Yazılar, PC uyumlu Microsoft Office Word 2003 veya sonrası sürümler ile yazılmış olmalıdır. Kelimelerin imlasında Türk Dil Kurumunun en son çıkardığı İmla Kılavuzu esas alınmalıdır.

I. Başlık

14 yazı büyüklüğünde, kelimelerin ilk harfi büyük, koyu ve ortalınmış biçimde yazılmalı ve konu hakkında bilgi verici olmalıdır.

II. Yazar(lar)ın Adı

Dergide yazar ad(lar)ı yazılırken herhangi bir akademik unvan belirtilmez. Yazar(lar)ın akademik unvanı, çalıştığı kurum ve yazışma adresi dipnot biçiminde sayfanın altına yazılır.

Yazarı tanıtıcı bilgi ilk sayfanın altında verilecek 9 yazı büyüklüğünde olmalıdır (Prof. Dr. M.S. Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü gibi).

Makalenin yazarı; adını, soyadını, görev yaptığı kurumu ve akademik unvanını tam ve açık olarak belirtmeli kendisi ile doğrudan iletişim kurulabilecek telefon numarası, açık adresi ve elektronik posta adresini vermelidir.

III. Özet

Özet İngilizce ve Türkçe olmak üzere her iki dilde “Özet” ve “Abstract” başlığı altında yazılmalıdır. 10 yazı büyüklüğünde, tek satır aralığında, her iki yana yaslı ve 200 sözcüğü geçmeyecek şekilde yazılmalıdır. Türkçe ve İngilizce anahtar sözcükler “Anahtar Sözcükler” ve “Key Words” başlığı altında 3 ile 5 kelime arasında bulunmalıdır. Türkçe özetten sonra Türkçe “Anahtar Sözcükler”, İngilizce özetten sonra İngilizce “Key Words” kısmı yer almalıdır.

IV. Bölüm Başlıkları:

12 yazı büyüklüğünde, kelimelerin ilk harfi büyük, koyu ve ortalınmış biçimde yazılmalı ve numara verilmeden birbirini izleyecek şekilde sıralanmalıdır.

V. Alt Bölüm Başlıkları:

11 yazı büyüklüğünde, kelimelerin ilk harfi büyük, koyu ve ortalınmış biçimde yazılmalıdır.

VI. Metin

Ana metin;

- a) A4 kağıt boyutuna 3 cm kenar boşlukları ile,
- b) 11 yazı büyüklüğünde Times New Roman yazı tipi ile,
- c) 1,5 satır aralığı ile,
- d) Her iki yana yaslı olacak şekilde,
- e) 6000 sözcüğü geçmeyecek şekilde yazılmalıdır.

VII. Kaynaklar:

Kaynaklar kısmı APA (American Psychological Association, 2001: 5. baskı) kurallarına uygun olacak şekilde yazılmalıdır. APA ilgili daha fazla bilgiye ulaşmak için aşağıdaki web adreslerinden yararlanılabilir.

owl.english.purdue.edu/owl/resource/560/01/

www.english.uiuc.edu/cws/wworkshop/writer_resources/citation_styles/apa/apa.htm

Yazı Metninde Kaynak Gösterme

Cümlede yazarların isimleri kaynak olarak belirtilmişse yazarların soy isimlerinin yanında parantez içinde kaynağın basım tarihi yazılır.

Örnek: Özçağlar (2008),.....

Yazarlar cümle içinde kaynak olarak gösterilmemiş ise cümle bitiminde parantez içinde yazar soy isimleri ve tarih birlikte yer alır.

Örnek:(Özçağlar, 2006).

Eğer birden fazla kaynak varsa kaynaklar “;” işareti ile ayrılır ve alfabetik sıraya göre ilk yazarın soy isim baş harfine göre yazılır.

Örnek; (Akçay, 2002; Bozkurt ve Koray, 1992; Kılıçoğlu ve Altun, 2002).

Kaynakta ikiden fazla (5 yazara kadar) yazar varsa ilk defa referans verirken bütün yazarlar soy isimleri ile sıraladıktan sonra daha sonraki referanslarda ilk yazarın soy ismi ile birlikte Türkçe makalelerde “ve diğer.” şeklinde kullanılır.

Örnek: (Başaran, Yılmaz, Erteğin ve Öztürk, 1985). Başaran ve diğer. (1985) göstermiştir ki...

Eğer kaynak, altı ya da daha fazla yazar içeriyorsa her zaman ilk yazarla birlikte Türkçe makaleler de “ve diğer.” şeklinde kullanılır.

Bir kaynaktan yararlanırken o kaynak başka bir kaynaktan yararlanmış ise;

Örnek: Ana kaynak "Doğan" olsun ve siz o kaynaktan yararlanmadınız bu kaynağı ("Demir") çalışmasından yararlandınız, bu durumda aşağıdaki gibi referans yazılmalı:

Doğan (aktaran Demir, 2001).....

VIII. Alıntılar

I. Direkt alıntılarda her zaman yazar, tarih ve sayfa numaraları referansta belirtilmelidir. Alıntı 40 kelimedenden az ise cümle çift tırnak içinde belirtilmez,

Örnek 1. “.....”(Güneş, 2006, s. 2).

Örnek 2. Başar (2001) öğrenmeyi “.....” (s.46) olarak tanımlamaktadır.

II. Alıntı 40 ya da daha fazla kelimeyi içeriyor ise tırnak içinde değil normal makaledeki yazıdan ayırmak için, block format’ında, her satır soldan itibaren beş boşluk olacak şekilde yazılmalıdır.

IX. Kaynakça

Kitap

Piaget, J. (1929). *The Child's Conception of the World*. London: Routledge and Kegan Paul.

Fidan, N. ve Erden, M. (1994). *Eğitime Giriş*. Ankara: Meteksan Anonim Şirketi.

Editörlü Kitap

Güneş, T. (2006). Fen Bilgisi Laboratuvar Deneyleri. Anı Yayıncılık (Ed.), *Fen Bilgisi Öğretiminde Laboratuvarın Yeri ve Önemi* (s. 3-4). Ankara.

Hakemli Dergideki Makale

Sheridan, J.M. (1968). Children's Awareness of Physical Geography. *The Journal of Geography*, 67, 82-86.

Eraslan, A., ve Aspinwall, L (2007). Quadratic Functions: Students' Graphic and Analytic Representations. *Mathematics Teacher*, 101 (3), 233-237.

Basılmamış Lisansüstü Tezler

Fakir, B. (2007). *Eğitimde Yeni Yönelim*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

ERIC Dokümanı

Huld, A., ve Belle, F. (2002). *The Psychology of Mathematical problem solving* (Report No. ABCDE-RR-99-2). East Lansing, MI: National Center for Research on Teacher Learning. (ERIC No. ED123456)

Sempozyum /Konferans, Toplantı ve Proceedings

Barlow, D. H., Chorpita, B. F., ve Turovsky, J. (1996). The modeling perspective on world problems. In R. Jacques (Ed.), *Atlanta Symposium on Activation: Vol. 22. Constructing Meaning for The Concept of Equation* (pp. 333-343). Lincoln: University of Atlanta Press.

Walter, J. K., ve Huston, H. N. (1995). Student understanding of topics in linear algebra.

Proceedings of the National Academy of Physics, USA, 25, 11111-12222

Web sitesi

www.abcdefg.org (24.08.2008)

X. Dipnot

Yazılarda dipnot verilmesi gerektiğinde, açıklamalar metin içinde numara verilerek sayfa sonunda belirtilmelidir. Dipnotlar 8 punto, Kaynakça kısmındaki referanslar 9 punto olmalıdır.

XI. Şekiller

Şekil yazısı şeklin altında 10 yazı büyüklüğünde koyu olarak yazılmalıdır. Eğer metnin içinde birden fazla şekil yer alıyorsa numaralı olarak verilmelidir. Şeklin adı belirtildikten sonra, eğer şekil bir başka kaynaktan alınmış ise, alıntı yapılan kaynağa gönderme yapılır.

XII. Tablolar

Tablolar metin içinde, tablo yazısı tablonun üstünde ve numaralandırılarak verilmeli, içeriği tablo numarasının yanında başlık olarak açıklanmalıdır. Tablo başlıklarının sadece ilk harfleri büyük olarak düzenlenmelidir. Tabloların sağına ya da soluna herhangi bir yazı yazılmamalıdır. Tablo başlığı 10 yazı büyüklüğünde olarak, tablo içeriği de 9 veya 10 yazı büyüklüğünde olmalıdır.

Not:

APA'nın genel özellikleri bölümünde örnek olması amacıyla verilmiş olan referanslardan bir kısmının gerçek referanslarla ilgisi yoktur. Bu referanslardan bir kısmının bulunması gerçek olmadıklarından dolayı mümkün değildir.